SNACK
OCH REJÄLA ORD
AF
THURE SÄLLBERG

KRONBIBLIOTEKET
N:o 103

BEIJERS
BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG,
STOCKHOLM

Pris 1 krona

SNACK OCH REJÄLA ORD

HISTORIER FRÅN DET BRUSANDE LIFVET I BYGDEN

AF

THURE SÄLLBERG

STOCKHOLM
BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

KONGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

STOCKHOLM
TRYCKT HOS BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG 1911

Vinteridrott.

Har ni observerat, gubbar, huru obegripligt modernt det har blifvit i landet och utomlands också med sport och så kallandes idrott nu för tiden?

En kan ju nästan aldrig slå upp ett tidningsblad, utan att där står långa spalter om huru än den ene och än den andre har sprungit, hoppat, ridit, gått på skridskor eller skidor eller var't djädrig än på ett än på ett annat sätt och fått medalj och blifvit världsmästare och hyllats mer, än om han blifvit krönt till kung eller tagit biskopsexamen. Jaha, så är det. Hvarje tid har sina särskilda ryck uti sig. Om den saken ska man emellertid inte säga ett enda ondt ord, utan låta mänskor göra sina illhopp och bilda sina förbund, när dessa bara inte gå ut på rena skälmstycken och rackarestreck. Ty det finns, gu' nåde oss, i vår tid så besattandes många föreningar beträffande allting emellan himlarne och jorden, att mångfaldiga af dessa inte kunnat hitta på något annat ämne för sin betraktelse än öfvandet af dålighet och tillställandet af elände. Det finns många sådana sammanslutningar — särdeles i Stockholm och andra stora städer, där synden får fritt grassera — besynnerliga och synddrypande föreningar, som jag inte gittar räkna upp eller nämna vid namn. Jag blir bara arg och bedröfvad i min ande, när jag tänker på dem.

Men ni ha kanske hört talas om antimilitaristiska föreningar, som vilja gifva krigsmakten till spillo, föreningen »Botten opp!» som satt till sitt mål att inte anamma mera än sju, högst åtta supar till maten samt andra föreningar till osedlighetens befrämjande, fast de, gubevars, låtsas hålla så styft på en utvärtes anständighet. Men ni vet väl, hvad Tegnér i Östrabo skref en gång?

»Anständigheten kom, och sederna försvunno», skref han. Och han visste, hvad han sa'. Han var ju en biskop, men ingalunda en Josop.

Om ni därför någon enstaka gång skulle tycka, att jag inte är precis så öfverdrifvet anständig i dessa mina häfdateckningar, så bör ni förstå, att detta beror på att jag är så djupt sedlig. Jag stöder detta mitt påstående på Tegnér, som var en lärofader i Småland.

Men vi ska' försöka komma in på vårt förelagda ämne, som ju på denna stunden skulle utgöra idrott och sport.

Vi befatta oss inte längre med att tala om föreningsväsendet, som egentligen inte är annat än smörja, som det är onödigt att spilla tid på.

Själf är jag bara med i en enda förening, men den ger mig fullt upp att göra för hela mitt lif. Det är den äktenskapliga förening, som jag — min ryslige dumbom — i ungdomen barkade åstad och stiftade med Ebba. Hon blef ordförande och sköter klubban och ruljangsen till evig tid. Och jag får inte säga smack en gång.

Sluten er ihop, och bilden sådana föreningar, go' vänner, så får ni se, hur godt det är.

Jag tror för min lilla del, att män'skan i allmänhet har mer än nog af en sådan förening, och den, som kan efterlefva dess paragrafer och statuter i alla moment, den är, minsann, ingen dålig kristen och borde ha någon sorts medalj.

Nå, äss vi nu slutligen skulle gifva oss ihop med idrotten, som i alla fall är en ganska god sak och ett inte alls oäfvet föreningsämne.

Si, jag har fått idrottstankar i hufvudet, emedan jag härförleden fick se ganska mycket af den saken, och detta gaf anledning till en hel hop djupa betraktelser och pekade ut för mig texten till denna predikan.

Det är nämligen som så, att patronen på Växelholm, som ligger i vårt pastorat, är en förskräckligt stor och framstående sport- och idrottsbjässe.

Icke så till förståendes, som skulle patronen själf hoppa eller ränna, springa kapp eller rida häst, lyfta kulor eller slänga diskus, stå på hufvudet eller »stötta stång». Nej, han låter allt vackert bli det. Ty han så väl som jag är en hundratjugokilokarl, så han sprattlar nog så lagom och mäktar inte göra några vare sig staf- eller trestegshopp eller skutta öfver några skaklar alls.

Men patronen har söner, som äro löjtnanter och idrottskarlar, och döttrar, som älska löjtnanter och alla andra män, men framför allt sportsmän. Den äldsta af dem är så begifven på sport, att hon till och med älskade hjälpprästen, som var här i somras, därför att han var så sablarnas tränad i tungan och munlädret.

På grund af denna sportälskande ungdoms förekomst i Växelholm ställas där ofta till med grufliga idrottsfester bå' sommar och vinter. Och häromsistens var där en sådan fest af ganska stor betydelse och omväxlande art.

Först gingo de på skridskor nere på sjön, så att det hven. De åkte kapp och i krumelurer och satte tidtals af baklänges och dråsade emot män'skor och slogo omkull oskyldiga personer, som kommit dit för att titta på.

Men roligt var det. Herrar, som sågo ut, som om hela Europas öde hvilat på deras axlar, gingo omkring med halmskor på fötterna och anteckningsböcker i näfvarna och tecknade upp de värsta åkarne. Och de, som varit djädrigast i skånkarna och gått värst åt sin kropp under den korta bensprattlingen på isen, fingo större eller mindre medaljer, som den grannaste tösen behängde dem med, under det hon myste, så att karlen kunnat bli galen, och musiken blåste fanfar. Så bjödos de på rykande varm och stark dryck och förklarades för hjältar och behippades och behurrades, som om de varit prinsar af blodet samt utkorades till mästermän, eller hvad det heter.

Men den, som hölls för att vara dagens kung och den styfvaste och uthålligaste, den modigaste och dråpligaste bjässen på hela tillställningen det var en ung man, som stod på ett par skidor och lät en häst löpa åstad med sig. Och en bra karl var det, det vill jag inte neka till.

Han stod, som sagdt, på skidorna och höll i tömmarna, tills en herre tittade på sin klocka och skrek: »kör!»

Då bar det af, som om själfve skam klatschat till hästen. Han for hela den långa svängen öfver Skumparyd, Sölaryd och Genafä, genom Ingaby skog, backe upp och backe ner, förbi Funtabo och Skrikebo, genom Fästampa by, öfver Strethult om Moen tillbaka till Växelholms sjö. Det var tre mil och väl det. Och karlen kom helbregda tillbaks på mindre än en timmas tid. Gu' vet, hur han bara kunde klara sig utan att bli uppfläkt.

Men när han så kom nerkörandes på isen som ett jehu och herrarna tittat på sina guldur, så blef där ett lefverne, ska' jag säga. De hurrade och skreko och hifvade honom och klappade honom, hällde uti honom varm dryck, som om det gällt att ösa på en byk, och behängde honom med medaljer. Och det måtte de gärna göra, ty det kan inte nekas, att det var karlatag och gry i den gossen.

Sen hölls där ett stort kalas på kvällen i Växelholm. Idrottsmännen fingo äta god och stark mat och skölja ner den med fin dryck. Skidkarlen fick många kyssar af den yngsta och fagraste tösen. Visserligen i smyg bakom ett draperi. Men det smakade så mycket bättre. Och sen bäddades hjältarne i mjuka sängar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men när skidkarlen susade fram som en blåst genom Ingabo skog, körde han förbi en kanhända ännu större och mera härdad sports- och idrottsman än han själfver.

Det var Israel i Bolet, som stretade fram därsammastädes med sitt stockalass.

»Håll ur vägen!» dundrade skidhjälten. Och Israel och hans stackars stutar hade ett styft och ett grufligt göra med att bereda rum och förbifart åt den unge mannen.

»Men inte var väl Israel någon sportsman?» menar någon.

Ja, hvad säger ni.

Han hade gifvit sig i väg i gryningen med ett stycke stekt kallt fläsk i lomman åt sig och en liten påse hö åt stutarne och kört tre långa fjärdingsväg till sin utskog för att hämta stockarna i utmarken. Det var ingen lätt sak att komma dit men än värre att komma dädan. Vid middagstiden hade han efter ett ihärdigt och påkostande arbete fått lasset färdigt. Många styfva och öfvermänskliga tag hade det tarfvat, och timma efter timma hade hans muskler varit i spänning. Men det såg endast vår Herre, och ingen klappade uppmuntrande händerna åt Israel. Han idrottade ensam.

Så hade Israel kört emot en sten, och sprinten hade lossnat ur hans länga. Då hade han båkat undan snön och fått lägga sig på rygg mellan fram- och bakkälkarna för att bota längan. Det var ett högst lifsfarligt läge. Ty hade stutarna blifvit skrämda af någonting i skogen och

gått åstad med lasset, så hade bakkälken gått öfver bröstet på Israel och krossat det till mos.

Det hade i alla fall inte gått för Israel att laga längan på det sättet, utan han hade måst lossa af lasset, innan han förmådde komma till rätta med felet. Och så hade han fått lassa på stockarna omigen med samma hårda och nervspännande möda. Så hade han måst stödja lasset med axeln i alla svåra hällningar, där han tidt och ofta sväfvat i fara att få det öfver sig och blifva krossad. Ingen, ingen mer än vår Herre vet, hur många gånger Israels lif stod på spel den dagen.

Nu var han lyckligen kommen ut på vägen, när den unge mannen brusade förbi och befallde honom hålla åt sidan.

Det gjorde Israel, men han kom för nära diket, lasset kom till att hälla åt sidan, en målstake brast, och mer än hälften af stockarne ramlade af. Det var ett väldigt hopp, den utslitna karlen fick göra för att rädda sina ben från att bli afslagna. Men det var ingen, som hurrade åt detta hans präktiga tric.

Så kom då Israel hem, när det var nära nog nermörkt. Det stod ingen folkskara och jublade denne idrottsman till mötes, då han körde fram till målet.

Tyst och stilla spände han ifrån, okade af och vårdade sig om sina ök, innan han gick in och satte sig till sin gröt och sin blåa mjölk.

Där hölls inga tal till honom, han fick ingen festmåltid, ingen varm och eldig dryck, blott en skopa vatten ur ämbaret vid dörren. Han fick ingen kyss bak' något draperi, och fast han dag efter dag får hålla ut med samma kräfvande idrott, får han nog aldrig så mycket som en simpel bronsmedalj en gång. Aldrig får han hvila i en dunbädd.

Han sofver emellertid nog sötare än de flesta på den hårda halmmadrassen i Bolet.

Och detta är kanske lika mycket värdt som en medalj.

Men hade jag varit prisdomare den dagen, så skulle Israel fått hederspriset och guldmedaljen.

Krigslist.

Åh, den Signe i Mellanhyltan, det är någonting att titta på och någonting att ta uti och någonting att sträfva efter för en ungpojk. Ty, mina vänner, det är inte nog med att hon är som ett bigarå eller såsom en karamell, så att det vattnas i munnen på en, när man ser henne, och så att det är med stor nöd man kan hålla sig från att bita i henne. Så sabla söt är hon. Men det är inte nog med att hon är skön som en drottning, stark som en karl och modig som en redaktör, så att hon utan att knacka på marscherar in i våra hjärtan. Det är, med ett ord sagdt, icke nog med att hon är vår sockens, ja kanske hela jordens läckraste tös, utan hon har därtill mycken egendom att vänta en dag, när far hennes, den stränge Lars Petter i Mellanhyltan, tryter och vänder sin näsa i vädret.

Också var det ett fasligt rifvande efter Signe och ett jämt trafvande af friare på vägen till Mellanhyltan. Så fort det hade skymnat till, prasslade och tassade och suckade det i buskarna kring stället. Men det var inte tomtar, inte spöken eller andeväsen eller älfvor, som svängde om i björkarnes och hasselbuskarnes skuggor. Det var i stället en sabla hop syndiga och svartsjuka friare, som sökte öfverlista hvarandra för att först få fatt i Signe. Ibland hände det, att ett par stackars pojkar stötte tillsammans. Och då blef det ett rabaskande med slagsmål och vrål, utslagna tänder, näsblod och bortflängda rockslag.

Signe tycktes vara en nippertippa, som hade roligt af all denna tillbedjan, för hvilken hon var föremål. Hon låddes vara kokett och inte så illa litet högfärdig.

Hon höll med än den ene och än den andre och spelade så kallandes kommedi med både friare och föräldrar. Ty

si hon hade, hon som många andra stackars män'skor, en riktig allvarsam kärleksaffär, som hon måste hålla dold.

Lars Petter i Mellanhyltan hade å sina ägor en torpare, och denne hade en son, en mörkögd och stark pojke, en rask gosse för resten, som sköt bäst i hela skytteföreningen, slogs likast på marknaderna och auktionerna och dansade ypperst på lekstugorna.

I den pojken var Signe så kär, som en frisk och blodfull tös ute på landet kan bli det. Och pojken — Bengt heter han för resten — älskade henne naturligt tillbaka, så att det knakade i honom, ty han hade en ganska våldsam natur.

Men det där måste de hålla fördoldt för världen, ty det visste de, att om Lars Petter finge nys om saken, så skulle han plåga ihjäl Signe och drifva henne att bums gifta sig med skolläraren, som hon inte kunde fördra men hvilken Lars Petter satte som nummer ett och gaf högsta betyget bland alla friarne. Och därtill skulle Lars Petter säga upp Bengts föräldrar till afflyttning från torpet och drifva dem därifrån med Belzebub, det vill säga med kronofogde eller länsman.

Så det var inte så godt för Bengt och Signe. De fingo smyga omkring som tjufvar och stjäla hvarje sin sällhetsstund och undandölja sin kärlek som ett par tjufgömmare. Men däraf stegrades blott deras känslor för hvarandra. Ju högre hindren växte mellan de unga, dess mera ansträngde de sina krafter att sätta öfver dessa hinder.

En kväll kom skolläraren upp till Mellanhyltan för att få ett bestämdt besked rörande sitt frieri.

Ja gubevars, Lars Petter och han enades lätteligen och beseglade sin öfverenskommelse på öfligt sätt med handslag och kaffegök.

»Men vi få väl lof att höra Signe», mente skolläraren och tittade sig omkring efter tösen.

»Åh, hon måste lyda. Här i Mellanhyltan är det min vilja, som råder. Men säj i alla fall till Signe, att ho' ska' komma hit nu på momangen», befallde han hustrun.

Men det var stopp, att man fick fatt i tösen.

»Hm», sa' skolmästaren, »jag tyckte precis, att det var ett kjoltyg, som sväfvade in mellan hasselbuskarne i Kohagen, när jag kom. Kanske var det Signe, som har möte därnere?»

»Ho' måtte väl så i helgotte heller», genmälde Lars Petter och blef lång i synen.

»Ska' vi titta efter, svärfar? Jag har köpt en sådan där elektrisk ficklampa. Ska' vi smyga oss in mellan buskarne med den strålkastaren, så få vi se?»

»Ja, skadligt är det ju inte å göra ett försök. En kan åtminstone få si, hvad den där illitriskan duger till!» lät gubben.

»Nä, bry er inte om det! Det passar er inte. Ni ska' väl hålla er för goda att spionera på folk och smyga er omkring som krypskyttar eller kronobetjänter på tjufvajakt», inföll hustrun. Hon hade, kantänka, som moder liksom en liten aning om Signes hjärteangelägenhet och om friarnes springande kring knutarne. Hon anade, att det kanske kunde bli spektakel af.

»Lägg dej du inte i våra affärer, utan sätt du på gröten», befallde den maktfullkomlige mannen.

Fem minuter efteråt gledo de båda männen likt ett par ormar in mellan träden i Mellanhyltans kohage, där det var svart som beck.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Under en enstaka gammal tall, som växte där, sutto Bengt och Signe med armarna om hvarandras lif och kuttrade.

»Kan du säja, Signe, hvad det ska' bli af mej? Inte kan jag få dej, och lefva utan dej kan jag inte.»

»Tror du, att det är bättre för mej? Tror du, att jag kan lefva utan dej? Åh, det vet du nok, Bengt, att jag inte är i stånd till. Ibland spränger det i mitt bröst, så att jag knappt kan andas. Bengt du...»

»Tösst... tösst!» hviskade gossen och lyssnade... »Tösst Signe! Här kommer bestämdt folk!» Bengt reste sig sakta och ljudlöst och tog upp en oxtöm, som han lagt på marken bredvid sig. Han hade nämligen varit ute och släppt sin fars stutar i bet.

I detsamma glänste en ficklampa till en liten bit ifrån dem. Men de hade inte träffats af skenet. Så blef det mörkt igen.

»Det är skolmästaren och husbonden. Smyg dej hem du, Signe!»

»Men du, Bengt?»

»Bry dej inte om mej! Det kom för mig som en blixt, att jag kanske kan ställa till något här i kväll, som kan hjälpa oss bägge. Gå nu bara för Guds skull i en stor svänghemåt ditt!» Så gaf han henne en kyss, och så gick hon.

Bengt fick fatt i en kort och grof trädgren och ställde sig bakom granen.

Han hade inte stått där många sekunder förrän det glänste till igen.

Skolmästarn tråkade denna gång länge på knappen i lampan och undersökte en vid krets.

Då slängde Bengt grenen med säker hand och råkade näfven på skolmästarn. »Kratsch!» lät det. Lampan flög sin kos, skolmästarn gaf till ett illhoande och satte i väg ur hagen, som om skam varit efter honom.

»Vänta mej!» skrek Lars Petter.

Men han hade inte väl fått skriket öfver läpparne, förrän en karl, som inte var någon annan än Bengt, kastade sig öfver Lars Petter, stoppade mossa i munnen på honom och band händerna bak hans rygg. Lars Petter kände sedan, huru en snara lades under hans armar och huru han raskt hissades upp ganska högt i ett träd. Sen blef åter allt tyst och stilla i hagen.

Nå, där hängde nu den stränge och enväldige i Mellanhyltan ensam i mörkret. Hur han emellertid frustade och pustade, fick han ut så pass mossa ur svalget, att han slutligen var män'ska att skrika. När han hållit på med det en fjärndelstimme eller så vid pass, fick han omsider till sin tröst höra någon, som ropade:

»Är det ni, Lars Petter?»

»Ja, ja! Jag är upphängd här i ett träd. Hjälp ner mej, om du är en män'ska, annars dör jag.»

»Nok vill jag hjälpa er, för jag är Bengt. Men jag är själf närapå ihjälslagen. Den där kreminalstollen, som dom lyser efter, är bestämdt här i markerna. Det var nok han, som höll på mörda mej, och har säkert var't ihop med skolläraren också, för han har sprungit som en hjort neråt vägen.»

»Herre Gu'! Det kan jag tro. Då är det kremenalstollen, som hängt mej. Skär ner mej, så ska' du inte bli olönad», grät Lars Petter.

Bengt hjälpte ner gubben och ledde honom hem.

»Jag kan undra», sa' Lars Petter, när han lugnat sig så pass, att han kunde tala, »jag kan undra, hva' stollen menade med att hänga upp mej.»

»Det vet jag inte», svarade Bengt. »Men när han flög på mej, sa' han, att han var på väg efter en knif, för han skulle ställa till slakt i hagen, sa' han.»

»Herre min skapare», suckade Lars Petter och var alldeles förkrossad. Men Signe, som kände till paschasan, fick lof ge sig ut i köket, för hon hade svårt att hålla sig för skratt.

Så satt Lars Petter och grunnade länge och väl och tittade gång på gång med stort välbehag på Bengt.

»Det är synd, att du är född utå' torparfolk», utlät han sig omsider.

»Hvarför det?»

»Jo, hade du var't en bondson, så att Signe kunnat tycka om dej, så skulle jag ha velat ha dej till måg, för det kan inte skada att ha en riktigt handfast karl till hands i vår tid, det förstår jag.»

»Är det inte annat, som bromsar, så se här, far!» kvittrade Signe, som stått på lur i köksdörren och nu sprang fram och satte sig i knäet på Bengt och virade armarne om halsen på'n.

»Honom allena vill jag ha, far! Och får jag inte honom, så rymmer jag te Amerika, eller också blir jag en dålig mänska.»

Lars Petter bara gapade, och Bengt bara kysstes.

»Underverk! Römma te Amerika! Du ska' väl så hundan heller. Tag den helgotten då, för jag har, gualof, råd te att bestå mej med en måg, som skyddar mej mot kreminaldårar och andra ungsocialister. Skolläraren var en skrubber, det inser jag nu. Han sprang. Laga te en gök, Lena», resolverade Lars Petter.

»Sir du det, Signe», hviskade Bengt i örat på den ståtliga flickan, »sir du, att Försynen hjälper dem, som älska såsom vi.»

»Ja! Men hur ska' det gå, när far får veta sammanhanget och hvem som spelade kriminaldåre?»

»Det får han inte veta, åtminstone inte förrän det är för sent. Krigslist är tillåten i kärleksfejder också», log Bengt och täppte till munnen på tösen med en kyss.

»Det var skam, hva' ni pussas. Men gack på ni. När ni var't gifta en tid, blir det gammalmodigt!» murrade gubben.

»Nej då, så aldrig hvad oss beträffar!» mente Signe och tråkade sig intill gossen.

Karlaprat.

Vi sutto i Skvaltaby kvarnkammare och talade karlaord, mens vår säd gröpades mellan kvarnstenarne. Vi voro fem à sex karlar, och arga voro vi, ty det gick inte undan med malandet, så som vi åstundade.

Oftast är det så i Skvaltaby, att där är för lite vatten, så att det fördenskull går sakta.

Men i år har den sabla bäcken svällt upp, så att han liknar Mississippi eller Ganges eller Volga, och nu är där bakvatten i Skvaltaby, så att det går dåligt därföre. Det finns ingen jämnhet i naturen nu för tiden och ingen ordentlig reda heller, liksom också inte i lifvet. Bara öfverdrifter på det ena eller andra hållet.

Antingen ska' det torka, så att hela den gamla svenska jorden blir såsom ett fnöske eller också regnar det, så att hon varder till en svamp. Någon reda finns, som sagdt, inte, och därför går det inte så värst bra hvarken med skördeaffärer eller med malning. »För möcke eller för lite skämmer allt.»

Vi sutto alltså därnere i Skvaltaby kvarnkammare och voro vrenska och spottade och hade tråkigt. Tiden skred sakta, ända till dess Sven i Sölje, rätt som han satt, vände sig mot Anders i Fästampen och sporde:

»Hur i helgotte gick det i alla fall till att du blef gifter, Anders?»

Anders glodde till, tog fram sin balttobaksstång och bet af cirka tre tum, tuggade och stufvade in denna fruktansvärda buss i munnen. Sen detta var gjordt, sa' han:

»Hur jag blef gift? Ja, nån vidare konst är det inte att gifta sej; fruntimmer finns det ju godt om, och i giftermålsväg ä' dom sällan motbärliga. Men äss det inte är

nån konst, så har det i alla fall sina besvärligheter. Det fick jag pröfva.»

»Jo, jag kunde tro det», lät Sven och såg illmarig ut.

»Tro! Hvarför tror du, att det skulle var't värre för mej än för dej eller andra? Är jag kanske inte en välskapader karl, som i alla tider tagit mina supar och kört fram mina lass? Är dä nå't fel på mej? Vell du dra fingerkrok mä mej eller bryta arm eller 'resa master'? Här ska' du få si, Sven i Sölje, att du gungar lätt. Hvarför skulle det var't värre för mej än för andra att bli gift? Nä, det ska' jag säja er, karlar, att äss jag velat ha tio fruntimmer på hvar finger, så hade jag fått dom», stoltserade Anders.

»Ja, si det var just det, jag visste. Det var ju ett sådant lefverne efter dej, så jag begriper bara inte, huru du redde dej ur striden och kom till ro. Det är därför jag frågar, hur det bar till med ditt gifte», flinade Sven.

Anders blef högfärdig och tog på sig en min, som skulle klädt till och med en häradsdomare eller en kyrkovärd.

»Ja, det är sant», började han, »att fruntimren refvos om mej, så att det inte var nå'n like. Dom vände sej, bå' unga och gamla, som om dom hade fått koller. Dom sprang efter mej och nickade och viftade och smilade och lockade och myste och djädrades och —»

»Var det inte det, jag visste?» inföll Sven.

»Jo, visst attan gjorde de så. Mor min, som hade tjänat hos prosten och lärt sej en hop latin, sa' också många gånger till mej om kvällarne: 'det finnes tre ting, Anders, som du ska' ta dej till vara för, och det är supikum, spelikum och kvinikum, men det sista är det värsta!' Och det hade hon rätt i. Supa och spela kan en ju lätt låta bli, men att undfly fruntimmer, det har sej, som ni själfva känna, inte så lätt.»

»Nä, det håller streck», sa' Sven.

»Det gör så! Jag fick, som omtaladt är, inte ro för fruntimmer. Men för egen del tyckte jag bäst om Lina i Löfrydet. Det var en sablarnas sväng på tös. Ho' var som en hvetebulle, mjuk och läcker. Pin trallande kär var hon i mig, och möte stämde vi än här och än där om lördagskvällarne. Men jag fick inte ha henne i fred. Har ni hört talas om den kungliga schvänska afundsjukan? Så fort en person har börjat på med en affär, som visar sej

gå ett grand framåt, bums kommer en hel skock andra och hoppa på detsamma, tills allesammans bli fördärfvade och undergräfda. På det viset gick det med Lina och mej. När Broby-pojkarne fingo se, att det vurnade sig för Lina och mej, blefvo de afundsjuka. De spionerade ut att vi på höstsidan brukade mötas på höränneт i Löfrydet, och så passade de uslingarne på och bände undan två plankor i rännebron, så att jag tippades ner på gatbacken och fick min skavank i benet, som jag får dras med till döddar.»

»Är det därför, som du haltar, Anders?» sporde Sven.

»Vesst i all sin dar är det därför! Tror du, att jag är födder med hältan, så bedrar du dej. Nej, den har sin upprinnelse och sin grund i fruntimmersaffärer. Nåja, den ene Brobypojken fick ta Lina, och jag sörjde inte så värst, för jag hade fått nok. Jag höll mej för god att springa i Löfrydet och vricka och bryta fler ben för Linas skull, utan jag svängde kärleken åt ett annat håll och lät honom drabba på komministerns piga. Det var en hejdundrandes tös, möcke, möcke styfvare än Lina. Om Lina var som en hvetebulle, så var prästgårdspigan som en fläskpannkaka. Hon nästan dallrade. Det var en ljufvelig tid. Visst hände det flerfaldiga gånger, att prosten kom på mig, när jag stod vid knuten och hvisslade efter Hanna. I början förmanade han mig med Skriften, och sen, när det inte hjälpte, böstade han på mej med ett spanskt rör. Men kärleken kunde han i alla fall inte förgöra. Den förstördes likväl platt af hans pojk, studenten, som kom hem på sommarn. Det var den värste rackare, jag råkat ut för. Inte hade han med mina kärleksaffärer att göra ett dugg. Men tror ni inte, att han lade sig i dem i alla fall och fördärfvade och undergräfde dem? Jo, det var just det, han gjorde.

»En lördagskväll, när jag kom ditupp, hade den äreskändaren tagit på sig Hannas kläder.

»'Skynda dej, och spring precis efter mej, för jag är rädd, att prosten kan komma i hvilket ögonblick som helst', hviskade han och satte i väg mellan uthusen. Jag rusade efter, för jag trodde naturligtvis i mörkret, att det var Hanna. På det viset lurade han mej ner i en potatisgraf, där jag fick ligga ända till söndagsmorgonen, då studenten och drängen hissade upp mig och gjorde mej till ett spektakel i socknen», dundrade Anders.

»Jo, du har allt var't ute för mer än andra!» sa' Sven.

»Det är just det, jag har. Och därför vet jag också mer än de flesta. Jag ger mej den dålige på att här kanske inte finns ens en nämndeman i riket, som lidit så mycket för kvinnors skull som jag. När jag sen friade hos kyrkovärden i Genafä och trodde, att affären var klar och såsom den skulle vara, redig och upplagd, så kom länsmansskrifvaren emellan, och det var så nära som på ett hår, att den drummelen hade slagit af näsebenet på mej.»

»Ditt lif är ju nära på som en hel roman och inte den sämsta ändå», utropade Sven i Sölje.

»Det är just fallet det. Men allt det här gjorde i alla fall, att jag blef vis och vände min håg ifrån fruntimmer», genmälde Anders.

»Du gjorde väl så skam heller. Du gifte dej ju rätt snart.»

»Ja, det gjorde jag, gunås, men jag gifte mej, min själ, inte med nån flicka utan med en bastant änka.»

»Är hon inte nåt fruntimmer då?»

»Det kan väl hända, att hon är ett fruntimmer. Men en sådan är en behållningsvara, en sådan får man ha i fred. Och äss jag ska' tala det, som sant är, och sanningen bör en ju alltid hålla sig till, så är där mera karlatag än kvinnlighet i henne.»

»Jaså, det var på det viset, du blef gift, Anders.»

»Jo, efter många om och men, så gick det på det viset.»

I detsamma kom mjölnarn in och skrek, bredbent och kofvig:

»Nu har ni malet, karlar!»

»Gualof för det!» utbröto vi samstämmigt.

Hon fick honom.

Det var söndagsafton, och nere i Hästhagen voro endast de båda gamla hemma. Sven låg och dåsade i sängen och hvilade och drog sig efter veckans släp, och hans gamla Kajsa gick omkring och småstökade. Hon plockade bort vissnade blad på balsaminen, som frodades i en anjovisburk, hyddade om myrten, som växte stor och kraftig i en träkruka, satte träskostöflarne till rätta i mellanrummet emellan skåpet och väggen borta vid dörren. Alltid hade hon något att pyssla med, ty fruntimmer kunna, gualof, aldrig vara stilla eller riktigt fånyttiga.

»Hvart geck tösa i afton? Ho' måtte väl inte springa och kasta sig i nåra stollastöcken. Ho' ha' börjat å si så underlig ut nu på en tid», sa' Sven, rätt som han låg.

»Var inte rädder för henne du! Vore alla flickor så rediga som Mina är, så såge det inte så illa ut i världen, som det gör!»

»Ä' ho' inte frisker då? Ho' ha' bleknat och går omkring så tyster och andäktig som en bibelflecka ifrån Nerke. Är det nå'n pojk, som anfäktar henne med kärlek?»

»Inte som jag hört. Men det ser förr ut som om hon droges med att bli väckter. Ta dej du inga onödiga bekömmer. Mina står nog röcken.»

Så låg Sven och glodde i taket en stund.

»Äss vi skulle ta till och läsa en bit i Luthers prostilla, mens ti'en går, Kajsa?»

»Ja, det skadar nock inte!»

Sven klef ur sängen, Kajsa tog reda på hans glasögon i spegellådan, och gubben ställde sig upp på en stol och tog ner postillan från hörnhyllan.

Sen satte han sig till rätta vid slagbordet under det främre fönstret.

»Hva i attan är detta för något, Kajsa?» skrek han till, när han slog upp boken.

»Ska' du svärja, när du ska' till å läsa. Att du inte skäms, din gamle syndare. Hva' är det fråga om?»

»Här ligga två bref midt i prostillan. Anagga, är det inte, som jag trodde. Här är kärlek med i spelet. Det ena brefvet är te' Mina, det andra har hon själf skrifvit, fast hon inte postat af'et, efter som här inte gått nåt bud te' stationen på en veckas ti'.»

»Låt oss läsa dem. Hvem har skrefvet te' Mina?»

»Där står Kalle ti' underskrift, och te' Kalle har hon skrifvit sitt bref.»

»Undras, hvad det är för en Kalle. Men det blir kanske tydligt, när vi läser», lät gumman.

Sven knäckte till:

»Evigt älskade Mina! Jag vet inte, hvad du tagit dig till med mej, för det är omöjligt att tänka på nå't annat än dej. Öfverallt, hvar jag går och hvar jag står, ser jag dej. Det är precis, som om jag hade feber i kroppen, och det känns, som om jag hade eldmörja i bröstet. Gu' vet, hur det här ska' slutas. För det är väl inte att tänka, att jag, som inte ä' annat än en fattig torpardräng, kan få Mina i Hästhagen. Du är som en stjärna, som jag ser stråla och brinna långt bort men som jag inte kan nå.»

»Se så!» afbröt Kajsa, »nu förstår jag, hvad det är för en Kalle. Det är Brotorpadrängen. Men den gången nös han sig. Mina rakar hans näsa förbi.»

»Men det är ju ingen fara med honom, han är ju bå' rasker och granner.»

»Men fattig och eländig! Läs på, Sven.»

Han las: »Du är i alla fall min Mina, det vet jag — fast det inte är värdt, att jag sträcker mej efter dig. Det passar sig inte att stå så lågt, som jag gör, och titta så högt som till dej. Men jag kan inte låta bli den saken, om de rätt ville döda mej. Antingen ska' det bli du eller ingen. Det är i alla fall underligt att tänka sej, att en del pängstyfrar och en hop boskap ska' skilja oss åt, som egentligen ä' vigda vid hvarandra i himlen.»

»Han skrifver ju som den värste hedning och fritänkare!» röt Kajsa.

»Jag tycker, att han har rätt bra dektamen», lät Sven och fortsatte: »Kom om söndag afton till det gamla stället, du vet, så få vi talas vid om vår kärlek.»

»Då ska' en få si, att hon är hos den uslingen just nu!» skrek Kajsa och sprang upp.

»Tåla dej, så få vi si, hvad hon skrifver! Det är kanske ett korgabref, när allt kommer omkring. Du får lof lugna dej, Kajsa! Här är ju ingen skada skedder än, gualof, och kärleken få lof ha sin gång, för han hör till ungdomens natur», sa' Sven och sökte blidka hustru sin.

»Nå så läs då, så får en si, hvad hon säger.»

»Käre lille Kalle, det må gå, hur det vill och hur det kan, så ska då jag aldrig svika dej. Det vet du nog, Kalle. Jag bryr mig inte om antingen jag får nå't härhemma eller ej. Hvad tror du jag fäster mig vid medel och vinningar eller åker och boskap. Får jag inte dej, blir jag i alla fall den fattigaste flicka på jorden, men med dej blefve en backstuga som ett kungligt slott och ett gyllene gemak.

»Dit du går, dit går jag med, och världen är ju så vid. Någonstädes ska' det väl finnas en vrå för oss bägge, om det rätt inte blir här i Hästhagen. Jag håller dej så kär, att det inte kan utsägas med ord eller beskrifvas med penna och bläck. Och jag kan inte förstå, hvarför Herren har låtit våra vägar mötas och våra hjärtan finna hvarandra, om Han inte vill, att vi ska' ha hvarandra.»

»Ho' skrifver så rörligt och grant, så jag får tårar i ögonen!» sa' Sven och afbröt läsningen.

»Nej, som en låpa dektar hon! Står där mer tafs i brefvet.»

Sven läste:

»Jag tror nock, att far skulle vara medgörlig. Men mor hon har inte hjärta i sej. Jag borde väl inte säga så om henne, som födt mej. Men hon förstår sig inte på kärlek. Hon har nog inte älskat i all sin tid, fast hennes ungdomsbekanta talat om att hon höll en rask gosse kär, när hon var vid mina år, och att hon tog far i vredesmod, när hon icke fick den andre. Men jag tror inte, att det är sant.»

»Jaså, du har haft din saga du också, Kajsa. Det hade jag då aldrig trott. Hvad var det för en pojk?» grinade Sven.

»Det angår dej inte. För du kan då inte säga annat, än att jag var en ärlig brud, och att jag var't en trogen hustru. Bösta nu på och läs brefvet te' slut.»

Sven böstade på:

»Vi kunna ju resa öfver te' Amerika, om det skulle gälla, så får mor nock ångra, att hon jagat mej ifrån hus och hem.»

»Står det så i brefvet», afbröt Kajsa.

»Precis så står det, och sen slutar hon med en hop kyssar i milliontal och famntag i oändlighet! Gu' förlåte mej, men det är gry i tösen. På mej brås hon inte. Kan det va' ditt ungdomssinne, som lefver upp i tösen, Kajsa?»

Gumman svarade aldrig ett ord. Hon satte kaffekokaren öfver elden, och sen drack hon fyra släta koppar i en sträck. Men hon öppnade inte sin mun till tal på länge utan bara grunnade och grunnade.

»Hvad tänker du på, Kajsa?»

»Jo, jag sitter och funderar på det, Mina skref. Hon påstår, att jag inte begriper, hvad kärleken vill säga. Men när jag sitter här och känner hölukten strömma in genom fönstret, så minns jag så mycket ifrån den tid, då jag var ung och...

»Ja hör du Sven, tror du inte, att Mina skulle bli snopen och storögd, om vi sa' till henne, att hon kan få ta' hit Kalle och gifta sej med honom och öfverta gårdsbruket, för det kan vara på tid, att vi bägge söka oss lite aftonro och sabbatshvila.»

»Du ska' ha tack för de orden, Kajsa! Men hur kunde du bli så där omvänd i ett enda tempo.»

»Kärleken, Sven. Endast tanken på kärleken gör oss veka och ger oss ett bättre sinne.»

Och nu ska' jag till sist nämna, att Mina fått färg på kinderna igen och kvittrar som en liten fågel och doftar som en ros i Hästhagen.

"Du gamla, du fria!"

Hvem skulle kunnat tro det? Hvem i all världen kunde väl tänka sig, att en sådan sång som »Du gamla, du fria» skulle störta en karl i förtviflans djup och i elände för långlig tid framåt, denna sång, som eljest gör sig så innerligen väl vid de stora samkvämen och vid alla högtidliga tillfällen.

Sjöngo de icke kanske »Du gamla, du fria» med tretusende strupar i Göteborg efter det Lindmanska talet? Och allt gick bra. Såväl talet som sången utföllo till alla män'skornas stora och allmänna belåtenhet.

Knäckte de kanske inte till med »Du gamla, du fria» nere i Malmö efter den Schotteska ovationen, så att det skorrade i hela den socialistiska staden och så, att majoriteten, som icke har någon annan synd, än att den alltid och allestädes har orätt, eldades till fosterländska gärningar?

Duger kanske inte den sången öfver allt vid folkmöten, efter rösträttsdebatter, vid stora middagar och supéer? Jo, det gör den visst! Det är kläm i den sången, inte är hon svårsjungen heller, och när man kommer till orden: »jag vill dö» — kan man lägga in en gruflig och sabla känsla i föredraget, så att det biter på och rör hvem som helst.

Men just i dessa den tidigaste vårens dagar har jag kommit under fund med att medelålders ogifta fruntimmer bli alldeles topp rasande och evigt förbanskade, om man såsom serenad stämmer upp »Du gamla, du fria» utanför deras fönster nattetid.

Och nu skrifves detta här i tidningen för att varna unga fosterländska män. Hafven I, mine bröder, fått fatt uti en kvinna, som inte är precis så ung, men som har så pass pengar, att det kan löna sig att offra sin frihet

för hennes skull, så dräpen aldrig till med »Du gamla, du fria» utanför hennes fönster. Hon blir inte — rätt hur giftassjuk hon än må vara — trakterad af den sången. Nej, hon blir rasande och kan i vissa fall gå så långt, att hon gifver eder korgen, så att ni får stå där med långa näsor, medan edra borgenärer bringa eder uti det så kallade konkurstillståndet.

Du kan sjunga »Du gamla, du fria» för kungen och drottningen. De höga majestäten ställa sig kappraka och lyssna med förtjusning till den sången.

Men axlar du din luta och ställer dig utanför din trettioåriga flammas kyska fönster i kvällens brand och knäpper i strängen och kväder: »Du gamla, du fria», så får du skam till tack samt korgabref och det hiskligaste ovett i sångarlön.

Det fick vår nye mjölkkontrollant syndalöst erfara häromsistens.

Vi träffades på ett barnsöl hos Kalle Bengtsson i Mobacken en kväll helt nyligen.

Kalle Bengtsson är den störste koägare i vårt grannhälle, och han är med i den så kallade kontrollföreningen. På den grund var mjölkkontrollanten naturligtvis med på barnsölet.

Där gick det mycket hedersamt till, ty väl har Kalle Bengtsson lagt på tusentals kalfvar i sin dag, men någon pojk hade han hittills under sitt långa äktenskap aldrig blifvit hugnad med.

Glädjen var därför mycken i Mobacken, och döpelsekalaset blef därefter. Kalle Bengtsson gick omkring och hoverade sig, som om han eröfrat hushållningssällskapets stora guldmedalj eller blifvit premierad af landtbruksakademien. Så pass högfärdig och glad var han.

Jag ger mig attan uppå att De Laval inte var så högmodig och storaktig, när han lyckats frambringa separatorn, som Kalle Bengtsson var öfver sin sent vunna framgång med pojken.

Där sparades fördenskull ingalunda i Mobacken.

»Kopp, gubbar!» ropade han i ett kör. Och gökakopparne dråsade mot hvarandra.

Mjölkkontrollören fyllnade till och öppnade sitt hjärta för mej.

»Måntro, jag har allt fått kosta på mej rysligt, innan jag kommit dit, där jag nu är!» sa han.

»Dä begrips!» svarade jag.

»Det är dyrt som kvicksilfver nere i Alnarp!»

»Jo, det kan en allt förstå!»

»Och mina föräldrar ha inte kunnat hjälpa mej stort. För jag är, skam te' sägandes, utgången ur ett fattigt hem och har fått arbeta mej opp själf.»

»Det har ju nästan alla utå våra störste storgubbar och vetenskapsmän!» lät jag.

»Ja, de ha så, och det är underligt», sa' mjölkkontrollanten. »Men så har jag också måst sätta mej i stora skulder, som tynga på mej.»

»Hva' kvettar inte det för den, som är kommen så långt som till mjölkkontrollör och har framti'en för sig», tröstade jag.

Så satt han och grunnade en stund. Det rycktes med honom, men han kunde slutligen inte hålla sig längre utan drog mig med ut åt fönstren och anförtrodde mig, att han hade stor utsikt att komma i äktenskap med skollärarinnan, som fått ärfva tio tusen och snart tänkte taga afsked.

»Hon är visst några år äldre än jag. Men det betyder ingenting, när hon har pengar», förklarade han.

»Inte ett dugg», lät jag.

»Och mina fordringsägare hänga efter mej allt värre och värre. De tro, att jag fått en sjö att ösa ur, sen jag blef kontrollant i det här distriktet.»

»Har ni talat vid lärarinnan om saken, och är ni öfverens?» sporde jag.

»Ja, vars! Hon vill gärna. Men hon säger, att hon inte är riktigt säker på att jag menar allvar, efter som jag är så ung. Men mitt allvar är det. Får jag henne inte, så vete Gu', hur det ska' gå för mej. Kunde jag mjölka till mej henne och hennes tio tusen, så vore jag klarad. Men säj ingenting, utan låt detta vara oss emellan!»

Det lofvade jag. Och mjölkkontrollanten gick därpå in i stugan och knäckte till med gökarna igen, den sabelen.

Och kvällen rann sin väg under storartad fägning med båd' vått och torrt, ty det gick, som sagdt, hedersamt till och utan knussel. Hvadan det blef hi och hej och tjo och annan lustighet i Mobacken framåt läggedags.

Mjölkkontrollanten blef allt mera rörd till bå' kropp och själ. Hjärtat blef allt vidare och benen allt svagare på'n.

När det till sist blef tvång för oss att gå ifrån Mobacken och detta ståtliga barnsöl, kom mjölkkontrollanten till mig och frågade, om jag inte ville hjälpa honom med en så kallandes serenad utanför skollärarinnans fönster.

»Det är ett bra medel att knäcka fruntimmer med. Och håller jag serenad för henne, så måtte hon väl begripa, att jag menar allvar!» lallade han.

Jag höll med på't och lofvade att gå med honom, för jag trängde verkligen själf till att lyfta mig och sjunga ut bastant, innan jag tordes gå hem till Ebba, som alltid håller en sträng syn på mej och besiktigar mej på alla sidor, fram och bak, och vänder och vrider mej och nosar på mej, när jag kommer hem ifrån kalas.

Mjölkkontrollören och jag dråsade alltså bort till skolhuset och ställde upp oss utanför tiotusenkronorsflickans fönster.

»Hva' kan du sjonga?» läspade han.

»Jo, jag kan lite utå hvarje. Jag kan t. ex. 'pojken, som du gaf mej med det krusiga lockiga hår'!» lät jag.

»Duger inte!»

»Vidare kan jag: 'Inte ä ja' lessen fast mina barn ä små'!»

»Dra åt helsefyr!» sa' mjölkkontrollanten.

»Nå, då ta' vi: 'Helan går'!» föreslog jag.

»Nej, en fin och högtidlig sång ska' det va'!»

»Äss vi då skulle klippa till med: 'Kära doktor kom, mamsell'» — — —

»Nej, tyst för hundingen! Kan du inte en enda fin bit?»

»Jo, jag kan 'Du gamla, du fria'», stoltserade jag.

»Nå, gualof! Då ta vi den!» sa' mjölkkontrollanten.

Och så dräpte vi till, så att det skallade i hela ängden: »Du gamla, du fria.»

Men vi kommo inte längre i det första taget, ty vi hade fått opp för högt.

»Vi få lof sänka't ett pinnhål, annars gå vi inte ut mä'et!» sa jag.

Efter en stunds nunnande brakade det såsom en åska: »Du gamla, du fria». Den gången hade vi fått det för lågt, vi måste tystna igen och ta en annan tonart. Så gick det gång på gång. Men när vi omsider kommit på lämplig

ton, hunno vi knappast öfver: »Du gamla» förrän mjölkkontrollanten fick en skopa vatten eller hvad det nu var för ett fluidum öfver sig, och i samma stund fräste en arg kvinnoröst genom det öppnade fönstret:

»Jag vet, att jag är gammal, så det behöfver du inte sjonga om. Och om jag rätt inte vore mer än tjugo år, så vore jag ändå för gammal att va' gäck för en så'n där mjölkagris, som inte lärt sig veta hut och tydligen aldrig var't i sällskap med andra fruntimmer än la'gårdspigor. Fria te dom, dä' kan passa! Men stick inte hit fler gånger. Gå nu, mens det är väl, annars ger jag dej ett dop till!»

Mjölkkontrollanten höll på att få dåndimpen. Han begrep, att han förlorat sina sista fatalier för evig tid hos flickan. Och det värsta var, att han i fyllan och altrationen ville ryka på och klå mej, ty han påstod, att det var mitt fel, att vi togo den sången.

Men det ska' då Gu' veta, att jag var lika oskyldig som ett nyfödt barn till den saken. Det var hans egen skull, att vi sjöngo »Du gamla». Om vi stämt upp, såsom jag föreslog: »Och pojken, som du gaf mig», hade allt gått väl. Det är min tro. Ty det är en kvinnosång och en kärleksvisa. »Du gamla» är nära nog en kungssång.

Akten er för den, pojkar, när I viljen nalkas fruntimmer!

Metropolen vid Lagan.

En konungslig rekreationsort.

Den politiska situationen i detta land har nu omsider blifvit sådan, att det nära nog är olidligt att lefva här. I sorg, i bedröfvelse, i oro och strid var det hittills, säges det, ständigt en lisa att syssla med tidningsläsning. Detta medförde förströelse och skjutsade tankar och känslor in på angenäma banor. Tidningarne, särdeles de lugna, fina, förståndiga och goda konservativa tidningarne, kunde sannerligen förliknas vid Davidsharpor, som stillade de politiska stormarne i våra Saulsbröst.

Men nu är det alldeles tvärtom. Nu kan man aldrig öppna en tidning, särdeles en liberal sådan, utan att få syn på otäcka ledare, hvilkas ohyggliga terminologi ristar sönder ens sinne och kväljer ens själ ända till det förskräckligaste äckel. Har ni inte ännu, go' vänner, hunnit till vämjelsens yttersta gräns vid läsningen af dessa evigt återkommande uttryck, som handla om »Påbodalinjen, om dessa fä, som gå på bet i de gröna Påbodaängarne, sedan de kalätit de magra tegarne i Mossebo», om »samlingens tecken» och alla andra slags »tecken», om »staafkarlar» och »hinkeyngel», om »Tällbergslinjen» och andra »grundlinjer» och om nödvändigheten af det »fyrkvalda herrehusets demoralisering» eller demokratisering eller hvad det nu heter.

Jo, jag gissar, att ni hunnit ledsna på allt det där och att ni af all er håg längta att fly till en ort, där ni kunna få slippa höra några politiska glåpord och där ni kunna öfva umgängelse med gentlemän och damer, det vill säga, med folk, som icke sänkt sig ner till sysslandet med politiska ting.

Nåväl, jag kan, gudskelof, gifva er anvisning på en sådan ort.

Resen ner, eller faren upp till metropolen vid Lagan, omgjorden edra länder och dragen till Vernamo. Där är ro, och där finns — lisa och Vernamoposten. Där kunnen I få tillbringa edra sommarmånader i en nejd, hvarest naturen prunkar i strålande glans, där vällukt susar och kärlek glöder. Där skola edra öron aldrig behöfva störas eller edra känslor oskäras af något dåraktigt politiskt tal. Ordet rösträtt finnes icke i vårt lexikon. Om någon främling kommer hit och frågar en af oss, om han är konservativ, demokrat, majoritetsman eller proportionalist, så svara alltid Vernamobon:

»Dra åt helsefyr! Jag är en gentleman! Sådana *karlar* bo här.»

Och kommer någon hit och spörjer en af våra kvinnor, gift eller ogift, om hon svärmar för kvinnans rösträtt och kräfver tillträde till statstjänst, så blickar den strålögda Vernamoängelen trånfullt och vidöppet ut i rymden och kvittrar, medan hennes fasta och hvita barm går i vågor:

»Min röst har jag fått till att hviska fram min längtan och trånad med i min hjältes öra och till att sjunga vaggvisor med för våra eventuella barn. Staten är den man, som jag älskar, och hos honom allena kräfver jag rätt att taga tjänst, den högsta som kan nås!»

Sådana äro *kvinnorna* i denna metropol, mellan hvars örtagårdar och palats Lagan sakta rullar fram sitt breda silfver i dalen.

Hafven I någonsin hört talas om maken till fruntimmer?

De äro inte af Kata Dalströms art och natur. De äro knappast heller ens släkt med Emelie Rathou eller lektorskan Petrini uti Vexiö. De äro af ett finare och subtilare väsen. Just därför skrodera inte heller lifvets vettvilliga litteratörer om dem och resa ärestoder åt dem i fadda tidningsartiklar. Men på Vernamokvinnan passar dock in dessa vackra ord:

»Inga ärostoder
hennes dygder vinna.
Men där böner brinna
mellan tårefloder,
heter hjälten kvinna,
heter segrarn moder.»

Nu skrifves det här ingalunda för att skryta eller skräfla med Vernamofolkets framgångar och verkligen öfverlägsna egenskaper såväl hvad kroppen som själen beträffar, utan detta skrifves till en ledning och till rättesnöre för alla dem, som längta efter ett idealiskt lif.

Kommen hit, I, som ären betungade af politik och storstadselände, af nervositet och vämjelse! Här skolen I finna ro. Här finns, som sagdt, lisa i mer än en bemärkelse.

Söken edra sommarnöjen i Vernamo, hvarifrån politiken och striderna äro bannlysta för evigt och jagade på porten af kärlekens flammande svärd. Här finns mat och bad och blomsterprakt. Och här är för visso världens hjärta. Här är boningsrum och lagom vidsträckta öl- och spriträttigheter. I Appladalen växa konvaljer och gökabyxor, på Lagan simma neckrosor, i prost- och Rörstorpskogarne finnas många snår, och goodtemplarna sätta snart upp dansbana. Viljen I dansa, så spelar Orion, behöfven I läska edra kroppar, så hafven I Stora Hotellet och Gästis, och när I tarfven själaspis så hafven I antingen mig och Vernamoposten eller bröderna Engström och Ågren. Jag förestår det erotiska och moraliska, medan de sistnämnda sköta om det dogmatiska lifvet.

»Säg, käre, hvad vill du då mer!»

Det är verkligen förvånande, att landets folk icke ännu fått upp ögonen för Vernamo såsom varande en af världens yppersta och mest tillförlitliga rekreationsorter. Men svensken är ju i allmänhet en ganska trög passagerare. Nu är det så modernt kantänka med Saltsjöbaden. Jag tror emellertid, att Vernamo kommer att en vacker dag sela af Saltsjöbaden. Detta ligger nämligen allt för nära Stockholm med dess enerverande Gertrudkult och öfriga perversitet.

Det är emellertid stor synd, att kungen endast tämligen ytligt och knappast annat än nattetid fått iakttaga Vernamo. Eljest rekreerade han sig nog här, ty i Vernamo råder alldeles samma klimat som på stränderna af Medelhafvet. Hvad hundingen behöfver folk resa till Revieran och Nizza, när de ha Lagastranden och Vernamo att tillgå? Säg det den, som kan.

Men konungen har, som sagdt, endast nattetid iakttagit Vernamo och detta vid en tidpunkt, då samhället inte gjorde sig så bra i natten, som det nu gör, sedan Malmsten med sina Nernstlampor förvandlat det till ett firmament af små

gnistrande fixstjärnor, skuggade och fördunklade här och där af slocknande solars fladdrande slagskuggor. Finge Hans Majestät nu se Vernamo, tror jag nästan, att han skulle slå sig ner här tidtals. Öfverhofjägmästaren Ankarkrona skulle icke lida brist på tillfälle till odjursstudier här heller. Kanhända skulle Vernamo i det fallet snarare kunna framvisa en ännu läckrare fauna än själfvaste Saltsjöbaden. Det är min tro.

Ja, Vernamo är i alla händelser en kunglig rekreationsort. Världens stormar nå ej hit. Mänskorna här syssla lika litet med politik som eskimåerna med vinodling. De äro sålunda icke moraliskt fördärfvade. Ty politik liksom juridik undergräfver moralen hos dem, som icke äro skapade till ministrar eller jurister.

Nyligen kommo riksdagsmännen Johansson i Jönköping och Räf i Attarp i lufven på hvarandra uti Jönköpingsposten. Och vreden vardt väldig i dem bägge, fastän såväl Johansson som Räf äro långr avancerade frireligiösa karlar och nykterhetsmän. Annars voro de naturligtvis inte riksdagsmän i Jönköping och Tveta. Men nu grälade de om rösträtten precis som vanliga syndare och kastade hårda ord mot hvarandra. Då greps likväl Johansson till sist af bäfvan öfver båda deras tillstånd, så att han skriade och skref i Jönköpingsposten till sin vederdeloman dessa ord, som äro en sorglig sanning i vår tid:

»O, Räf — skönjer du icke, huru rösträttsfrågan har demoraliserat till och med oss! Och när detta kan ske på det färska trädet, hvad skall icke då ske med det torra?»

Jo, där ha vi det. Men i Vernamo talas icke politik, så långt året är. Därigenom ha vi kunnat bevara renheten i våra tänkesätt. Är det då icke skäl för dem, som verkligen vilja förbättras, att komma hit och sätta sig lyssnande ned vid våra fötter.

Det skulle lända landet till stor båtnad, om hela Stockholmsbänken och de radikala och socialistiska hufvudstadstidningarnes redaktörer sattes i tillfälle att genomgå en kur i Vernamo. Alla onda böjelser förmildras och neutraliseras här.

Visserligen finns det äfven hos oss några socialister. Men de äro såsom lamm. De strejka aldrig, de skria och bråka aldrig, och deras teorier rörande egendomsfördelningen har intet annat eller farligare syfte, än att de vilja

dela flickorna med oss. Och det få de. De dansa med dem och kanske pussa dem också något föga om lördagskvällarne. Men vid kaffedags på söndagsmorgnarne leverera de dem åter. Tack och lof!

Är icke Vernamo alltså ett verkligt Eldorado, där de kloke bo och dit de sargade böra söka komma.

Var så god och kommen, så få ni se, att jag inte ljuger ett enda ord. Skrif och hyr rum i tid. Nu våras det. Sundin låter sopa gatorna, så att de se ut som golfvet i en balsal, innanfönstren äro uttagna, rummen vädras, tulpanerna hålla på att slå ut i örtagårdarna, båtarne vid ån tjäras, våra damers hattar äro monterade, och vi karlar se ut som sprätthökar, där vi sväfva fram i de hos Nordblom och Törn eller hos Claës Johansson borgade klädernas sommarljusa prakt.

Välkomna!

Manda i Kråketorp.

Fruntimmersgalna äro vi karlar, det är sant, och det är vårt största fel, hvilket det inte lönar sig stort för oss att kämpa emot. Och vi göra det inte heller med något vidare allvar, åtminstone inte jag.

Men allra galnast äro gamla änkemän, när kärleken eller giftaslusten sätter åt dem.

De bli alldeles som fånar, och det går för sig att sätta i dem hvad som helst och locka dem till hvilka stollastycken som helst i friareväg. Såsom det nu i dagarna skett och inträffat med Lars Larsson i Lassabo, uti hvilken en oemotståndlig giftaslust tagit sin boning.

Vi ha haft många paschasor om honom, af hvilka jag nu här skall framlägga den märkligaste och mest ödesdigra.

Unga Axel i Åkhult, en gård, som inte ligger så särdeles långt ifrån Lassabo, hölls en dag med att hugga famnved invid vägen mellan dessa bägge hemman. Han högg, så att spånorna yrde, bet ihop tänderna, och ögonen hans glänste så hvassa som ett par nyslipade eggjärn. Ty Axel var arg. Manda i Kråketorp hade bedragit honom, och för den skull högg han som en rasande. Det är riktigt roligt att se en svartsjuk karl hugga famnved.

Manda i Kråketorp hade varit Axels bestämda fästmö i flera veckors tid. Han hade kostat på henne många riksdaler, dels till julklapp, och dels hade han köpt och skickat henne en hel hop vykort såsom nuvarande tidsandan bjuder. Så det var inte underligt, att han blef besatt och galen, när han nu slutligen kommit underfund med att hon äfvenledes drogs med Kalle i Kohagen och släppte in denne uti Kråketorps nattstuga om kvällarna, samt lät Axel gå för-

gäfves och stryka kring knutarna som ett spektakel utan att få råka henne.

Axel hade spionerat ut att Kalle i Kohagen slapp in i nattstugan hvareviga lördagskväll och många gånger midt i veckan också. Hvadan det inte var underligt, att han varit galen och besagda dag högg så, att flisorna yrde vida.

Rätt som han stod där och hvälfde stygga tankar i sitt sinne och funderade på hämnd, kom Lasse Larsson i Lassabo gångandes och grubblande framåt vägen. Axel och Lasse slogo sig naturligtvis i språk med hvarandra. Rätt i rappet voro de inne på fruntimmerskapitlet, såsom det alltid händer, när karlar komma tillsammans. Det spratt, och det ryckte i gamle Lars Larsson vid det talet, ty han var, som sagdt, änkeman. Om en stund lät han:

»Du, som ofta är ute och vändes i kvinnfolkavärlden, Axel, du vet väl inte händelsevis om nå'n flecka, som skulle vara passelig för mej.»

Då fick Axel i Åkhult en blixtrande, men en satanisk idé. Ty svartsjukan är en djädrans lärmästarinna i det, som ondt och dåligt är.

»Joho», genmälde han, »ja' vet en, som gärna vill ha er. Och ja' ska' styra om'et, om ni betalar mej bra.»

»Med betalning knusslas inte. Men det beror på vackerleken, hur stor betalningen ska' bli», sa' Lars och blef så nyter som en speleman.

»Hva' skulle ni säja om Manda i Kråketorp?»

»Manda! Jo, styr du om dä', så får du hundra banko», skrek Lasse.

Så handslogo de och skildes. Påföljande lördagskväll var Axel nere i Lassabo och hade ett fasligt bestyr med att riktigt grannkläda Lars Larsson. De hade köpt förhänge och krage åt denne, men kragen var för kort, så de hade ett grufligt arbete med att få honom på gubben. Lars bölade och stönade och bedyrade, att han blefve strypt.

Men Axel släppte inte, förrän han girat halsen på Lasse med kragen. Den trängde emellertid så, att gubben var röd i synen som en kokt kräfta.

»Du ska' få si, att dä blir min dö'!» fräste han.

»Åh hundan! En dör inte, när en ska' gå te fleckmöte!»

»Nä, dä ä nok sant dä!» lät Lars.

Så hade Axel rakat och skrapat gubben, så att han såg ut som en illa skållad gris eller som en tysk student i

synen och i öfrigt vändt till honom som ett spektakel med pojkahalsduk och lugg i pannan.

Om ni fått skåda Lars Larsson, när han skulle ut på friarestråten, hade ni inte kunnat hålla er för grin, rätt så dåliga och sorgesamma tider vi lefva uti just nu.

Slutligen hällde Axel öfver Lars Larsson likadant osevatten, som Kalle i Kohagen plägar köpa i sta'n och beösa sig med. Så masade de i väg till Kråketorp.

Nu hade Axel i sitt leda och svartsjuka sinne medels ett vykort styrt om det så, att Manda väntade Kalle i nattstugans mörker, medan denne senare likaledes medels vykort blifvit anmodad komma en stund senare än vanligt.

Pustande och svärjande öfver sin trånga krage skred Lars i Lassabo fram på sin friarestig.

»Går dä nu bara rätta vägen för mej i kväll, så kommer här ingen krage på min hals mera i denna tiden», bedyrade han.

»Smit nu in tösst som en vessla i nattstugan. Dörra har hon nok kattsingen smort, så hon inte skriker! Och fria sen, så dä hurrar efter'et!» hviskade Axel.

»Gifve Gu' ja' bara står ut för kragarackarns skull. Här har du emellanti dina pengar och tack till!» stammade Lars. Ett par minuter efteråt slank han in i nattstugan.

Strax därpå stötte Axel på Kalle i Kohagen, som kom smygande.

»Antingen ä' där tjufvar, annars har Manda en friare i nattstugan, för en manfolkamänska ä' där», upplyste Axel.

»Där ä' väl så skam heller!» Och Kalle i Kohagen blef vred förstås.

»Jag står för hva' jag säjer. Ska' vi smyga in till gårdsfolket och varna dom i tösthet och ta lykta med oss och se efter hva' dä kan va'?»

»Dä varder sagdt!» lät Kalle.

Så gingo de in till gubben och gumman i Kråketorp och talade om, att det visst vore tjufvar i nattstugan. Där blef stor räddhåga, och så tände man lykta och beväpnade sig med eldgafflar och käppar, hvarpå hela högen tassade af till nattstugudörren.

Som en blixt slängde Kalle upp densamma, och far i Kråketorp rände in den stora stallyktan.

Det var allt en underbar och otrolig syn, som mötte dem.

Lars Larsson i Lassabo satt på soffan uppsvälld och

rödblå i synen, men lycka strålade i alla fall ur hans ögon. Ty i hans knä satt Manda och tråkade sig in till honom och höll armarna om honom, och hennes kind hvilade på hans axel. Hon hade kantänka ännu ingenting hunnit märka. Lasse osade ju precis som Kalle i Kohagen, och ingenting hade hon begripit af hans tal, ty Lasse hade på grund af den trånga kragen, endast förmått sucka och hväsa, hvilket Manda ansett härröra af öfversvallande kärlek uti den Karl, som hon tryckte sig intill.

När far hennes nu rände in lyktan och hon fick se, med hvem hon kelat och hvilka som stodo i förstugan, så kan ni tro, att hon blef snopen. Hon bara gapade.

»Tvi den dålie!» spottade Axel och Kalle på en gång.

»Äss du går ärliga gångar, så gack in och låt oss göra opp, för har du haft möte mä' henne, så får du lof ta henne!» röt far i Kråketorp till Lasse. Men Manda spottade i synen på'n och sprang sin väg.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu går det emellertid ofta så här i världen, att man får äta upp den kål, man spottat uti.

Historien kom ut, och Manda blef utskämd för alltid. Bondpojkar ä' noga. Manda förstod snart, att ingen skulle vilja bli vid henne, sen hon suttit i knäet på Lasse i Lassabo och kysst honom.

Så det blef till sist ingen annan råd för henne än att ta gubben.

Häraf se vi, att det är farligt för flickor att vänslas med mer än en friare åt gången. Ty en bedragen pojk hämnas.

»Men detta är i alla fall ett tröstefullt äktenskap för oss!» sa' Bengt i Intäkt på bröllopet i Kråketorp.

»Hur så!»

»Jo, dä synes, att hur gamla och stackota och stumma och dumma och grymma vi än ä, så ha vi alltid ändå, Gualof, utsekt att kunna bli omgifta, äss vi skulle mista våra nuvarande käringar!» grinade Bengt.

Och vi voro vid tröst.

Men Axel och Kalle sköto bröllopssalfvor utanför väggarna, så att Kråketorp gungade, och hurrade och regerade. För skojs skull förstås.

De hade redan fått andra »ongdomsfleckor».

Den illfundige skalden.

Där bor nere i den prelatensiska staden Vexiö en skald vid namn Adalbert. Ni känner naturligtvis till honom, ty han hafver under mång' Herrans år siat och skaldat i den Sigurdska tidningen, som är vida spridd öfver denna syndens ö.

Om den mannen och hans gärningar skulle jag vilja tälja ett tag på denna korta stunden. Icke om hans skaldskap och siargåfva, ty sådana ting tillhöra professorerna i estetik och litteratur och gå i öfrigt öfver den ringa begåfning, som kommit på min lott. Om Adalbert såsom lyriker och psalmist må framtidens Schück och våra efterkommandes Warburg skrifva sina folianter. Det blir deras sakramenskade skyldighet.

Men det är mitt göra att skildra en annan sida af den sabla skaldens ingenium. Det tillkommer nämligen mig att tala om, hur han på ett välsignadt sätt en dag lurade A'gust i Nöbble här i socknen. Och det ära och vörda vi honom för härnere, ty den historien är det enda, hvarmed vi äro mänskor att bräcka af A'gust, när han blir för svår på stämmor eller annorledes.

Men nu ska' ni hålla mig räkning för att jag gör denna häfdateckning, ty skalden i fråga är en synnerligen oförvägen och stridbar man och en ganska ilsk journalist, hvadan jag nog ingen dag går säker för stryk, om han finner sig stött af den här paschasens offentliggörande. Ty när det är fråga om smörj tar han inte hänsyn till person.

En gång kindpustade han till och med en stor Herrans profet i sin hemstad, hvilket han tyckte vara ett intet och hvilket han och månghundrade med honom till och med räknade för ett rättfärdigt verk. Och när han så till ytter-

mera visso fick böta trettio silfverpenningar, hvilket är det i lagen satta priset för sådan gärning, tyckte Adalbert, att detta var bå' roligt och billigt. Och han log och jubilerade och sa', att det var lagom i planpengar.

Kommer han nu och kindpustar mig med segervana skaldenäfvar, så ska' det i alla fall bli roligt att se, hvilken taxa lagen fastställer för sådant. Det blir naturligtvis ingen plikt alls för den saken.

Jag har nämligen fått smörj många gånger både af Kalle i Sobo och Peter i Nottebäck och Noak i Borsna samt till och med af flerfaldiga kärringar, som jag vräkt in i bladen under tidernas lopp. Men när det kommit för rätten, har det blifvit pannkaka af'et och utslaget har alltid lydt, att jag skulle ligga ogild.

Det må nu i alla fall gå, som det vill. Vi måste in på ämnet. Jag känner på mig, att »Adalbert» icke kan bli arg den här gången utan att han i stället skall le i sitt skägg vid minnet af en bravad, som skaffat honom ett stort rykte och hundratals prenumeranter i denna socken.

* * *

Skalder är ett underligt släkte, som vanligt folk har svårt att förstå sig uppå.

Johan i Bråtabäck hade en pojk, som aldrig kunde låta bli att skära och kråta i träklumpar. Hur än Johan höll efter pojken med tal och förmaning och jämväl med stryk, var det löx, att pojken kunde låta bli sitt träkråtande. Han skar ut allt möjligt, mest gubbar, som sågo ut, så att man kunde bli förskrämd, om man fick se dem. Men för det mesta gömde han undan sina sniderier, så att ingen fick syn på dem. Ty Johan i Bråtabäck hade sagt pojken, att han blefve olycklig och att han till och med kunde åsamka sig lifstids häktelse om han läte kvinnfolk, särdeles gifta, få skåda de beläten, han skar ut. Vi höllo pojken för att vara en tafser och nersatt till förståndet.

Men siaren och skalden Adalbert vårdade sig om gossen och höll före att det fanns särskilda gåfvor hos honom, som vi inte begrepo. Och det hade han minsann rätt uti, ty samme pojk är nu bå bildhuggare och herre samt tjänar grofva pengar. Och det har han till stor del besagde skald att tacka för.

Vid samma tidpunkt, då Bråtabäckspojken skar ut sina rysligaste trägubbar, fick A'gust i Nöbble för sig att gräfva sig in uti en liten lummig och vacker kulle, som låg på hans ägor, ett stycke norr om hans stugugafvel, för att där dräpa till med en morots- och rofvokällare i stor stil.

Det blef Adalbert rasande på, ty han plägade sitta på den kullen i sommardagar, liksom på en parnass, och skalda och drömma om flickor och annat skönt och godt. Hvadan han beslöt att spela A'gust i Nöbbeled, den helgeråna-ren och skaldestöraren, ett litet bastant och bra knep. Och det måtte han då gärna göra, fast han kunde i alla fall låtit bli att vångla mej in i affären. Ty det gjorde han.

Adalbert skaffade sig af Bråtabäckspojken den grym-maste och vederstyggligaste gubbe, denne skurit. Så trillade han gubben i grumsigt lervatten och annan svartaktig smörja, så att han såg ut att förskrifva sig från hedenhös. Sen gick han och stack ner detta åbäke på ett ställe i kullen, där han visste, att A'gust skulle ner under sitt gräfvande. Mycket riktigt, dagen efteråt, när den sabla Adalbert stod med rynkad panna och såg på hur A'gust äflades i sitt hål, fick denne belätet på spaden.

»Håll, hvad är det?»

»Ja, säj dä den som kan», lät A'gust.

Adalbert till att syna kreaturet, förstås.

»Här», sa' han efter en långvarig tystnad, »här är ett heligt rum och en ättehög, som enligt lag inte får röras. Den här bilden är ett ytterst sällsynt och dyrbart forn-minne. Det är en penat.»

»Penat! Hva' i herrans namn är det?» gapade A'gust.

Då knäckte den illfundige skalden till med ett långt tal om våra förfäders tro på skyddsgudar, på »lares fa-miliares» och på penaterna, som voro hemmets skyddsandar, dem de afbildade och ställde upp i sina boningar och till-bådo. Penaterna skänkte dem lycka beträffande mat och dryck och hustrur.

»Kanske det kunde bita på Maja därinne, äss jag ställer upp penaten bredvid bibeln på cheffanjeren?» lät A'gust.

»För Guds skull — nej —! Ni måste genast sända ho-nom till riksantikvarien i Stockholm, Hildebrand, heter han, och anmäla, hvar och hur ni funnit den. Begär hundra kronor i hittelön eller mer. Ni har pengarna som i en liten ask.»

Då ville A'gust, att Adalbert skulle hjälpa honom med skrifningen. Men det hann denne kantänka inte med. Utan den lurifaxen tussade A'gust på mej.

Jag satt just och präntade och dektade några rader om en kyrkostämma, när A'gust kom indråsandes, viktig och andfådd och vräkte fram penaten midt ibland mina papper. Jag blef liksom rädd, ty penaten var ryslig att skåda. Han hade näsa som en half kaka bröd, och ena mungipan drog han upp till örat. Men det gick väl an med *min* räddhåga. Värre blef det med hustru min. När hon kom in och fick se den helgottes penaten, blef hon så pass altererad och sjuk, att jag inte hade nytta af henne på tre veckors tid.

A'gust förklarade emellertid, med stöd af lärofadern Adalbert, hvad penaten dugde till och dref mig att efter hans egen diktamen skrifva följande bref till:

»Riksantikviteten Hillebrann i Stockholm.

»Vid gräfning af morotakällare hafver jag råkat på ett hednisk fornminne i en kulle cerkla 28 fangar från min gafvel, där jag hittat hosgående penat, som är en afgud och fordras hundra reksdaler i hittelön, innan den guden får uppsättas i riksmoseummet.

»Vidare fordras ersättning för det jag inställt gräfningen, fast morotatiden snart är inne. Så herr riksantikviteten får lof snart komma ner och syna stället eller skicka annan lika penatkunnig karl i sitt ställe. Tecknat i all högaktning af A'gust Svensson i Nöbble med hand vid pennan adräss Vänamo.»

Ni kan nog förstå, att herr Hildebrand inte svarade på det brefvet, hvilket retade A'gust så pass, att han allmänt skyllade mig för att inte ha' skrifvit redigt eller läsligt. I den tanken vände han sej till själfve folkhögskoleföreståndaren och hade denne att skrifva ett fint och vetenskapligt bref till riksantikvarien.

Men då tog det eld i Hildebrand. Han satte sig till och skref ett svar, däri han sa', att den penat, han mottagit i assureradt paket, inte vore annat än en nutida bondpojkes klumpiga lek med en knif och ett stycke af ett vedträ. När detta svar kom och blef kunnigt, uppenbarade Adalbert, med skaldehjärtat fullt af gamman, öppet, hur det gått till och hvaraf penaten var tagen. Och hela folket i orten tog till att grina åt A'gust och åt mej och åt hustru mins miss-

fall, så att de höllo på att fördärfva sej. Men de välsignade Adalbert utan all ände. För A'gust hade alltid varit en kaxe och velat agera öfverherre i socknen. Adalbert knäckte honom emellertid för hela lifvet med den välsignade penaten.

Ty händer det någon gång, att A'gust häfver sig upp på en stämma och vill diktera lag, så behöfver man bara resa sig och säga: »A'gust i Nöbble talar, som om han hittat en penat i kroppsstorlek»; bums dryper A'gust af som en våt hund.

Denna hugnad ha' vi Adalbert att tacka för, och därför läser folket hans skrifter nästan väl så mycket som pietisten. Den sabelen har alltså nytta till och med af de illstreck, han begick i ungdomen.

Jo, de skalderna, de kunna de.

Men det säger jag eder, gubbar, vakten eder själfva och edra penater.

Äss ni ha' några.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men på den plats, där A'gust en dag fann penaten, ha' vi i alla fall rest en sten och försett densamma med följande isländska inskrift:

»Adalbertur murflor flaire raisti stainä isse.»

Det är sabla dålig isländska, men det betyder dock:

»Flere murflar reste denna sten åt Adalbert.»

Hustrubyte.

Ni ska' inte inbilla er, go' vänner, att det endast är millionärer, öfverklassare och andra långt, långt avancerade människor, som begå excesser och excentriciteter här i världen.

Vi kunna vara hemskt excentriska härute på landet också.

När det sätter åt män'skan, kan hon taga sig till saker, som man knappast kunnat drömma om.

Ah, det är icke blott de amerikanska milliardörerna, som kunna hitta på de grufligaste äfventyrligheter, såsom att gifta sig i vattenbassänger, i järnvägsvagnar, i luftballonger eller i undervattensbåtar, tjogtals meter under hafvets krusade yta.

Gäller det, kunna äfven vi hitta på och sätta i scen lika osedvanliga upptåg fastän i en stil, som mera harmonierar med våra enklare förhållanden och vår sinnesart.

Men amerikanarne ska' inte brösta sig och tro, att de alltid slå världsrekord, när det är fråga om att vara excentriska och ställa till stollastycken. Nej gubevars, och jag ska' bevisa mitt påstående med täljandet af en visserligen mycket syndig och upprörande men på samma gång ganska historisk händelse, hvilken nyligen inträffat här i socknen.

Gu' vet i alla fall, hvad det är för en ond ande, som på sistone farit in i folket uti denna Herrans församling. Det går knappast någon vecka, utan att här inträffar något märkligt och otäckt, som man aldrig får höra af från andra socknar.

Ja ja, den, som en tid med någon andakt och uppmärksamhet läst dessa stolta häfdateckningar, hvilka — det säger jag utan all självförhäfvelse — äro trovärdiga som Mose

böcker, han har säkerligen reda på huru folket är beskaffadt i denna trakt. Folket är vrångt, bångstyrigt och djädrigt; och ju mera man predikar för dem, förmanar, uppmuntrar, tröstar, bannar, slår, sparkar och hugsvalar det, dess vrångare och sedeslösare blir det.

Här åstadkommes den ena paschasan, den ena excentriciteten efter den andra, så att prästen och jag och krögarn, som utgöra högern, intelligensen, etiken och samhällsskyddet i socknen, äro djupt bekymrade öfver människorna. Och vi kunna icke annat.

Men något så, med förlof sagdt, svinaktigt, som det, hvilket i dagarne utspelats uppe i Stumperyd, har dock förut aldrig blifvit spordt i orten. Ni ska' tvifvelsutan, när ni läst detta, klifva fram och säga:

»Nu karrikerar den sabelen igen!»

Men ni nös er den gången.

Historien är sann, och alla fruntimmer, som läsa henne, skola blifva upprörda. Hvilket är ett godt och säkert tecken till att hon har sina så kallade poänger.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Isak och Johan i Stumperyd bo ägor om ägor med hvarandra. De äga hvar sin fjärding och ha i åratal lefvat i osämja med hvarandra, såsom nära grannar vanligen pläga göra. Johan och Isak glodde illa på hvarandra och hatade hvarandra grufligen såsom socialister hata takt och ordning. Och deras gemåler tittade såsom tigrinnor på hvarandra, när de möttes.

Men detta stora och sköna hat mellan Stumperydsfolket hade besynnerligt nog inte sin grund i någon ägodelningstvist eller i stutabyte eller däruti, att den ene fick bättre äring eller hade likare kreatur och körredskap än den andre. Hatet hade öfverhufvud taget icke sin grund i några världsliga ting. De båda åboarne voro jämspelta i allt sådant. De hade ungefär lika mycke eller lika lite' medel bägge två, och lika dumma voro de också.

Karlarne hatade emellertid hvarandra till döds och skulle kunnat rifva ögonen ur hvarandra.

Men om Isak fick syn på Johans hustru, så skälfde han till i hela kroppen, så att skinnbyxorna skramlade, och hon log emot honom och blef röd som en flickslänga; och om Johan och Isaks husfru kommo i närheten af hvarandra,

så tedde de sig och buro sig åt såsom ett blygt och bortkommet fästfolk. Kärlek, go vänner, kärlek.

Ty det var så underligt det än kan låta och så hemskt det än må vara att tala om det, kärlek med i spelet.

Har ni hört något djädrigare, när det såsom här gäller kristligt och konservativt folk ute i landsbygden? Men kärleken är, gualof, mäktig att vrida omkring vettet på allt folk, till och med på samhällsbevarare och proportionalister, ty kärleken tager ingalunda hänsyn till person.

Innan Johan i Stumperyd blef gift, hade han varit hiskligt glad vid henne, som nu var kopplad vid Isak. Och denna hade funnit ett stort behag i Johan. Det hade varit så klart, så klart dem emellan, att ingenting kunnat vara klarare.

Enahanda förhållande hade ock samtidigt varit rådande mellan Isak och Johans nuvarande ledsagerska. De hade älskat hvarandra och hållit ihop som ett par turturdufvor, och tusentals gånger hade de slagit sig i backen på att de skulle bli ett och att Isak skulle blifva fader åt alla hennes eventuella barn. Men män'skan spår, och Gu' rår. Vurningar och affärsförhållanden föräldrarne emellan samt dessa senares maktspråk hade gjort, att när det kom till kritan, så fingo de älskande skifta makar. Johan fick para sig med Isaks käraste och vice versa, som vår klockare säger.

Nåja, det där hade kanske redt sig i längden, om de så galet parade män'skorna inte kommit att bo så nära hvarandra, att de nästan dagligen och stundligen måste träffas. Detta gjorde, att hjärtesåren aldrig läktes.

När Johan och Isak möttes, blefvo de alltid ordkastandes.

»Hva' hade du, Isak, på Lotta å göra? Du har gjort mej olycklig för ti' och evighet! Äss jag gjorde rätt, så sloge ja' armar och ben i kras på dej, din fruntimmerstjuf!»

»Håll gapet, Jo'an, knyckte du inte Lena ifrå' mej och släpade henne te' dej och handterar henne som ett vilddjur. När jag tänker på't, så är det så, att jag kan krevera.»

Och hustrurna talade inte heller med änglatungor till hvarandra. Men deras ord kan man inte gärna återge i skrift. Ty när svartsjuka kvinnfolk bli gångställda, så skräda och finhyfla de inte sina ord.

Ja, go' vänner, den där kärleken kan visserligen åstad-

komma mycket godt och ljufligt, men han föder också mycket lidande och elände, såsom till exempel här i Stumperyd.

I år hade karlarne hafre på hvar sin sida om en gärdesgård, och det bar så till, att bägge två kommo ut på samma dag för att hugga af säden. Hvilket var olyckligt, ty det gick besattandes illa med mejandet.

Johan kunde inte låta bli att snegla öfver gärdesgården till fru Isak, som »tog opp» efter sin herre och man, och Isak var inte män'ska att styra sig han heller, utan vid hvart annat hugg kastade han en kärleksblick till Johans kvinna. Hustrurna voro inte sämre de, utan de plirade å sin sida så godt och så ofta de tordes på karlarne. Det blef illa mejadt och illa upptaget och vårdslöst bundet på båda sidor om gärdesgården den dagen.

Karlarne sågo mera efter hvarandras hustrur än på det, de hade för händer, och svängde fördenskull sina liar ovarsamt och vårdslöst. Rätt som det var, tog Lotta till att hoppa och illskrika.

»Han har hogget mej med lien! Han vill mörda mej!»

Och hon hade knappt fått orden öfver läpparne, förrän den andra hustrun började gråta och hojta, att hennes lagvigde dängt sin lie i hennes smalben.

Karlarne hade naturligtvis i sin sinnesfrånvaro och inte af mordlust råkat träffa hustrurna med liarne.

Det blef stagnation i arbetet. Johan hoppade öfver gärdesgården och rusade till Isaks hustru för att stämma blodet på henne, och Isak tog hindret i ett huj för att öfva samma barmhärtighet mot sin vederdelomans maka.

Nåja, det var inte så farligt. Såren voro inte så värst farliga utan kunde lätt förbindas. Men blodet, som karlarne sågo rinna och den omständigheten, att de rusade bort och togo hand icke om sina egna utan om hvarandras hustru, kommo dem att hängifva sig åt en allvarlig begrundan.

»Isak», ropade Johan.

»Hva' vell du?»

»Det här går inte i längden!»

»Det har jag länge tyckt!»

»Precis nu kom jag att tänka på en sak», fortfor Isak.

»Hvad då?»

»Äss vi skulle ta' och rätt för hand byta hustrur?»

»Ja, kanske det. Men hur ska' vi byta?»

»Vi slå jämna kast! Jag tror, att det blir bättre med grannsämjan se'n.»

»Är ni med på't fruntimmer?» frågade Johan.

»Ja, ja!» skreko bägge på en gång. Därpå slogo karlarne ihop näfvarne och beseglade bytet.

Framåt aftonen trädde Johan och Isak helgdagsklädda in till kyrkoherden och bockade sig.

»Ursäkta», sa' Johan, »men vi ville be körkeherren skrifva Isaks hustru hos mej och min hos Isak, för vi ha kommit öfverens att byta hustrur.»

Kyrkoherden förbluffades.

»Hvad säger ni?» utbrast han.

»Jo, vi ha bytt hustrur, för jag är skapad för Isaks och hon för mej, och min hustru är af begynnelsen utkorad åt Isak, och han passar för henne. Vi ble' parade ihop omaka, när vi gifte oss, och nu tänka vi rätta till'et, mens tid är. Vi ha' bytt jämna kast och handslagit. Och eftersom vi ha undergått vigsel, så behöfs det nok inte mer, än att körkeherren i sin bok flyttar öfver Lotta te' mej och skrifver in min Lena som hustru åt Isak. Det andra klara vi själfva.»

»Ären I besatta af djäfvulen, karlar?» skrek pastorn.

»Ne vars», inföll Isak. »Jag har sju skålpund smör med mej, och Johan slaktade en spädgris, innan vi gingo, och tog den med sig hit.»

Men inte ens det bet på kyrkoherden.

»Här hjälper hvarken smör, äfven i den allra största myckenhet, ej heller à la daube på gris!» ropade pastorn och predikade moral i två timmars tid på karlarne, som sedan fingo gå dädan med oförrättadt ärende.

»Vi få väl hitta på ett annat knep!» lät Johan på hemvägen.

»Ja, det är inte värdt att ge efter i första draget», genmälde Isak.

Och nu gå de i Stumperyd och grubbla öfver hvilket nytt knep de skola använda för att komma till ett lagligt byte.

Men kom nu inte och säg, att icke äfven vi landtmän kunna vara lika excentriska som hvem hundingen det vara må.

Ombytta roller.

Till och med landtbefolkningen, som i allmänhet är så fullkomlig, ithy att den utgör denna tidnings trofasta, säkra, aldrig svikande men ständigt och stadigt tillväxande prenumerantstock — till och med landtbefolkningen är ingalunda helt och hållet utan fel och små svagheter och skavanker, hvilka tydligen äro rester af arfsynden, emedan de äro så inbitna och ingrodda i folkets natur, att man icke kan få dem därifrån.

Under mera än tjugo års tid har jag allvarligen sökt korrigera dessa felaktigheter i den bofasta landtbefolkningens karaktär och i dess uppfattning af saker och ting. Men jag har gått jämmerligen bet och haft föga framgång i det stycket. Och prästerna hafva, min själ, inte lyckats ett dugg bättre; ej heller resetalarne, ej heller »Efraims döttrar», ej heller Helgelseflickorna från Örebro och icke heller vare sig Waldenström eller hvem det vara må, som hittills tagit sig före att drifva den gamle Adam ur människornas kroppar.

Här syftas nu på det felet hos oss härute på vidderna, som gör, att vi känna glädje och tillfredsställelse, i stället för smärta och grämelse, när vi blifva vittne till att en af våra gelikar kan lura eller föra spektakel med en herreman, allra helst med en länsman eller en präst. Erfara vi, att någon bland oss förmått stuka till en kronofogde, så får den mannen våra röster vid alla val, som tänkas kan, och efter döden kanonisera vi honom och samla pengar till en ärestod på hans graf.

Dessa våra böjelser äro nog inte fullt kristliga. Men vi äro födda med dem, och därför måste vi ha' dem. Ty ingen kan taga dem ur oss.

Det är denna vår missriktade sinnesart, som gjort den eljest store skrabben Gösta i Fageräng till nära nog en bjässe inom grannhället och kommit oss att kostnadsfritt köra till honom bräder, när hans stuga börjat bli skröplig och i behof af en ny tröja, och det är samma vår missriktning, som gör, att Gösta aldrig saknar sofvel eller bröd i sitt hus, fastän han själf ingenting beställer, ty han är lat som en slaktgris. Vi bönder föda honom, och vi göra detta, Gu' bättre oss, ganska gärna, ty Gösta har en gång uträttat ett märkligt ting.

Gösta i Fageräng har nämligen processat med en länsman och behållit segern i alla instanser. I och för sig själf är detta just ingenting så märkligt. Men det stora och dråpliga låg däri, att Gösta hade orätt. Men han vann ändå, gualof.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Länsmannen, om hvilken det här är fråga, var en väldig Nimrod. Han tog sig bättre ut med bössa än med penna i hand, och han begrep sig skam så mycket likare på hundar och harslag än på ölparagrafer och utskänkningsfrågor m. m. sådant, som en dylik man bör ha' kunskap uti. Om han trånat lika mycket efter himla som efter jaktsäsongen, skulle han säkerligen burit sig mycket bättre åt i mångahanda stycken. Men detta hör inte hit.

För vårt ändamål behöfver det endast antecknas, att länsmannen var en stor jägare och en ganska framstående jäkel.

En dag stod han ute på sin gårdsplan och talade med sina hundar, manandes dem till tålmodighet samt glädjandes dem med att hare och rådjur snart skulle blifva lagliga. Ty detta inträffade under den döda säsongen, då ingenting matnyttigt var lofligt att skjuta.

Medan länsmannen sålunda stod och mediterade framför hundkojorna å sin skuggomhöljda gårdsplan, blickade han med sina argusögon då och då ut öfver den kringliggande nejden, för att se, om där icke kom någon, som ville tala med honom, så att han kunde tjäna sig en krona, ty det tog han alltid för ett samtal och för att han rådde folk att stämma hvarandra.

Då fick länsmannen plötsligen se Gösta i Fageräng smita sig undan med en bössa borta vid horisonten.

»Siså», mumlade länsman för sig själf, »siså, nu går den fördömde tjufskytten och söker nedlägga ett rådjur i den förbjudna tiden. Men det ska' vi bli två om.»

Länsmannen hade rätt. Gösta var en prima tjufskytt, den mest fullfjädrade man kan tänka sig. Men man hade aldrig kommit på honom. Gösta var för svår, och han hade en obegriplig förmåga att göra sig osynlig i markerna. Mången gång hade länsmannen varit honom på spår, men ända hitintills hade Gösta lyckligen slunkit undan.

»Nu ska' jag söka komma öfver den fähunden på bar gärning, för jag vet lika bra som han, hvar rådjuren ha' sitt tillhåll därnere i skogen, log länsman, och gaf sig, så brådt han kunde, efter Gösta. Såsom en detektiv smög länsmannen efter tjufskytten, och denna gång hade han en sabla tur. Osedd kom han Gösta ganska när och fick om en stund det oskattbara nöjet att se, hur tjufskytten slängde ett dödande skott i en fet råbock.

När Gösta lutade sig ner öfver det fallna djuret, stod länsman vid hans sida.

»I lagens namn lägger jag beslag på villebrådet och konfiskerar din bössa. Nu ska' det bli slut på ditt tjufskjutande, min kära Gösta!» dundrade länsmannen.

Nåja, det var ju ingenting att göra åt saken.

»Bär hem rådjuret åt mig!» bjöd befallningsmannen.

Men det gjorde inte Gösta, utan han kilade sin väg och försvann som en rök, hvadan länsmannen nödgades själf lägga rådjuret öfver sina axlar och transportera hem detsamma. Stolt som en liten Gud skred han fram med rådjuret och bössan. Det tog sig ståtligt ut, och folk, som från sina åkrar sågo den väldige, stannade en stund i sitt arbete för att njuta af skådespelet.

Men då nästa ting inträffade, stod Gösta på svarandesidan, tilltalad för jakt i förbjuden tid. Midt emot honom stod länsmannen segerviss och axlade sig och ryckte på nacken.

»Erkänner svaranden, att ni sköt råbocken!»

»Nä, det gör jag inte!»

»Men åklagaren tog den ju ifrån er och bar den hem till sig.»

»Bar han hem honom, så har han väl själf skjutit honom.»

»Har åklagaren några vittnen?» sporde domaren.

»Nej, vi voro ensamma i skogen!»

»Men jag har vittnen, som jag vill ha hörda», förklarade Gösta.

Efter en stunds meningsutbyte fick han tillstånd att framkalla dessa. Det var fem stycken karlar, som klefvo fram och svuro, hvarpå de enstämmigt berättade, att de den omstämda dagen hört ett skott aflossas i skogen. De hade alla fäst sig därvid, emedan det var under förbjuden jakttid. En stund efter det de hört smällen, hade de alla, den ene efter den andre, fått se länsmannen komma fram från det håll, där skottet lossats, och denne hade då burit en råbock öfver sin nacke och en bössa i handen. Ingen enda af dem hade emellertid sett till Gösta eller varsnat en skymt af honom den dagen.

»Det är väl inte er åsikt, att åklagaren själf skjutit rådjuret?» sporde domaren.

»Inte sågo vi när han lossade skottet, men hörde't gjorde vi. Och när han strax efteråt kom bärandes med villebråd och bössa, så kan en väl inte tro annat, än att befallningsmannen var skytten, särdeles han ju är en stor jägare, och ingen annan syntes eller hade synts till på hela tiden», förklarade samtliga vittnena, det ena efter det andra.

»Och vittnena kunna kanske intyga, att åklagaren alla dar var't arger på mej, och då kan det ju tänkas, att han nu af hämnd velat komma mej på skam genom att söka vrida mej enfaldige och tingsovane stackare i detta elände», jämrade sig Gösta.

Länsmannen vardt såsom en rasande ulf. Han skummade af raseri, hvilket man knappast kunde förvåna sig öfver. Ögonen gnistrade i honom, han höll tal i rätten och begärde uppskof i målet, för han skulle platt nedergöra Gösta, dundrade han.

Där hölls ting efter ting, men det var stopp för länsmannen att få det lilla minsta bevis emot Gösta.

Att det smällt ett skott i skogen och att länsmannen omedelbart därefter synts med ett dödadt rådjur och bössa, det stod emellertid fast.

Jösses, så roligt folk hade.

Omsider måste det dock blifva slut i målet. Och kan ni gissa utgången?

Jo, länsmannen fick med ed betyga, att han ej den ifrågavarande dagen nedlagt råbocken. Han gick eden, och

det kunde han ju gladeligen göra. Men då han svurit och kom utur tingssalen, stod den synddrypande Gösta i Fageräng i förstugan och frågade honom i menighetens närvaro:

»Kan befallningsmannen svärja på att han heller inte åt opp råbocken?»

Då var det så när som på ett hår, att länsmannen fått slaget af ilska.

Det är nu denna affär, som gjort, att Gösta blifvit en tacknämlig person i orten, och att soflet aldrig tryter i hans saltbalja. Men att Gösta kommit till denna punkt endast och allenast emedan han genom illfundighet och argan list stukat och drifvit spott och spe med en länsman, detta vittnar kanske inte så värst vackert om våra själsegenskaper. Vi få väl emellertid, vi som andra, trösta oss med att arfsynden är ett obotligt ondt och en synd, som inte dömes så strängt i sådana fall som detta.

Den gamla historien.

Det blef så småningom tyst i det stora hotellet, och jag hoppades att snart kunna vaggas in i sömn. Jag hade legat timma efter timma och väntat, att den vallmokrönte guden skulle sänka sig öfver mig. Men det är gunås så, att ju innerligare man längtar efter honom, dess längre i fjärran dröjer han. Och å hotellen vid de stora järnvägsknutarna har det sig lite svårt att stämma möte med den ljuflige gossen.

Men omsider hade emellertid lokomotivens ånghvisslor upphört att tuta där nere på bangården. Alla tåg, som väntades, hade kommit, alla resande hade gått till sängs, och betjäningen hade gäspande krupit in i sina kojer. Slamret i dörrarna, och tassandet i korridoren hade upphört, och så låg jag där och väntade och längtade efter ett par timmars sömn och ro.

Men det vill inte gå. Tankar, omotiverade tankar, ömsom dystra, ömsom ljufva kommo objudna och opåkallade och jagade hvarandra genom hjärnan. Men dess envisare jag sökte mota bort dem, dess lifligare kommo de åter.

Ja, herrskapet känner nog till hur man har det, när man ligger i natten och inte kan somna.

Hvad jag svor, och hvad jag var arg, på karlen, som bodde i rummet bredvid!

Jag hörde, hur han drumlade fram och åter mellan bordet vid fönstret och dörren.

Jag har aldrig hört en människa trampa så tungt. Gång på gång kände jag en obetvinglig lust att binda honom fast vid sängstolpen och öfverösa honom med ovett och smörj.

Jag hörde hans knarrande steg och nedkallade åskor och elände öfver honom. Men så där bortåt tvåtiden på natten förnam jag, att det knarrade till i hans säng.

»Nu la' han sej», mumlade jag, slöt ögonen, säker om att få somna, ty en behaglig domning kom bums öfver mig.

Gu' vet, hur långt sömnen fått makt med mig, när det skrall till i grannens rum.

Pang! lät det. Och jag for upp yrvaken och bortkommen som ett vilddjur.

I början trodde jag, att det var fråga om någon slags stenkastning emot väggen. Men det dröjde minsann inte många minuter, förrän den tjocka städerskans röst fyllde korridoren med:

»N:o 27 har självmördat sig!»

Vi voro fyra stycken, som lätt klädda och yrvakna tumlade ut i gången, och det dröjde inte många minuter, förrän vi med axlarne sprängt upp dörren till min sidogrannes rum.

Det såg inte trefligt ut därinne. Karlen låg på soffan och glodde i taket. En usel sjukronors revolver låg på golfvet bredvid, och när vi tumlade in genom den sprängda dörren, kände vi krutos och hörde en döende man bedja oss.

»Låt mej, låt mej dö i lugn och ro.» Men det blef emellertid intet lugn i hotellet. Skrik och larm blef där samt rop och telefonering efter läkare.

Men jag, som ju bodde i närliggande rummet och handelsresanden Carlsson ifrån Norrköping, som kände revolvermannen, stängde inne oss hos honom. Vi sökte hämma blodflödet i sidan på honom, stoppade is i munnen på karlen och gjorde allt hvad vi förstodo. Men jag har aldrig varit med om något dystrare i mitt lif, och jag skall aldrig glömma denna natt.

Han dog inte förrän vid 5-tiden på morgonen, en timme innan läkare kom, och de stunder, som jag tillbragte invid självmördarens bädd i Falköpings hotell ha för långliga tider bränt sig in i mitt minne.

Det var en gammal sorgesam och dock så väl känd historia, som den vackre och kraftige unge mannen hviskade till oss, när lifvet rann bort.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Han hade mött henne en afton uti hamnparken i Jönköping. Han hade fått följa henne hem till det nybyggda

huset vid Kungsgatan. Godhet, mildhet och oskuld hade glimmat fram ur hennes ögon, då hon sade honom godnatt.

Han hade drömt om henne nätter och dar efteråt. Hon hade varit som en liten lärka med afseende å sin kropp, och han var öfvertygad om att det var en ängels rena själ, som bodde i hennes barm.

Om oskuld och hängifvenhet, om barnslig trängtan och evig tro hade hennes ögon talat i afskedets stund, och de hade talat samma språk efteråt också, när han sökte upp henne hos föräldrarne där borta på förstaden.

Och så fick han genom henne kraft och vilja att bygga ett bo åt henne och sig, ett enkelt bo, utan anspråk. Ett litet enkelt bo, men dock stort nog för kärleken och hoppet.

Så förde han henne dit en dag. Solen log genom fönstren, och han tyckte, att framtiden strålade färgskimrande och fager mot dem.

Men hon hade icke dvalts många dar i det hem, som han i nätters vaka och dagars id redt åt sig och henne, förrän han fann, att hans drömmars ängel varit hans dagars onda ande.

För att hålla det lilla bo vid makt, som han med outsäglig möda timrat vid Strandgatan, tvingades han att en och annan kväll arbeta, sedan mörkret fallit på. Han behöfde vara ute — och det begrep hon inte.

När han trött och utarbetad kom hem, föllo hennes ord bittra och tunga öfver honom. Han kom inte från sitt arbetsrum, mente hon, utan från glada samkväm hos andra kvinnor. Hon trodde icke hans ord, ville och kunde icke fatta hans ställning.

De blida ögon, han kysst och hvilka han tyckt spegla himlen, togo annan färg, glindrade icke längre af kärlek utan af svartsjuka, egoism och elakhet.

Där han trodde sig ha funnit en himmel, fann han ett helvete, där han trott sig få hvila i kärlek och frid, fann han sig hvila bland etternässlor och i en myrstack. Hvad han bäst tänkte och hvad han med redbaraste och ärligaste vilja gjorde för henne, förvände och förkrängde hon. Den milda, goda och hängifna älskarinnan blef den ilskna, trätgiriga och orättfärdiga hustrun.

Men när hon, som en gång lofvat så mycket, till sist lärde sina barn att förfördela den, som hon älskat och hoppats på, då brast hans hjärta en dag.

»Jag arbetade öfver tiden i går. Jag kom hem tre timmar senare än vanligt. Jag ville tjäna in till en varmare höstrock åt vår pojk. Och jag gjorde det också. Men när jag kom hem, grälade hon på mig, för det jag varit ute längre än vanligt, och sa' till pojken: 'Si så'n usel natt-blacka till far du har!' De orden gjorde, att något gick sönder i mig. Så köpte jag en biljett, och reste hit och sköt en kula in i bröstet på mig, i bröstet, där det gjordt ondt så länge. Det lindrar. Gå undan, godt folk, låt mig ligga så här — för jag börjar få min ungdomsdröm igen. Gån undan, för jag känner, att den kärlek, om hvilken jag en gång drömde, just nu vill famna mig!»

Så tittade han långt och vidöppet ut i rummet och dog.

Dagen efter stod det i Jönköpingstidningarne, att Isak Pettersson från Jönköping skjutit sig i Falköping på grund af dåliga affärer.

Det var sant på sitt sätt, men hade där stått, att han slungat sig in i evigheten i följd af ohjälpliga kärleks-affärer, så hade det varit sannare!

Lella-Fia från Chicago.

Hvar och en af oss har sin egen lilla särskilda afgud som han dyrkar och tillber ganska bastant, rätt så kristliga vi låta påskina vi äro. Och däraf hjärtat är fullt, därom talar munnen.

Alltså pratar Sven i Bo jämt och samt om pengar och affärer, ty styfvern är hans afgud, nämndemannen träffas aldrig utan att han breder sig ut öfver sin judidik, hvilken vetenskap är hans teologi och föremålet för hans tillbedjan; orgelnisten talar beständigt om en karl, som han kallar Sebastian Bach, den han håller styfvare på än vår Herre; skolmästarn predikar ideligen om herr Fridtjuv Berg, hvilken han ställer långt framom bå' Luther och Waldenström och nära på lika högt som frälsaren. (Gu' nåde den skolmästarn!) Länsmannen fruktar landssekreteraren öfver allt annat och tackar och lofvar domaren, när denne tilldömer honom rysansvärda rättegångskostnader, och går jag till mej själf, så får jag lof bekänna, att mitt hjärta är så totalt fullproppadt af Lisa i Höjden, att där inte får rum ett endaste dugg mera. Lisa är min afgudinna, det får jag, min arme syndapalt, lof tillstå inför bå' Gu' och män'skor.

Vi se sålunda, att vi äro afgudadyrkare hela högen. Till och med gamla Inga Malena i Pinnarekulla. Ty hon dyrkar ett hittills i orten osynligt väsende, som heter »Lella-Fia» i Chikago Ill. uti det nordliga Amerika.

Inga Malena var alldeles besatt med sitt evinnerliga pratande om Lella-Fia, som dråsade öfver pölen för mång' Herrans år sen.

Lella-Fias konterfej hängde öfver allt på väggarna i hennes stuga, så att man nästan kunde säga, att Pinnarekulla var tapetseradt med »Lella-Fia» i alla slags ställningar

och storlekar och klädesplagg. Men det allra största belätet af Lella-Fia hängde öfver den stora säng, uti hvilken Inga Malena och hennes tröttkörde herre och man Danjel mer eller mindre endräktiga tillbringade sina nätter.

Pinnarekullafolket hade själfva inga barn. De hade haft en pojke, men han hade dött en dag af rödsoten, som gick här i trakterna fordomdags, innan den blef bortkörd och utmotad af magkatarren, som är finare och som nu är mest bruklig.

Sen hade Pinnarekullaborna inte brytt sig om att lägga på några egna barn, utan de hade, för att det skulle se folkligt och rejält ut i stugan, tagit till sig Inga Malenas systerbarn, »Lella-Fia», när denna var liten och hjälplös efter föräldrarnas död.

Lella-Fia växte upp och mådde bra, hölls strängt och i tukt i Pinnarekulla, tills hon blef vuxen och mogen för Amerika, hon som andra.

I det fallet var dock Lella-Fia inte lik andra, att hon försummade skrifva hem, när hon var't i Amerika en tid. Nej, bevars, hon skref tidt och tätt, nästan hvar tredje månad till Inga Malena och skickade det ena porträttet efter det andra för att visa, huru hon utvecklades i alla afseenden så till kropp som kläder.

Lella-Fia i Chikago gjorde detta säkerligen af högfärd blott. Men gumman i Pinnarekulla ansåg, att det skedde af kärlek och minnesgodhet. Hon blef fördenskull allt stoltare efter hvarje bref, som kom, och hon talade till sist aldrig om annat än Lella-Fia i Chikago.

»Åh, en så'n tös finns inte! Ho' blir allt geft mä' en president eller en general eller nå'n annan storgubbe. Måntro' ho' ha' fått lära sej lite godt i barndomen och har blett hållen ifrån hams. Det dugde minsann inte för nå'ra pajkavrapplingar att komma stickandes till henne. Då fick di allt skjuts, för det var skinn på näsa på Lella-Fia. Och grann var hon redan då och drottningavuxen, för hon liknade mor sin, och mor hennes bråddes på mej. Titta här på kortet! Si så'na kinder så trindvurna! Sicken hakepåse! Och titta, så vider ho' ä öfver bröst och bog!»

På det viset brukade Inga Malena predika, när man kom in i Pinnarekulla. Och hände det, att Danjel och hon blefvo osams och ordkastandes, så mente alltid Inga Malena på, att hon kände sitt slut nalkas, hvilket inte vore underligt,

eftersom Danjel i trettiofem års tid var't i färd med att ta' dö på henne med sin elakhet, fräste hon. Hon vore också beredd att dö hvilken minut som helst, sa' hon. Men hon ville bara lefva, tills hon fått se och tala med Lella-Fia, som ofta skrifvit, att hon en gång skulle hälsa på sin älskade moder. Sen skulle Inga Malena göra Danjel till veljes och dö, så att han kunde få vända sig, som han velle och störta sig i fördärfvet, mente hon.

Så Inga Malena var måntro inte så go' att ryckas med. Men Lella-Fia var hennes a och o.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En dag hade jag var't nere i sta'n och sålt smöret för veckan, och när jag kom in i järnvägskupén och skulle hem, råkade jag stöta till ett fint fruntimmer, som satt därinne.

»Ursäkta mej för all del, frua lella! Dä va inte min mening!» sa' jag och bockade mej, så att det knakade i ryggen.

Men hon bara runkade på hufvudet, så att ett hundratal blommor och fjädrar och blad och annat elände, som hon hade på de vida hattbrättena, dinglade åt alla håll. Hon ristade som sagdt bara på hufvudet. Men inte ett ord sa' hon.

Då tänkte jag, att hon var förbanskad och ödmjukade mej än värre. För jag vill vara så beskedlig som står till mot fruntimmer. Men hon bara runkade sitt hufve, som om jag talat grekiska.

»Förstår inte frun schvänska, eller ä frun kanske döfstummer?» lät jag.

Då viftade hon med näfven och jag begrep, att det var en utländska. Det syntes också på henne, för hon såg djädrig och styfmjölkad ut, som man säger.

Just som tåget skulle sätta sig i gång, kom gamla Ägga-Lena i Bolet in och satte sej till i kupéen. När hon kommit till rätta med sina korgar och knyten och doningar, tittade hon sig omkring och hälsade än på den ene och än på den andre och pratade rysligt.

Men när hon fick ögonen på den utländska frun med den hiskliga hatten, blef hon liksom mållös och bara storbligade, som om hon fått syn på en automobil eller något annat vidunderligt.

När hon så suttit och bligat en lång stund, slog hon sig på knäna och skrek:

»Åh, Herre min lelle skapare! Äc'ke dä du, Lella-Fia i Pinnarekulla lifs lefvande, o ijiannamej, hva' du ha' blett finer och granner och rarer, precis som en prensessa eller en annan symamsell. Och jag, som minns, när du inte var stort större än en näfve gröt och sprang omkring som en annan lortlabba i Pinnarekulla. Jestanes, hva' Inga Malena nu ska' bli glad och storaktig!» babblade Ägga-Lena och räckte den utländska frun handen.

Men denna slog ifrån sig murrande några obegripliga ord och kröp in uti ett hörn, som om Lena var't en spetälsk.

Lena gaf sej emellertid inte utan knäckte till att hundsvottera den främmande.

»Jasså, du är högfärdig till på köpet. Men du är inte likare du än andra. Tror du inte, att jag vet, hur du drogs med bå Jo'an på Moen och Kalle i Svinanäs och Erik i Sobo och många andra, innan du for din väg, fast du inbillade Inga Malena, att du var ett helgon. Så du har ingenting å förhäfva dej öfver, så möcke du vet det.» — —

Det utländska fruntimret blef ilsket och mumlade något till konduktören, som gick igenom. Denne vände sej strax mot Ägga-Lena och röt:

»Tig kärring! Annars kör jag ut dej!»

Gumman blef naturligtvis rädd och tystnade. Men till sist hviskade hon:

»Dä ä i alla fall Lella-Fia.»

Den utländska frun bytte om kupé.

Jag kunde väl ha var't hemma ett par timmar eller så den kvällen, när Inga Malena kom instörtande som en pil.

»Hva' står på?» frågade jag.

»Åh, dä ä så illa, så illa! Du får lof att följa med hem. Lella-Fia är kommen, och ho' ä månadsrasande eller galen. Först hon kom, var hon som en annan män'ska och talade så klokt som jag eller du. Men så frågade jag, hva' hon helst velle ha till mat. Och då förstod jag, att ho' blett galen.»

'Hva' vell du ha' och togga på, för du kan hinna med att va' hungrig efter en så'n resa!' frågade jag henne.

'Ge mej en pajk!' sa Lella-Fia.

'Jag frågar, hva' du vell ha te' mat', sa jag!

'En pajk!' svarade Lella-Fia.

'Nä, stollas inte nu med din gamla moster. Vi ha'

gualof lite utå hvarje. Säj, hva' du trånar efter, så ska' du få'et — Lella-Fia — äss det står i män'skomakt.'

'Pajk! log Lella-Fia.

'Ä det här amerikafasoner? Hva' är eran förnämsta mat där?' frågade jag.

'Pajk!' sa' Lella-Fia.

»Då kunde jag inte hålla mej längre utan flög hit för att få dej till att syna henne. Hon kan väl aldrig va' klok, som bara vell ha' pajk!» bölade Inga Malena.

Jag tyckte själf, att det var konstigt. Men så kom jag ihåg, att jag hört andra amerikaner tala om maten därinne och att bland annat de ha en maträtt, som de kalla paj. Så jag begrep, att Inga Malena misshört sej och förväxlat paj med pajk, såsom vi säga här i Småland i stället för pojk.

»Sa' hon inte paj?» frågade jag.

»Det kan väl hända, för ho' ä så finer i talet. Men det kvittar. Hva' ska' jag ta' pajk ifrån te henne. Och om jag det rätt kunde, så gjorde jag'et inte. Hellre får hon då resa på hospitalet! Och jag, som gladt mej så rysligt åt att hon skulle komma hem. Det hade var't tusen gånger bättre, om hon aldrig kommit än att hon skulle börja skrika efter pajk, så fort hon kom inom dörren!» bölade gumman.

Det höll jag med henne om.

Men sen klargjorde jag för Inga Malena skillnaden emellan paj och pajk och rådde henne att ge »Lella-Fia» en pannkaka.

Då blef gumman vid tröst igen och stack iväg till Pinnarekulla som en råget.

Där blef pannkaka af, och rätt snart lärde Lella-Fia gumman att laga paj också. Rätt i rappet kunde Fia också tala svenska, som om hon aldrig var't utanför sockengränsen. Och Inga Malena har nu ett fasligt bestyr med att hålla pojkarna från knutarna.

»De springa här skvadronsvis efter henne. Och det är inte att undra på. Ho' ä ju som en prinsessa, och mina tag har hon i sig. Det ä synn' åt pojkarna, för hon ryker deras näsor förbi», stoltserar Inga Malena i Pinnarekulla allt under det hon glädes åt det nederlag, Lella-Fia och hennes hatt och grannlåt åstadkom ibland pajkarna i hela grannhället.

Redaktören predikar.

»Hvad vill han ha' för det här?» sporde redaktören.

»Tja, fem kronor!» genmälde nonchalant en liten herre i modern dress, gula skor, silfverkrycka och guldbågade glasögon, hvilken herre nyss öfverlämnat två skrifna små remsor till redaktören.

De innehöllo en med många onödiga mellanmeningar späckad beskrifning öfver huruledes en cyklist åkt omkull en gumma, som bar en korg ägg till staden.

»Fem kronor! Är det inte väl mycket?» undrade redaktören.

»Nej, notisen är fint skrifven. Där finns dels en hop humoristiska vändningar i densamma och dels en slutkläm — en allvarlig slutkläm med ett observandum för alla cyklister. Tro mig, den notisen kommer att gå igenom pressen. Fem kronor är inte alls för mycket, snarare tvärtom», förklarade den guldbågade.

»Jaså!» suckade redaktören och räckte karlen femman.

När denne sedan gått och redaktören strukit ut tredjedelen af notisen om gumman och äggröran i landsvägsdiket, hvilken röra säkerligen kostade tidningen dubbelt så mycket, som den okynnes-cyklisten fått betala för äggen, om han förresten alls betalade dem, tände redaktören sin cigarrett, lutade sig tillbaka i stolen, rynkade ögonbrynen, dängde pincenezen bland saxarna och gummiburkarna på bordet, knäppte händerna öfver sin mage och suckade vemodigt:

»Det är f—n ändå!»

»Hvilket är det, som är så ledt?»

»Allting, särdeles oförskämdheten, den tilltagande oförskämdheten hos hela mänskligheten, framför allt hos alla,

som skrifva för tidningarna, ledaremakarna, krönikehopsmäckarna, visfabrikanterna och notistillyxarna. De veta platt ingen hun, inte ett dugg. Aldrig få de nog guld för sin ussla smörja. Och annonsörerna pruta, bara pruta och pretendera på rabatten. Snart går det väl åt putten med allt hvad tidningar heter. Men då stannar dansen, då tystna ljuden, då går tiden ur led, då försvinner kulturen, då ramla tronerna, då bryter osedligheten sina fördämningar och dränker landet, och män'skorna komma att lefva som kreatur. Men ingen tänker på allt detta, att världens undergång måste bli följden, den ovillkorliga och logiska följden af lättjefullt prenumererande och annonserande och svinaktiga pretentioner af de sakramenskade författarne!»

Så talade redaktören och retade upp sig till den grad, att han grep den allra största saxen och klippte ett helgottas stycke ur sidan på Vårt Land.

»Men», fortsatte han lugnad af denna våldsbragd, »vi skola göra strejk allesammans tidningsutgifvare, då ska' ni få se på skam.»

»Hvad skulle då inträffa?» sporde jag.

Redaktören tittade på mig, såsom en arg magister glor på en okunnig och oläraktig elev.

»Hvad som skulle inträffa, om alla tidningarna strejkade, frågar du? Har du tänkt dig, eller har du genom läsning fått något begrepp om hvad som kommer att hända, om solen, allt lifs moder, plötsligen slocknade en vacker dag?»

»Det blefve förfärligt, det blefve den stora döden!»

»Ja, det blefve det. Dock än rysligare och hemskare blefve det, om alla tidningsutgifvare en dag släckte de facklor, som lysa män'skornas själar. Ty sådana facklor äro tidningarna, särdeles denna, som är af första ordningen. Men ni drifver det nog dithän en dag, och det ser ut som om den stunden icke vore långt borta. Eder oförskämdhet är utan like. Fem kronor för en notis om en käring och några ägg. Det är, så att man bäfvar i sitt innersta», dundrade han och drabbade ånyo på Vårt Land med den skräckinjagande saxen.

»Hvarför anfäktar du den där tidningen på det viset?»

»Jag tänker på prästadömet. Fem kronor för en notis om fem tum. Det är mer än dubbelt mot hvad jag fick en gång för en hel predikan.»

Han satt en liten stund och sjönk tillbaka i sin stol och i sina minnen. Men allt som han satt, »mildrades de bistra dragen», och slutligen vek han nästan kärleksfullt ihop resterna af det spolierade »Vårt Land».

»Jo, ser ni», började han, »det fanns en tid, när man inte fick fem kronor för en liten notis. Tacka Gud att man fick den summan för att man predikade en söndag. Men just det, att man fick lära sig anspråkslöshet och sparsamhet, har väl gjort, att vi kommit att duga till något här i lifvet. Hvilket ni, med edra oförskämda femriksdalersanspråk för krafs och småNotiser, naturligtvis aldrig komma att göra. Som sagdt, så pass fick man inte ens för en predikan på tre kvarts timma och därutöfver.»

»Har du predikat många gånger?» sporde jag.

Redaktören såg medlidsamt på mig.

»Kan du räkna stjärnorna på himlahvalfvet?» frågade han.

»Och inte fått mera än fem kronor pr styck?»

»Jo, pina dö! När den där gulskoade och guldbågade patentdrulen fick sin den nyss begärda femman för äggkäringens vedermöda och sammandrabbningen med den osnutne cyklisten, påminte jag mig en händelse från min första andliga verksamhetstid. Det hände på sjuttiotalet, när gymnasister och studenter fingo 'venia' och tillätos predika och mässa i kyrkorna. — Ja, sitt inte och dra på munnen åt det! Ty folket kände sig synnerligen uppbyggdt af oss och var vida kyrksammare då än nu. De tyckte, som sant var, att vi voro vida grannare i predikstolarna än deras gamla präster. En dag fick jag på den tiden sålunda bref från en gammal hierark, som skref: »si, min unga vän och broder, jag skulle resa bort och ville bedja dig predika för mig om söndag. Jag skall rikligen vedergälla dig, ty arbetaren är sin lön värd.' Nå, jag beredde mig allvarligt och ärligt och utarbetade en predikan lång såsom ditt syndaregister, du skulddrypande orene krönikör och skandalskrifvare, men mycket vackrare, hör du det, mycket skönare och vackrare. Fast jag nu verkligen beklagar, att jag vid den tiden icke kände dig, så att jag kunnat använda dig såsom ett afskräckande exempel på en äkta fullblodssyndare. — Tackar! — När söndagen kom, fick jag *gå* till kyrkan, *gå* tre och en half fjärdingsväg. Hör du det. Jag fick *gå*.

Och när jag kom fram, hade den oomskurne leviten, som legt mig, inte ordnat om att jag fick så mycket som en slank dricka eller ett glas mjölk åt mig. Blott en flaska gulnadt vatten ur kyrkobrunnen, en dekokt på gamla ben efter afsomnade syndare i socknen, som stod på bordet i sakristian. Men jag gjorde min plikt. Det gjorde vi alltid på den tiden under alla förhållanden, och det göra vi än, vi, som då drogos upp och uppfostrades. Jag predikade, så att det rungade. Folket grät och gjorde synbarligen mycken bättring. Att predika frestar på kroppens och själens alla krafter, må du tro. Det är nästan strapats. Men efter gudstjänsten fick jag heller inte vare sig dricka eller mat utan nödgades uthungrad och utpredikad åter till fots vanka tre och en half fjärdingsväg. — Sedan gick det månad efter månad, utan att jag hörde ett dugg af prästen, tills jag omsider en dag händelsevis träffade honom vid en järnvägsstation.

»Si, det var ett lyckosamt möte», utropade han. »Jag är skyldig dig för en predikan, min käre. Se här, tag dessa två kronor. Tag dem helt och hållet. Du behöfver inte gifva något tillbaka, ty du är fattig och har en lång studiebana framför dig och kan förty behöfva dem.»

»Ja», fortfor redaktören, »så gick det till förr. Så betaltes andligt arbete på den tiden. Men jag tänker ändå inte tillbaka med ilska och grämelse på de dagarna och de förhållanden, som då rådde. Det var en god fostrans tid, en jämn träning till seghet och id. Men jag undrar storligen, hvad det ska' bli för slags gökar i framtiden af er, som betingar er fem kronor för en liten dålig notis och ännu rysligt mycket mera för en osedlig och synddrypande krönika, som knappt kan läsas i familjekretsen. Jag måste gråta öfver er. *Vi* fingo två kronor för en predikan och en marsch på två mil. Men vi blefvo karlar. Ni ta' fem kronor för en morgonpromenad och trettio rader smörja — så det kan naturligtvis inte bli annat än fä och latmaskar af er. Ni få så pass betalt, att ni just ingenting behöfva göra. Skrifver ni en notis om dagen, så föder ni er.

Ur led är tiden. Ingen vill arbeta, men alla vilja ha' så bra betalt för en timmes knog, att de sen kunna lefva af'et i flera dar. Men om arbete är pengar och ingen vill arbeta, hvarifrån ska' då pengarna komma?» dundrade redaktören.

»Till mej ska' de naturligtvis komma från dej! Hvarifrån du tar dem, ger jag attan. Skörta du upp prenumeranterna och annonsörerna, på samma sätt som vi brandskatta och plundra dig! När hvar och en sin syssla sköter, så — —»

»Amen!» sa' redaktören och befallde, att dagens nummer skulle göras en spalt mindre och att en hop annonser, om hvilkas storlek ingenting sagts eller öfverenskommits, skulle sättas öfver två spalter.

Sen suckade han djupt och sorgset.

»Hvi suckar du så tungt?»

»Jag trodde, att jag skulle kunna ge attan i tidsandan. Men det går inte. Jag får lof följa med henne, som du ser, i alla hennes irrgångar. När mureriarbetarna ta' 60 öre i timmen, måste husägaren höja hyran för hvarje rum med 100 kronor. När ni dräpa till med fem kronor för sex tum nonsens, blir följden den, att läsaren får en spalt mindre.»

»Nå, men hvad blef då följden af en tvåriksdalerspredikan på sjuttitalet?»

»Bättring och renlefnad, din drummel!» fnyste redaktören och rände in saxen i Handelstidningen för att eröfra filosofen Höffdings artikel om vigselns onödighet vid äktenskaps ingående.

Lärdom och grogg.

Resetalaren Sebulon Lindkvist predikade häromsistens på en samling nere i stugan hos Sven Petter i Genafä. Talet handlade om öl och brännvin naturligtvis, efter som Sebulon Lindqvist är resetalare i nykterhet, och hans tal fylldes ut med berättelsen om knodden, som började med att då och då taga en slank piccadon i källaren tills han slutade med att knycka principalens hela hufvudkassa; hvarjämte Sebulon ingalunda undanhöll sina åhörare den gripande skildringen af hustrun, som satt hemma med sju barn, af hvilka två lågo i vaggan, och fick stryk af mannen, när denne kom hemdinglande framåt kvällen och var öfver sig gifven, emedan han råkat slå sönder sin liter på vägen.

Allt det där redde Sebulon Lindqvist ut som en karlakarl, och det var ju sant och rejält alltsammans. Det kan inte nekas.

Men så sa' Sebulon fram emot slutet af talet några ord, som kanske inte, åtminstone efter mitt ringa förstånd, voro så besattandes välgrundade. Han drämde nämligen till med denna sats: »Ju högre bildningen stiger, dess likare blir folket med afseende på starka varor såsom brännvin och annan sedlighet, för det ligger mycken kraft i lärdomen», lät Sebulon.

Jag har grunnat och grunnat på de orden ända se'n dess, men jag kan inte tycka, att de hålla streck. Visserligen får jag lof tacka Gu' för att jag inte känner så värst många lärda och bildade karlar, men de, som jag råkat på, ha' inte precis varit i stånd att rifva omkull frestelsen med sin lärdom.

Tvärtom vill jag i tysthet och oss emellan anförtro er go' vänner, att de lärde i allmänhet äro lika stolleta som en annan bå' efter trallarevatten och fruntimmer. Men för Guds skull inga ord efter mej! För då kan jag råka illa ut för prästen och skolläraren, hvilket vore olyckligt, efter som jag dels har flerfaldiga barn i skolan, dels ingen dag går säker för att inte behöfva påkalla prästens hjälp till kristning af ytterligare nya telningar, på grund däraf, att Ebba ännu är ung och rask. Så det här får lof bli oss emellan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Om vi då betrakta de lärde här i socknen, så ge deras förhållanden intet stöd åt Sebulon Lindqvists teori om lärdomens dråplighet vid bekämpandet af brännvin och fruntimmer.

Det finns väl ingen, som kan förneka lärdomen hos nämndemannens son, kandidaten i Östragård. Det är väl nu cirka ett halft tjog år, som han legat i Uppsala och studerat och köpt sig lärdom för alla de pengar, som nämndemannen kan sälja oxar för under hvarje år. Betänk lärdom för så grofva pengar! Det är bara underligt, att så mycken bildning, som det bör kunna bli för tre par trettonkvarteringar i dessa tider, kan få rum i en enda person.

Lärd är alltså kandidaten i Östragård. Men en helgotte till att supa är han lika väl, min käre Sebulon Lindqvist. Antingen detta visdomsdrypande underbarn af en nämndeman ligger på rygg och läser eller sitter vid ett bord och pratar, har han ett glas, stort som en brandhink och fylldt med så kallandes grogg, inom räckhåll. Annars mår han inte bra. Och den drycken är ganska dyrbar, efter hvad nämndemannen anförtrodde mej. Han får sälja minst 6 stora skållingar om 130 kg. pr styck årligen för att hålla sonen med grogg. Detta är dock mera svinaktigt än egentligen nykterhetsvuret. Ty det säger jag dig, Sebulon Lindqvist, att den lärdes grogg är ganska alkoholhaltig.

Det hände sig en olyckans aftonstund, att jag kom i ett ärende till Östragård och träffade på den märklige så kallade kandidaten. Vi kommo bums in på lärda samtal i förening med grogg, och efter som vi ju äro ett par djupa karlar bägge två, så gingo vi ganska långt och ganska

grundligt tillväga i båda dessa stycken. Jag fann då, att groggen inte är så god att ryckas med, utan att den tvärtom är så djädrig, att den snarare öfverdrabbar lärdomen, än denne är kompetent att ta' bukt på groggen, hvilken synes i stånd att konfundera äfven den rysligaste lärdom. På mig hade groggen den verkan, att jag inte råkade hem på kvällen. Den villade mitt föreställningssätt så pass, att när jag kom till Jöddes i Kohagen, så trodde jag, att detta var mitt hem. Jag satte mig fördenskull på förstustenen och drog efter vanligheten af mig stöflarna därute för att kunna komma in tyst som en ande. Därefter letade jag mig in i första kammaren för att inte behöfva väcka Ebbastollan, som alltid får koller, när jag kommer hem sent om nätterna och som städse lägger potatisstöten vid sin sida, så snart jag själf inte ligger där. Hon måste, kantänka, ha' nån' skyddsvakt hos sig, stackars liten. Men potatisstöten och jag komma aldrig öfverens. Det är, som om vi vore svartsjuka på hvarandra, ty så fort jag närmar mig den kvalmiga sängen, när hon är där, så flyger den fördömda potatisstöten bums på mig. Ä'ke detta underligt?

Nåväl, när jag kom till Kohagen, trodde jag, som sagdt på grund af den lärdes grogg, att jag var i mitt hem, och sökte undsticka mig i förstukammaren. Men hur det var, snubblade jag öfver tröskeln och drumlade öfver ett bord, som stod midt på golfvet med en hop mjölkbunkar på. Det bar naturligtvis omkull med bå' mej och bord. Och mjölken och grädden, som stodo därpå, runno öfver min lekamen, så att jag blef såsom en hvitmenad grift. Vid det brak, som naturligtvis uppstod och öfver hvilket jag inte nog kunde förvåna mig, började ett fruntimmer illskrika från en liggsoffa vid väggen.

»Siså», tänkte jag, »nu har hon lurat mej igen. En ska' få si, att hon lagt sej på lur med potatisstöten här inne och gillrat opp det där bordet för att jag skulle ställa till buller, så att hon skulle vakna! Jag inbillade mig naturligtvis fortfarande, att jag var i mitt eget hem samt i farligt grannskap af Ebba och den fördömda stöten.

Kvinnovrålet fortfor.

»Tjufvar, mördare, banditer! Hjälp, hjälp!» skreks det med en röst, som kunde öfvertrumfat till och med en sådan där operadivas. Och då kan ni kanske tänka er, hur pass rysligt illhoandet var.

Emellertid kom där in folk med lykta, halfvaket folk, och främst gick Jödde i Kohagen själf med en yxa i näfven.

»Hva' i Herrans namn ska' detta betyda», undrade jag, så pass jag kunde undra med den där groggen i mitt inre. Kanske Ebba kallat hit folk för att ha vittne på mig i syfte att söka skilsmässa. »Nå, då ska' jag tömma den kalken också», tänkte jag.

Men Jödde i Kohagen blef precis som en tosing, när han fick se den utslagna mjölken, som stridrann på golfvet.

»Jaså, det har gått så långt med dej nu!» dundrade han.

»Gack du åt helsefyr, Jödde! Jag undrar, hvad du har i mina hus å göra om nattetid!» genmälde jag och började morskna till.

»Dina hus? Är du så pass ankommen, att du inte ser, hvar du är, så titta i soffan där, så får du väl dina ögon öppnade, din sälle!»

Jag tittade åt soffan, och där fick jag se Jöddes enögda svärmor ligga och skälla. Då fattade jag hela schäsen.

»Kära hjärtans, förlåt mej! Jag har gått fel, sir jag nu! Men ni får lof ursäkta mej, för jag vankar i sjukdom och yrsel. Jag har visst fått den där hjärnhinneinflammationen!» stammade jag.

Jödde tog till att gapgrina.

»Gör dej inte till, för dä löckas inte för dej! Och inte duger dä, att du försöker undskylla dej med någon sjukdom. Tror du inte, att jag sir, hva' det är för slags inflabbation, du har. En skamfläck är du för hela grannhället. Töcker du, att det ä' vettigt, att du super dej så full, att du inte väjer för att gå in i mina hus i tydelig afsikt att kurtisera min gamla svärmor. Tvi den dålie, en så'n karl! En lycka var det, att försynen ställt de här mjölkbunkarna i din väg, så att du blef hejdad och att dina böljor fingo sätta sig. Men mjölken ska' du betala!»

Detta och många värre saker fick jag hålla till godo med. Jödde drog på en halftimmes tid och vrok ur sig en hel mängd ord, som absolut inte passa att tryckas. Och jag hade ingenting att säga. Svärmodern hjälpte honom, och kärringen var nästan värre i munnen än Jödde själf.

Till sist föste de ut mig och spottade efter mej och visade ut vägen åt mej, törnestigen, utefter hvilken jag hade att vanka hem till Ebba och potatisstöten.

Men jag vill hölja ett täckelse öfver det, som hände, när jag kom hem, utvärtes besudlad af mjölk och sur grädde och invärtes af viskygrogg. Ebba svor på att jag såg ut och att jag luktade som en hvitbrokig drankfodrad oxe.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nåväl, med detta, som jag nu omtalat utan färgläggning och förmildrande omständigheter, har jag velat visa, att Sebulon Lindqvist hade fått tag om en bakfot, när han stod i Genafä och sa' att bildning och lärdom skulle göra folket likare att stå emot brännvinet. Jag begriper inte, hvar han fått tankarna ifrån.

Sebulon har bestämdt aldrig var't med vare sig på studentfester eller doktorspromotioner eller finare möten.

Tänk bara, om bildningen hos folket stege bara så pass som till jämnbredd med kandidatens i Östragård och min. Hur skulle det då gå med landsens mjölkbunkar och svärmödrar? Jag bara frågar.

Nähej min käre Sebulon Lindqvist, lärdomen i och för sig duger inte till att stuka brännvinet. Ty då hade jag längesen varit vald till riksdagsman på nykterhetsprogrammet i Jönköpings län.

Den, som skall gå som segerherre ur striden mot groggens ande, behöfver minsann andra vapen. Det har jag kommit under fund med.

Skaffen er dem, gubbar!

Vid kvällsbrasan.

»Jag sitter här och påminner mig en liten händelse från min ungdomstid, och om ni vill, ska' jag berätta den för er», sa' Sven en skymningsstund.

»Tack! Tala du, så hjälper det till att förlida den långa novemberkvällen.»

»Nåja», började Sven, »historien är inte så värst spännande. Den handlar hvarken om mord eller dråp eller någonting annat, som retar nerverna. Den rör sig bara om missförstådd trohet och barmhärtighet. Så i visst fall är hon litet underlig, ty trofasta och riktigt kärleksfulla själar träffar man ju inte under så särdeles många tröjor.»

»Nej, det gör man inte, åtminstone icke i vår tid», inföll en af oss.

»Det gör en inte. Det, som jag nu emellertid ska' tala om för er, hände för flerfaldiga år sedan på den tid, då jag var ung och hade märg i benen och sprang omkring som en tätting i socknen för att se ut min blifvande hustru. Jag flaxade omkring som en yr höna en lång tid, och det drog ut flera år, innan jag kunde bestämma mig för hvar jag skulle slå mig ner. Jesses, gubbar, hvad det i alla fall är roligt, när man vandrar på den stråten och pröfvar lyckan i alla väderstreck, i öster och väster, norr och söder i socknen och midt i kyrkobyn också utan att lida eller jäktas af kärlekens kval. Minns ni inte edra egna bravader från de sälla dagarna, gubbar?»

»Jo, visst attan!» myste vi alla.

»Jag var ingalunda den sämste», fortfor Sven. »Jag frestade på litet hvarstans i krokarna, där det fanns en någorlunda välfuntad flicka. Och inte är det väl någon synd i det, ty det heter ju, att man ska' se sig väl före,

innan man kastar sig i vidlyftigheter. Och någon vidlyftigare och viktigare affär än giftermål finns det väl inte. Jag går så långt, att jag vill påstå äktenskapet vara en fullt ut lika allvarlig handling som ett remontköp för en rusthållare, ty äktenskapet är vanskligare. På remonter har man ju en laglig frestetid, så att man kan få lämna honom åter efter tre dagar. Men en hustru är en evig behållningsvara, huru djädriga fel och skavanker en rätt kan upptäcka hos henne under de tre första dagarna. Det finns inga svärföräldrar, som ta' henne igen, om en rätt kan visa, att hon är istadig och ovan, lytt och ilsken, så att hon bå' slåss och bits och hviner och skuttar öfver skaklorna.»

»Håll dej te' ämnet, du Sven!» fräste Inga i Skrällebo.

»Talar jag då inte rejäla ord?» vädjade Sven.

»Vesst talar du som en apostel!» förklarade vi karlar.

»Nå, hör du det, Stina! Och lägg nu inte din näsa i blöt vidare. Jo, jag friade, som sagdt, flitigt och bra en långlig tid och inte utan framgång till bå' höger och vänster och hade roligt och skrattade och dansade och mådde väl, för jag hade hjärtat i behåll, ända tills jag fick se Karin i Furulund. Då skedde det liksom en slags förändring med mig och detta kom öfver mig så kvickt som en blixt. Det var, som om allesammans de andra flickorna, som jag vänslats med, blåst bort med ens. Jag såg dem inte längre. Jag såg intet annat än Karin i Furulund. Men henne såg jag jämt, antingen vi voro tillsammans eller inte. Hon var med mig öfverallt, i skog, på fält, på loge och ute i skjuts. Hon var mig när, då jag lade mig och steg upp, hon var i min dröm om nätterna, hon var hos mig, när jag åt dagvard, middag, aftonvard och kvällsmat. Hon lefde innanför min väst och satte fart i hjärtat, så att det dunkade som en spikhammare. Men jag fick lof hålla det tyst för far min, ty hon var, gunås, inte min jämlike.

Till Furulund sprang jag emellertid, så ofta jag kunde komma ifrån om kvällarna. Det var en lång väg, ni vet, men det gick som ett nysande, särdeles bortvägen. När jag skulle hem, gick det förstås långsamt och tungt och jämmerligt. Men nu ska' vi komma till historien.

Ofta mötte jag nere på ginvägen genom Grälebo mörka skog en karl, som alltid smet undan och skylde sej, när

han fick syn på mej. Jag brydde mig inte om honom, ty jag tänkte, att det väl var någon, som var ute i samma ärende som jag, så att jag ansåg det skamligt att spionera ut honom. Men jag begrep inte, hvartåt han hade sina gångar, ty utom Furulund låg på det hållet bara ett litet torp, där en fattig änka bodde. Mannen hennes, som i lifstiden varit en stackare, en brännvinstratt och en slagskämpe, hade dött på häktelse af lunginflammation ett par år förut och lämnat kvinnan efter sig i stor nöd och fattigdom och med flera små barn.

Karlen, som jag mötte allt ibland, brydde jag mig emellertid inte om. Han fick gå, hvart han ville för mej, bara han lät mej vara i fred på min härliga Kajseväg.

En kväll i november månad, när det var rätt skäligen mörkt och fördenskull särdeles välvuret att gå till fruntimmer, fick jag höra, att någon kom trippande efter mig. När jag såg mig om, upptäckte jag, att det var en äldre, mager kvinna med en schal öfver hufvudet, som smög sig fram genom skogen. Siså, tänkte jag, här är en rännarekäring, som mor min troligen skickat ut för att spionera på mej. Och så skuttade jag af vägen, och så hoppade jag in i skogen och gömde mig bakom några täta enebuskar, för att lura käringaharpan.

Men jag hade inte väl hunnit undsticka mej, förrän jag fick se den där karlen komma med sänkt hufvud från motsatt håll. Kärringen flög på honom som en furie.

»Nå, så har jag dej nu ändtligen, din trolöse skurk och fördömde äktenskapsbrytare!» skrek hon och började klösa honom som en katta.

»Hvad menar ni!» svarade karlen och sökte fösa henne ifrån sig.

När jag hörde rösten och såg karlen räta upp sig, kände jag igen Bengt i Åsen, en ärans man, men som sades ha' kommit in i ett olyckligt gifte.

»Hvad menar du? Eller hvad är det nu för en slags ny galenskap, som gripit dej igen?» sporde Bengt allvarligt.

»Jo, jag menar, att du springer till änkan efter fästningsfången. Eller kanske du inte gör det, du usling där? Eller hvar håller du till ibland om kvällarna? Du hinner knappt äta aftonvard, förrän du får ärende ut och sätter i väg, så att rockskörten stå rakt ut efter dig? Jo, det

är just en vacker en, du dras med. Hon är så ussel, så ussel, så ussel — — så — — —»

»Tysst!» röt Bengt. »Begriper du inte, att när du pratar på det viset, måste jag lära mig inse, att du är den usslaste af alla.»

»Jaså, du tar henne i försvar också», skällde hustrun och knäckte till att rifva mannen och väsnas och skrika och svära och gå på, så att jag hvarken förr eller senare hört något så otäckt och rått, inte ens af en tatterska.

Slutligen sprang hon sin väg i det förfärligaste raseri. Det var den värsta stollakona, jag nånsin sett.

När jag kom ut på vägen, stod Bengt kvar.

»Du har kanske hört, hvad som försiggått?» lät han, då han fick se mig.

»Det gjorde jag.»

»Nå, då bör du också få veta, huru det hänger ihop. Jag är ungdomsbekant med henne, stackarn där nere i torpet, och det fanns en tid, då jag höll henne kärare än allt på jorden. Men hon föredrog den eländige, som förde henne i olycka. Ty det är ofta så, att kvinnan drages oemotståndligt till dåliga karlar. Gu' vet, hur det kommer sig. Men det inträffar inte så sällan, särdeles med veka och varmblodiga fruntimmer.

»Nå, det gick för den stackars kvinnan, som det plägar gå i dylika fall. När det första ruset var öfver, öppnades hennes ögon. Men då var det för sent. Och så började hennes lifs långa och djupa elände. Hon fann sig evigt kopplad vid en eländig, vid ett vilddjur och en bof. Hugg och slag och svält och skam hade hon fått i stället för ömhet och kärlek af den, hon trott sig älska. När denne så kom bort till fängelset såsom en dömd brottsling, drogo sig alla för henne. Skulle jag också draga mig undan och lämna henne vind för våg? Nej, du, det kunde jag icke. Jag hade haft henne så kär, och om hennes kärlek till mig dog, så har aldrig min domnat bort. Det gör aldrig den känsla, som är af rätta sorten.

»Därför har jag gått till henne med litet bröd ibland och med litet tröst också i bedröfvelsen. Men jag har måst göra det i smyg, ty du såg och hörde ju nyss, hurudan hon är. Tror du, det är roligt att se sina bästa gärningar misstydda, tror du, det lättar på lifvet, när våra närmaste

kalla vår renaste känsla för synd och den lilla barmhärtighet, vi äro mäktiga, för last?»

»Nej, det måtte allt göra ondt!» sa' jag.

»Det gör så, det gör gräsligt ondt härinne i bröstet. Och nu vill jag bara säga dig en sak. Vill du undgå samma äfventyr som jag, så rätta dig inte efter släkt eller andra, utan tag du Karin till dig, rätt hvad de dina säga. Tag mod till dig. Var så djärf, att du dristar blifva lycklig. Men spring inte i feghet och af eftergifvenhet undan för din sällhet», sa' Bengt och gick åt sitt håll.

Jag lade orden på hjärtat. Det blef ett fasligt lefverne därhemma och ett väsen i hela släkten. Men Karin tog jag till mig, och det var det klokaste och likaste, jag gjort i all min tid. Titta på henne! Skäms hon för sig, kanhända?»

»Nej, du kan va' högfärdig. Hon liknar inte Bengts kärring.»

»Men jag är i alla fall denna stor tack skyldig. Ty när jag såg den helsiken, så stålsatte det mig att kämpa en god kamp och vinna Kajsa. Och vann gjorde jag —»

»Det gjorde du. Kärleken segrar för det mesta till sist, om han kämpar redligt.»

Upplysning och saktmod.

Om man får tro på det, som talas och skrifves i denna yttersta tid, så ha människorna öfvergått till dyrkandet af ljuset. Och däruti ligger det precis ingenting ondt.

»Ljus, mera ljus!» skriar man, så att det skallar från det hafombrusade Trelleborg ända till det etterkalla Kiruna, och det roligaste är, att de, som förut plägat hålla till i mörkret, mången gång äro de allra värsta att ropa efter ljus.

Hvem skulle t. ex. kunnat tro, att Kaffe-Lenas Kalle från Kärret skulle bli så kvickt omvänd från en dunkelpojk till den ifrigaste ljusdyrkare.

I våras höll den sabelen helst till, där det var skumt, och utförde sina dråpligaste gärningar i mörkret.

Besagde Kalle, som kommer att fungera såsom nära nog ett slags hjälte eller bof i den här häfdateckningen från tjugonde seklets gryning, var för resten ett ganska originellt människobarn redan af begynnelsen. Han var, kan man säga, ett dråpligt agitationsämne, det vill säga en liten jäkel ända från den tid, då han lärt sig tala.

Far hans, den han säkerligen lade i en ganska tidig graf, sa' också med en mycket berättigad stolthet om sin enfödde Kalle:

»Han är en märkvärdig pojk, och han är bestämdt födder med ett juristahufve'. Kan ni tänka er, att när han inte var mer än högst tre år och knappt så stor som en näfve gröt, så kunde han svärja lika rent som den likaste karl? Och han kunde vräka ur sig eder så långa som ett bra katekesstöcke utan att stappla på ett endaste ord.»

Undrade någon då, om en sådan förmåga egentligen utvisade, att Kalle var skapad till jurist, brukade gubben svara:

»Inte precis det. Men när han var kringsvid tie år och hade börjat gå i skolan, skar han en gång af örat på skolmästarns gris och — svor sej ifrån'et.»

Nåja, endast af dessa omständigheter kunde man spåra, att Kalle i Kärret var en särdeles konstig prisse med ovanliga anlag.

Men han passade inte precis ute i den mera stillsamma landsbygden, där man icke är så värst lysten efter nervskakande spektakel.

Det gick väl an, så länge Kalle i Kärret öfvade sina anlag och talanger mot män'skor och lät djuren vara i fred.

Det var för resten till att börja med hufvudsakligast ensamt boende gamla kärringar, som voro föremål för hans omtanka och brinnande ifver.

Att han en kväll i adventet klef opp på taket till Skvaller-Kajsas stuga och släppte ett skålpund krut genom pipan ner i den brinnande spisen, det grinade vi till och med ganska bastant åt.

Skvaller-Kajsa satt, förstås, besagda kväll i sin myckna och ofrestade oskuld framför brasan och spann blånor åt kyrkvärdsmoran samt anade intet, förrän det plötsligen braskade till och skrällde, som skam varit i härden och vedträn och värme och lågor sålades ut i stugan och tände blånorna och hifvade spinnrocken ut genom fönstret och svedde håret på Skvaller-Kajsa, och vrok hennes kaffekokare under sängen.

Stugan brann i alla fall icke ner, så någon annan skada åstadkom icke Kalle genom den bravaden, än att folket i närheten började tro på skam, hvars grasserande i Skvaller-Kajsas spis ingen kunde bestrida och om hvars uppenbarelse hennes sönderbrända kjolar tydligen vittnade. För resten hade Skvaller-Kajsa bara nytta af händelsen, ty hon kaffehöll sig i flera månader efteråt genom att gå omkring och skildra tilldragelsen och skams vådliga fräsande.

Sådana och liknande utslag af Kalles i Kärret storartade begåfning fördrogos med jämnmod i orten.

Men när så omsider en del kreatur började mista sina svansar eller horn, då de voro ute i bet om nattetid, blefvo vi vrenska och besatta, och då blef luften för het här hemma för Kalle i Kärret, så att han nödgades draga ut af socknen och söka sig nya utvägar i en stad. Där passade han ju också mycket bättre.

Därefter blef det lugn i socknen, kärringarne fingo frid, och kreaturen lyckades få behålla både öron och svansar och horn.

Under flera månader hördes det inte ett dugg af Kalle i Kärret.

Men så kom där en dag bref till mor hans, däri han skref, att han snart skulle komma hem och skingra mörkret i sin stackars försoffade födelsebygd. »Det är ljus, folket behöfver», skref han.

Och när Kaffe-Lena gick omkring och talade om innehållet i Kalles bref, trodde vi, att denne blifvit omvänd och ämnade sig hit för att belysa skreften för oss. Hvilket gladde oss. Ty, skam att omtala det, hade vi just då börjat falla i en hel hop synder, en syndarörelse, som, så underligt det än må låta, hade sin rot och sin upprinnelse i ett riksdagsbeslut.

Den förste november i år bommade nämligen riksdagen igen vår gamle gästgifvaregård, så att det skulle blifva stopp för oss att efter den dagen kunna köpa hem en endaste brännvinstår därifrån. Riksdagen menade nog väl. Men en svår kostnad för oss skulle det ju bli att behöfva dråsa hela de sju milen intill stifts- och residensstaden efter ett kvarter konjak, när t. ex. en gris finge rödolen eller en ko sommarsjukan eller en häst det s. k. bukbettet. Ty än i dag har ju vetenskapen inte dugt till att finna ut något annat botemedel eller något kraftigare och säkrare mot kreatursssjukdomar hos både folk och fä. För den skull nödgades vi dräpa till att köpa så mycken medicin, vi förmådde, under dagarne innan riksdagen satte sin bom och sitt eviga insegel för gästgifvargårdens brännvinsbod.

Ni skulle ha sett våra brännvinslass i de dagarne! Den, som aldrig har skådat folk köra brännvinskuttingar i en långhäck, skulle trott, att det var lik vi transporterade. Ty brännvinsåkdonen höljas städse pietetiskt och väl med täcken och filtar samt köras sakteliga och nära nog andaktsfullt fram.

Liksom vacklande af djup och oemotståndlig rörelse går körsvennen bredvid såsom en drömmande med hängande hufvud.

Måntro, det var nog ganska underbart och upplyftande att de sista oktoberdagarne få se hela långa kavalkader af dylika lass i stillhet släpas fram utefter våra lands- och häradsvägar. Folket sålde sina svin och böstade sin säd ur kärfvarne för att i tid få medel till medicin, så att riksdagsbeslutet icke måtte bringa män'skorna på skam.

Midt under det att det sålunda fanns godt om brännvin i gårdarne kom Kaffe-Lenas Kalle hit till Grälebo socken och lyste ut en samling på Mårten Månssons loge en söndagsafton. Vi undrade nog öfver att han icke inbjöd oss till missionshuset, där ju alla tal skola hållas. Men i själfva verket voro vi lika nöjda om att gå till missionshuset, eftersom vi i de dagarne luktade brännvin alldeles förskräckligt. Ty som man vet, är svensken af den ullen, att när han har brännvin i huset, så ger han sig ingen ro, förrän det blir utsupet. Han lider inte att se detsamma stå där och skräpa, kantänka.

Kalle kom till logen, fin som en prins med röd halsduk och slokig hatt och djädrig på alla sätt samt med en cigarrett i mungipan och en bunt traktater under armen.

»Häf ifrån dej spolen, som du sugar på, annars kan du tända eld i halmen», befallde Mårten Månsson.

»Har du inte brandförsäkradt, bondkanin», hånade Kalle.

»Visst har jag det!»

»Nå, låt då rasket taga eld. Bolaget får betala, och alla bolag ska' sugas ut och förgöras. De borde hängas, för de äro inte annat än tjufvar!»

»Det var en besönnerlig krestendom, du förkunnar, Kalle!» sa' Sven i Svinanäs.

»Krestendom! Hvem har sagt, att jag talar krestendom. Nej, jag är kommen hit för att rifva sönder krestendomen och skingra det mörker, som den läran håller er fångna uti. Ni är som djur. Men jag ska' frälsa er och göra er till socialister och lära er att sätta värde på ljuset. Ljus är det, ni behöfver, ljus, som hjälper er att se mörkret, som ni vandrar uti, era tölpar. Ljus är, hvad ni behöfver, ljus måste ni ha, om ni ska' kunna räddas — och ljuset finns i de här skrifterna», skrek Kaffe-Lenas pojke och hotade med traktatbunten.

Men när han sagt de orden, blef Sven i Svinanäs spydig.

»Det var unnerligt, att du fått smak för ljus, Kalle», sa' han, »du, som alla dar hållit till i mörkret. Eller hade du lykta med dig, när du skar svansen af min häst och slog hornet af svärfar mins granna stut? Hade du ljus med dig, när du skar sönder nämndemannens väf, som låg ute till blekning? Eller hade du kanske ett bloss i näfven, när du sökte spränga Skvaller-Kajsas stuga i luften? Und-

stick dej, Kalle, med dina traktater, så fort möjeligt är, för här lurar du inga bönder med ditt ljus. Vi veta nok attan, hvad sådana som du och dina gelikar gå för.»

»Ja, jag kunde tro, att det skulle gå så. Man ska' inte kasta pärlor för svin. Jag trodde, att ni var proletärer, men ni ä' sämre än den ruttna öfverklassen», dundrade Kalle.

»Hva' sa' du? Trodde du, att vi ä' ptro — ptro — ptro — eller hvad det var du sade? Nä, här ptroar du inte, för vi ä' hvarken krakar eller andra ök utan rejäla protestanter af den rena lutherska läran. Och äss du inte går härifrån med ditt illaluktannes ljus, så ska' du få si, att vi kunna slöss för vår tro liksom fäderna på Gustaf Adolfs tid», inföll Isak i Rännеryd.

Nu hade, som sagdt, folket, enligt riksdagens beslut, en sabla hop brännvin både hemma och uti sig, så det hade lätt kunnat gå åt helsefyr för Kaffe-Lenas demonstrations-Kalle.

Men Mårten Månsson lugnade folket.

»Låt honom vara, gubbar. Socialisterna ä' inte farliga ett dugg för landet. De ha' bara sitt lilla sätt och sin njutningslystnad. De tycka, det är roligt att skälla. Kära hjärtandes, låt dem skälla, ty Herren hafver, såsom profeten säger, budit dem skälla. Sanna mina ord; när de hållit på en tid, bli de nok attan trötta i käkarne. Låt dem ha sin lilla rolighet, den är inte farlig det ringaste, och mången gång kan det va' rätt löjeligt att höra på dem. Men vådliga äro de inte. Redigt folk ta' ingen skada till sina själar af lite gläfs!»

»Det är sanningsord, du säger, Mårten!» inföllo vi. Och trots att riksdagen hade ställt till med så mycket brännvin i socknen vid den tiden, rörde vi inte Kalle, rätt så socialist han var. Utan vi spenderade på honom, så att han blef liggandes i Mårtens foderlada öfver natten. Traktaterna hade han under hufvudet.

Af denna händelse framgår, att här finns mycket ljus i denna socken. Till och med brännvinet kunde ju inte helt och hållet släcka det. Och inte Kaffe-Lenas Kalle heller. Upplysta och saktmodiga äro vi.

En grann karl.

»Jag ä' då rakt inte karl å begripa, hur du, Danjel, kunde få en så rar och granner käring, som du har!»

»Hva' skulle dä ligga för unnerligt i den saken? Är jag inte lika rejäl karl som du, Magnis, med gronker och grejer och vurningar, precis som en annan mansperson i socknen. Eller hvad är det för fel på mej? Kan du säja det, Magnis.»

»Du ä' ju grömmer te påseandes. Du ä' ju rakhasad å illavuren å värkbruten och skroflig. Hva' hon såg på dej, när hon tog dej, si dä' är en sak, som åtminstone jag inte är kropp att utfundera.»

»Ja, jag begriper det knappt själf ibland», lät Danjel och log.

De bägge karlarne, som utbytte sådana tankar, hade varit inne i sta'n med ved och sutto nu på Danjels åkdon och språkade, mens Magnis' ök dref efter i löske.

Magnis var ett grand lifvad, annars hade han naturligtvis inte pratat på det viset. Ty det är ju ledt att häda män'skor för deras utseendes skull. En är ju inte annorlunda, än vår Herre har gjort en, och i Hans göromål ska' man inte lägga sej.

Men Magnis var ju, som sagdt, inte riktigt normal i det momanget. Annars hade han nog inte var't så läppalätt, särdeles som han inte just kunde känna Danjel så noga, då denne inte hade varit boendes i socknen så många år och vändes inte ute bland folk mera än han nätt och jämt var tvungen till.

Danjel hade en dag köpt stället, som han brukade, på auktion inne på kansliet, ty det hade varit ett gammalt kaptensboställe, som såldes, och en tid efteråt hade han

kommit ditflyttandes med hustru och barn och ett duktigt bo från norra kanten af häradet. Ställt i ordning hemmanet och brukat om'et och förbättrat hus och åker hade han gjort på karlavis. Så en duktig karl var han, det syntes, och en god hjälp hade han, dä förstod man, i hustrun, som därtill var bå' gladlätt och af ganska stor vackerlek, så att man hade svårt att förstå, hur Danjel kunnat komma öfver en så pass rask och grann hustru. För själf var han inte just nå'n grannlåtsdon till att se på.

Men det var karlatag i Danjel och förstånd också, det kunde man förstå däraf, att han icke ilsknade till eller började slagsmål, när Magnis skällde honom för rakhasad och annat ledt.

Ty i vanliga fall brukar man inte få säga så särdeles mycket i den vägen för att byta sig till smörj. Det har jag, gunås, reda på af egen erfarenhet. Sven i Skrikebo har den konstigaste näsa, man ska' kunna se. Hon går precis liksom i böljor, för de slogo näsbenet af honom en gång, när de kommo öfver honom i Lufveryds potatisgraf, där han var i färd med att stjäla jordpäron. Men jag visste inte af den saken, utan jag råkade en gång fråga Sven, om han var födder med den näsan, eller om hon hade blifvit tillyxad på det viset efteråt. Jag hade ingen ond mening med frågan, men karlen blef så besattandes arg, att han tog fram mässingsdosan ur fickan och använde henne så pass, att jag efteråt inte kunde visa mig bland folk på åtta dars tid.

Andra tag var det emellertid i Danjel. Han bara log, när Magnis chekanerade honom för hans utseende samt förvånade sig öfver att Danjel nån'sin kunnat bli gift.

»Ja, konstigt gick det till!» sa' Danjel.

»Det måtte det verkligen. Tala om'et!»

»Nä, det passar mej inte! Men sväng med opp te mitt, så kanske Krestin talar om det själf, om du ber henne», svarade Danjel efter en stund.

»Det varder sagdt!» lät Magnis.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, sen talades det om andra ting, och omsider kommo de fram till Kaptensbo, där Danjel bodde. De satte in sina ök, kastade för dem några strå samt gingo in i stugan, där Krestin Danjel kom emot sin gubbe. Mysande, grann och glad hjälpte hon honom af med utanpårocken.

»Sitt ner, fader Magnis. Kaffet är kokt, om ni vill hålla till godo», log hon. Och Magnis gladde och förundrade sig storligen öfver det kärleksfulla sätt, som den ganska unga och dägeliga hustrun bevisade sin stelbente man. Själf var han inte, rätt sådan maffe han ville vara, van vid sådant.

När kaffe och våfflor kommit fram och karlarna satt sig till bordet, sa' Danjel:

»Vet du, Krestin, hva' Magnis egentligen vill?»

»Hur ska' jag veta det?»

»Jo, han vill ha reda på hur i all sin dar det kommit till, att du, som är så granner, har gått i gifte med en sådan grömsing, som jag är. Han kan inte begripa, hur du har velat ha' mej.»

Först blef hustrun röd i synen och strax därpå allvarsam som en prästfru.

»Det hörs, att han inte känner dej, Danjel, annars skulle han tyckt, att det är underligare, att *du* tog *mej*.»

»Så du pratar, mitt lilla gryn!» afbröt Danjel.

Men Magnis glodde än på den ene och än på den andre. Det gick omkring som en slipvind i skallen på'n.

»I talen, som ni vore af ett annat folkaslag. Det blir ingen klok på hvad ni menar», sa' han.

»Men jag har länge förstått, att ni här i socknen gått och undrat öfver Danjel och mej och hur vi kommit ihop och att ni liksom missaktat honom. Därför kan jag, så godt först som sist, tala om vår lilla historia, så får ni se, hvilken karl min Danjel är», förklarade Krestin.

»Bry dej inte om'et. Låt dem undra, hur de vilja. Det gör ju ingenting!» inföll Danjel.

»Nej vars, de må gärna vet'at. Danjel har inte alltid varit sensträckt i benet och inte värkbruten heller. Han har haft smidigare lemmar än de flesta, undantagandes med afseende på tungan. För den har han kunnat hålla bättre i styr än andra. Det var väl därför, som jag inte aktade på honom i min yra ungdom, fast jag såg i hans ögon, att han var glad åt mej. Jag tyckte, att han var för allvarsam och för blyger och tillbakadragen, och jag trodde, att han var en trögelin. Jag ville prata och ha' roligt och dansa och leka och flänga med ungdomen, och fördenskull fästade jag mej vid en ung stopastolle till pojk, en granner en till ytan men en fuling invärtes. Men så djupt tittade

jag inte då. Jag hängde mej fast vid hans ögon, och han nästan förtrollade mej. Jag såg ingenting annat än honom, trodde på honom som på skriften och glömde mej själf och hela världen och höll på att för hans skull bli en riktigt dålig män'ska. Visst såg jag ibland, att Danjel blef allt blekare och sorgsnare och modfälldare, men det brydde jag mej inte om, fast jag visste nog, att det var för min skull. Ofta talade folk om, att min ungdomspojk inte var mej trogen utan att han höll väl med fröken, som hade öppnat handelsbod i grannbyn, och att hon öste pengar på honom och så vidare. Men han svor, att det var löst prat och att det inte fanns någon annan flicka för honom i världen än jag.

»Så en vacker dag var han borta, och handelsfröken befanns sin kos hon också. Och mens man undrade öfver den saken, blef de vetterligt, att min gosse skrifvit sin fars och min fars namn på papper och fått en stor summa pengar på banken inne i stan samt gifvit sig i väg med dem och handlerskan.

»Då trodde jag, att jag skulle dö. Och dö ville jag, för jag hade ju blifvit till skam och spektakel, och så fann jag, att jag slängt bort allt det bästa inom mej på en bedragare och en dålig män'ska.

»En kväll var det, som om någonting gått sönder i mej. Jag visste inte, hvad jag gjorde, utan sprang ut på storån, som rinner därhemma. Hon låg frusen vid kanterna, men i midten gick hon någorlunda ren. Jag sprang och slank ner ute i det kalla strömmande isvattnet.

»Men det fanns någon, som sett, när jag lopp dit, och det var någon, som kastade sej efter mej i strömmen, någon, som arbetade öfvermänskligt därnere och slogs med strömmen om mej. Det var någon, som till sist fick opp mej på iskanten men som sedan försträckte sitt ben, under sitt fruktansvärda arbete att själf komma efter. Äfven denne någon kom med lifvet och af egna krafter opp. På det viset blef jag räddad.

»Men från den stunden är Danjel styf i benet, förstår ni, Magnis, och på grund af det badet får han dras med sin värk lifvet igenom.»

»Så så, Krestin, prata inte om värken! Hva' är det med den, när jag har en sådan välsignad salfva till honom, som du är.»

»Själf hade jag bara nytta af badet», fortsatte hustrun. »Det sköljde mig ren från en myckenhet elände och gaf mej min syn igen. Då fick jag skåda, hvilken vacker och duktig karl Danjel var. Och han höll till godo med mej, fast jag åsamkat honom så mycke sorg och värk och sensträckning. Är det inte underligt, Magnis, att han ville ha mej och att han inte tänker på annat än att göra mej lyckligare dag från dag?»

»Jag undrar just, hvem som är lyckligast utå oss bägge?» log Danjel.

Men Magnis hade nyktrat till. Han satte ifrån sig kaffekoppen och glömde att tacka. Han bara gapade.

»Dä ä en unnelig Gu', vi ha», sa han till sist. »Dem han vill löda tillsamman, dem förer han tillsamman ofta nog öfver de förunderligaste vägar.

»Men så mycke säger jag, att i mitt tycke är du, Danjel, härefteråt den grannaste karlen i pastoratet.»

»Nej, säg i hela världen, för det tycker jag!» log Krestin.

Daléns bravader.

För cirka fem à sex år se'n hade Karl Månsson i Mageräng stigit i borgen för ett litet sparbankslån åt Simon i Skogsfållen, när det var så svårt för dem, att inga andra än fattiga karlar ville hjälpa honom. Ty det är, gunås, ofta så, att de rike och mäktige härute vanligen aldrig borga för några andra än sina jämlikar i makt. När en fattig stackare behöfver ett handtag någon gång, så lönar det sig icke, att han vänder sig till de store, hos hvilka han dock kunde få reel och tillräcklig och verksam hjälp. Det är inte lönt, att han försöker ens. Han blir i så fall begabbad och utkörd. Utan han måste alltid i sina trångmål söka upp dem, som äro lika ussla som han själf är och hvilkas bistånd icke kan vara annat än mycket svagt och nästan effektlöst. Därför är det också så svårt för den fattige att komma sig upp, och därför blir här i världen så otroligt mycken duglig kraft förbrukad och förslösad, emedan den icke får hjälp att lyfta sig dit, där den kan få svängrum och utrymme och där den kan få göra sig gällande.

Simon i Skogsfållen var en sådan där karl, som ville fram och ville ha luft. Han ville lägga teg till teg under sin plog. Han hade mark med storartade odlingsmöjligheter. Men han kom ingenting åt att göra. Ty hvart skulle han komma med två tomma händer? Och ingen af bönderna ville borga för honom.

»Låt du din mosse ligga, som han ligger, och gack sen på arbete för dagspenning. Dä' har du mer för», svarade stormännen honom, när han bad dem att borga, så att han finge medel att torrlägga sin mosse, hvarigenom han skulle kunna fördubbla åkern på sin sextiondefjärdedel.

De hjälpte honom inte. Men några andra karlar, lika fattiga som Simon själf, insågo, hvad det skulle blifva af Skogsfållen, om odlingen komme till stånd. Och de skrefvo på. Men de voro fattiga, och deras namn gällde just inte mycket, hvadan lånet blef litet, alldeles för litet och otillräckligt.

Men Simon klämde till. Ryggstödet var emellertid för dåligt. Han förtog sig. Därtill hade han arbetat alldeles för omänskligt nere i mossen. Han gick där i den kyliga dyn, tills han fick lunghostan och harklade lifvet ur sig. Såsom så många stackars karlar få göra för sin fattigdoms och hjälplöshets skull härute.

När Simon var döder, blef det i sinom tid hans borgesmäns uppgift att klarera sparbankslånet. Och denna skyldighet kom mycket olägligt för den fattige Sven i Mageräng. Han grunnade och grunnade och kunde inte sofva om nätterna för den sakens skull. Men hur han funderade, blef det till slut intet annat råd för honom än att leda ner den enda fullmåliga ko, han ägde, till månadsmötet i Vrålebo och sälja henne för att få medel till betalande af hans anpart i borgessumman.

Det var en tung marknadsväg för Sven. Kon var nästan det enda, de hade att lefva af i Mageräng. När hon komme bort, skulle deras måltider bli torrfängda därhemma. Ty hvad skulle de sen få att skölja ner det flinthårda brödet med, och hvad skulle de doppa gröten uti? Allt det där gick Sven och grunnade på, när han ledde af med sin reelaste mjölkeko, som han själf lagt på och som han älskade, såsom en far älskar sitt barn.

Men nöden har ingen lag, och ombudsmännen i sparbanken och länsmännen ha inte och få inte ha något förbarmande.

Nå, Sven fick bra betaldt för kon. Vacker var hon, vid i bogen och med granna horn. Så hon gick i bra pengar. Och därtill var Jödde i Sölje, som köpte henne, lite dragen, hvadan han ville agera herre och höll sig för god att pruta.

Sven drog alltså hem något lättad i sinnet, när han visste sig hafva medel att klara sin borgesförbindelse utan att behöfva se länsmannen inom sina dörrar. Men Jödde band sin nyköpta ko vid en gärdesgård och gick omkring och drack och skroderade bland folket. Han blef nästan den siste på kreatursmötesplatsen, och när han slutligen

skulle hem, raglade han vid sidan af kon och var mycket mera kreatursmässig än denna. Så kon liksom skämdes. Inte kände hon honom heller, och inte tyckte hon om honom. Till och med kor gilla ingalunda fyllehundar. Utan hon konstrade ibland och sökte komma ifrån sällskapet.

Då blef Jödde till sist rasande och klämde i fyllan och villan till henne med sin påk i skallen, så att det ena af hennes vackra horn gick af invid pannbenet och blef hängande och dinglande vid en hudslamsa.

När Jödde såg, huru han skämt ut kon för många pengar, nyktrade han till ett grand och undrade, om det inte kunde finnas något knep till att limma fast hornet, så att det sutte där, åtminstone tills han kunde vända af kreaturet utan allt för kännbar förlust.

Just som han gick och grunnade på den saken, mötte han skrifvare Dalén, som kom åkandes. Dalén hade förstås var't ute med nå'n stämning eller i någon af sina advokatoriska sändningar. När Dalén såg det dinglande hornet och Jöddes grofva påk, fick han tvärt en af sina ståtliga och charmanta idéer. Dalén var inte en sån karl, att han gaf sig till att förehålla Jödde hans grymhet och fylleri, utan han log mot Jödde och sa' i beskyddande ton:

»Hvem har ni köpt den där granna kon af?»

»Utå' Sven i Mageräng.»

»Hm — talte han inte om, att hornet satt löst och var i olag, när han sålde henne, så tör det bli ett dyrt kalas för Sven, om ni, som väl rätt är, drar honom in för vår häradsrätt. Jag, som är skrifvare där, och har tillgång till alla protokoll och utslag, har sett, att det stadgas svårt ansvar för dem, som undanhålla sanningen i thy fall.»

Måntro sådana ord ljödo dråpligt i öronen på en sådan knöl, som Jödde är.

»Tänk, om herr notarien ville hjälpa mej te rätta!» sa' han.

»Åhjo, det vill jag visst! Låt mej bara få en rättegångsfullmakt in blanco.»

Men hur stor drummel Jödde än var, hade han i alla fall så pass hut i sig, att han undrade, om inte »herr notarien» först skulle fråga Sven, om denne ville göra opp, innan han stämdes.

»Ska' jag sköta saken, anhåller jag att få göra, som mig bäst synes!» röt Dalén. Och så gingo de in i en stuga vid vägen och skref fullmakten.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Några dar efteråt blef där en förfärlig jämmer och sorg i Mageräng, när fjärdingsmannen varit där och delgifvit Sven stämning med yrkande om ansvar och skadeersättning för bedrägeri i kreatursshandel.

Sven visste väl med sig, att han handlat ärligt, att kon varit felfri och duktig. Men han hade ju att dragas med två sådana dåliga och samvetslösa män'skor som Jödde i Sölje och »notarien Dalén».

Sven blef nästan ifrån sig. Han hade ju aldrig haft någon process förr. Han visste inte, hur han skulle bära sig åt, utan han sa' gång på gång i sin förtviflan:

»Det likaste jag kan göra, är att jag går och dränker mej.»

Men hustru och barn sökte hålla honom uppe och lockades med honom, så att han en dag gick ner till Dalén för att tala om hur saken verkligen förhöll sig och söka öfvertyga denne, att Jödde själf nog under fyllan åstadkommit hornskadan.

»Hva' vill du?» röt skrifvarn åt den stackars förskrämde och menlöse Sven.

»Jo, dä är om den där stämninga. Jag törs gå min ed på att kon var helfärdig i kropp och klöfvar, när jag sålde henne. Men en känner väl Jödde och hans illvett, när han ä' full, som han också var den gången. Så kära, go'a notar' eller häradshöfding lägg ner saka och försök inte å fördärfva en män'ska, som alltid vandrat ärligt och förut har mer att dras med, än han orkar.»

Men när Dalén såg, att karln var undfallande och rädd och hörde honom titulera sig häradshöfding, satte han på sig en ryslig min och slog an en faslig ton:

»Jaså, du kommer och konstrar och vill undskylla dig. Men det duger inte, ska jag säga dej. Jag vill bara underrätta dej om att jag själf ska' sitta nästa ting, och jag ska' döma dej så, att det ska' knaka in i märg och ben på dej! Nu kan du göra, hvad du vill.»

Hvad skulle Sven taga sig till? Han hade inte reda på förhållandena vid rätten och begrep inte fräckheten hos skrifvarn, som påstod sig skola sitta ting. Hellre, tusen

gånger hellre svälta och gå ifrån allt än bli dömd, äfven om domen vore orättfärdig.

När Sven gick, hade Dalén i sin plånbok alla de pengar, som Sven fått för kon; och denne hade gubevars fått löfte, att rättegången skulle läggas ner.

Men målet pågår. Det fanns ingen, som hörde uppgörelsen mellan Dalén och Sven.

Åh, dessa Dalénar vid våra domstolar! Det är omöjligt, att inte bå' domare och nämnd känna igen dem och se deras gärningar. Hvarför varda de då inte snoppade? Hvarför ska' så otaligt många existenser bringas i olycka och trångmål och bli rof och byte åt dessa sataniska vampyrer i detta det kalla juristeriets och den fördömda formalismens land!

Förlossad.

Gamle Jöns Jönsson i Skrikebo låg och drogs med döden. Han hade gått och dikat i mossen och varit blöt om fötterna i flera veckors tid, hvadan det inte var så underligt, om han till sist fick bröstvärk och så kallandes lunghosta.

Men det dröjde om ganska länge, innan det var möjligt för husfolket att få honom i säng.

»Jag vill inte lägga mej. En blir bara mattare och sämre af sängvärmen, och så är det så tråkigt å ligga!»

»Jaja, gör som du vill, så gör du, som du är till. Men nog har jag för mig, att det är bättre att söka bota sig i tid än gå och dras med sjukdomen, tills han tar makten och herraväldet», menade hustrun.

Det hade i all tid varit något konstigt med Jöns Jönsson. Vi hade för oss, att han var girig. Här fanns ingen i hela grannhället, som sof så litet som han. Aldrig ville han omkull som annat folk, när dagen var slut och det kom till läggedags. Och innan sol rann upp om morgnarne, kunde man vara säker på att Jöns Jönsson var uppe och stökade och pusslade i Skrikebo, om man kom att vanka förbi där i ottan.

Vi trodde, att det var girigheten, som jagade honom och viftade bort sömnen från honom.

Vi tyckte synd om honom och beklagade honom, ty girigheten är ju, såsom hvar man vet, en rot och ett upphof till allt ondt.

Men det fanns folk, som hviskade, att det fanns något i Jöns Jönssons förflutna lif, som gjorde, att han inte kunde sofva utan tyckte, att det var hemskt i ensamheten och mörkret. Ingen visste emellertid riktigt besked om hvad

det var, ty Jöns hade kommit från ett annat härad och var inte barnfödd i våra trakter.

Ibland kom det folk från Jönssons gamla hemhåll, och när det blef tal om karlen, ristade de på hufvudet.

»Han har mer att bära på, än folk kan ana. Men en vet ju ingenting med säkerhet, och fördenskull är det nog bäst att tiga», läto de och sågo hemlighetsfulla ut.

Sådant språk och det ena med det andra gjorde, att vi läto Jöns gå för sig själf. Han hade ingen förtrogen, och ingen sådan sökte han heller upp.

En enstöring och en konstig kropp var han.

Nu hade emellertid sjukdomen och hostan kastat omkull honom. Sämre och sämre blef han, och han hostade upp bit för bit af lungorna.

Men en svår och bråkig sjukling var han därinne i Skrikebo. Han skrek och fäktade och ville bara ur sängen. Men han var, kantänka, för svag. Så fort han sprang upp ur bädden, raglade han tillbaka igen, och inte en minut tordes han vara ensam.

En kväll kom hustru hans springande som ett vilddjur ner till mitt. Håret hängde om henne, hennes kropp skälfde, och hon kunde knappt andas. Hon stod en lång stund och höll sig i spisstöttan i köket och flåsade och andades tungt, innan hon var män'ska att säga ett ord.

»Har det händt något ledsamt därhemma?» frågade Sven Gustaf i Mo, som just satt inne hos mitt.

»Nä, det är bara det, att jag tror ,Jöns håller på att tryta. Det har kommit en sådan grufsam vånda öfver honom, så det ser ut som vore han sprittande galen. Och nu har han skickat mej efter ett par vederhäftiga karlar, som han säger sig behöfva tala med, innan han kan dö», stammade hon.

»Har du inte försökt med Guds ord eller skickat efter präst?»

»Han bryr sig hvarken om ord eller präst. Han bara skriker efter ett par karlar, som kunna frälsa honom ifrån länsman.»

»Sjukdomen har väl vridit vettet ur led på honom», inföll Sven Gustaf.

»Det tyckes så. Han ser syner, rysliga syner, säger han — länsmän och lik och skam och helseket. Det är,

så att man kan bli mörkrädd, när man hör och ser honom. Kära karlar, kom för all del med.»

Det blef naturligtvis inte för bättre. Vi gingo med henne. Men aldrig har jag var't med om en tråkigare kväll, och hade jag vetat, hvad jag nu vet, så hade jag nog inte följt med Skrikebomoran. När vi kommo dit ner och trädde in i stugan, fingo vi se Jöns ligga där och fäkta med armarna och plocka i täcket. Han var precis vaxgul i ansiktet. Ögonen voro blodsprängda och ville nästan krypa ur hufvudet på honom.

Men när han fick se oss, blef han liksom ett grand lugnare.

»Gack ut, Britta! Jag vill tala med karlarna emellan fyra ögon», pustade han.

»Hva' kan du ha' att säja, som är så vektigt, att inte din lagvigda hustru kan få höra det?» invände hon.

Men Jöns pekade mot dörren och skrek: »gack!» med en min och en blick, som kom gumman att rusa ut som en blixt.

Sen låg han och hvilade sig en stund.

»Sätten er här vid sängen, och tusen tack för att ni kommo», hviskade han.

Vi sköto stolarna intill sängkanten.

»Jag har känt döden länge», började han, »känt, hur han närmat sig allt tätare intill mig. Jag vet, att han fått sitt grepp i mig och att han snart drar mig in i evigheten. Men jag kan inte dö, förrän jag lättat af mig en börda, som tryckt mig och en synd, som pressat och kväljt mig i öfver femtio års tid.

»Jag var så där krings vid tjugutvå år. Det var vinter, och vi körde malm öfver sjön till en masugn därhemma. Vid den tiden hade jag fått en flicka så kär, att jag gick som i en dröm, i feber och rus. Om det var någon, som gick intill henne, såg jag tvärt rödt och fick liksom mördartankar. Det var, förstås, svaghet och svartsjuka. Men det liknade nära nog vansinne. Jag var och kunde vara säker på henne som på vår Herre. I alla fall intalade den onde mig, att det inte var möjligt annat, än att alla karlar på hela jorden skulle tycka om henne och söka få henne.

»Särskildt hade jag fått för mig, att en vacker pojk, som bodde intill hennes hem, hade framgång hos henne,

och att de två lurade mig och hade hyss och skälmstycken bakom min rygg och drefvo spektakel med mig.

»Densamme gossen var också med om malmkörningen, och när jag såg honom sitta på lasset och glida fram öfver isen, önskade jag ständigt, att den skulle brista och att pojk och malmlass och alltsammans skulle sjunka ner i djupet. De där tankarna följde mig och togo hela min håg i besittning.

»En lördagskväll var det ett litet gille med dans och rolighet hemma i vår rote, och då dansade pojken och min tös ett par gånger med hvarandra. När jag såg det där, fick jag böjelse att strypa dem bägge. Jag kunde inte få en blund i mina ögon på den natten utan låg och tänkte stygga och mordiska tankar.

»De beto sig fast, så att jag inte var män'ska att slita dem bort ur bröstet. På söndagskvällen gick jag ner på sjön och sågade ut några famnar af isen i körbanan, där vi plägade drifva fram med våra lass. Isflaket fick naturligtvis ligga på sin plats och det var omöjligt att se, hvad jag gjort, ty det kom litet snöstänk om natten. Jag tänkte naturligtvis styra så till, att min inbillade rival skulle köra förut och att jag skulle få se honom sjunka ner i djupet.

»Men Herren hade beslutat på annat sätt. På måndagen hade vår häst fått ondt i benet, så det blef ingen malmkörning för oss den dagen. Jag kom aldrig ut på sjön, men jag gick därhemma och väntade att få höra om rivalens drunkning och undergång.

»Då kom det framåt aftonen ett bud, som förkunnade, att — tösens egna far, som också var med om körningen, kommit att köra ner sig i sjön och drunkna tillsammans med sitt ök.

»Och ingen kunde förstå, hur det gått till. Det var endast jag i hela världen, som visste det.»

»Åh, Herre Gu'!» stönade Sven Gustaf.

»Och min tilltänkta blef så gripen af den händelsen, att hon blef sjuk, tynade bort och dog som sinnesslö. Och allt det där har jag fått gå och bära på i så många år. Tror ni, det har var't roligt att lefva.»

»Nä, måntro det!» lät Sven Gustaf.

»Men det är i alla fall ändå värre att dö», stönade den gamle.

Sedermera låg han och tittade tyst och stilla en liten stund. Det var, som hade det kommit ro och stillhet öfver honom, sen han lättat hjärtat. Framåt tiotiden reste han sig plötsligt i sängen:

»Karlar», ropade han, »tänk hvilken Fader vi ha däruppe! Just nu förkunnade han för mitt hjärta, att han kan och vill förlåta till och med en sådan som mig. Älsken honom, och hållen er till honom!»

Det var det sista, Jöns Jönsson yttrade. Han slumrade sen in i döden med ett sällare uttryck öfver sitt ansikte, än han någonsin haft i lifvet.

Tröst.

Hon log! Ni skulle ha sett, hur hon kunde le! Och ni skulle sett denna djupa blick ur de gråblåa ögonen. När jag såg i dem, var det, som om jag blickat ner i en djup källas outgrundliga vatten. Det drog och drog mig till sig med en outgrundlig makt.

Jag vet inte, hurudana ni andra jordebarn äro. Men mig händer det, att när jag står på en bro, under hvilken det glider fram ett stilla och djupblått vatten, när jag vaggar i båt öfver små glindrande vågor, om hvilka jag då drömmer, att de dölja rika hemligheter i sitt djupa sköt, eller om jag kommer till en kristallblå källa där långt bort i skogen bland rodnande lingon och gulnande kantareller, så gripes jag af en oförklarlig böjelse att vilja kasta mig ner i flodens vatten, i sjöns våg, eller att störta mig hufvudstupa uti källans klara och djupa och svalkande vatten för att få svalka mot passionernas hetta och skölja bort lefvernets smuts. Jag tror, att många af er, gubbar, erfarit samma förnimmelse.

Men det får jag erkänna, att hvarken glidande flod, vattrad sjö eller kristallklar källa, huru blåa och härliga de än synts mig i drömmarnas stund, lockat mig så eller dragit mig och min trånad så till sig som hennes gråblåa ögon.

Jag tittade en gång i dem med en blick, sådan som en fanatisk katolik skulle sett in uti heliga jungfruns ögon, om hon visat sig för honom i kött och blod. Ah, du min madonna! Hvad allt såg jag ej i ditt vackra, djupa öga? Och hur älskade jag dig ej? Hvarje tanke af något värde, som föddes i min hjärna, hvarje fiber i min själ — om den bilden kan användas — som är spröd, att kraftig och

stark växa ut, gick städse till dig, där jag trodde, att du var! Mina tankar sökte sväfva som varma västanvindar omkring dig, och själens känslospröt äflades att ringla sig fast omkring din vackra men syndiga kropp. Ty en synderska var du, och jag var ju, och jag är ju en syndare själf. Fylld af alla en syndares drifter.

Nej, när jag tänkte på dig, skingrades synden, och dess mörker drefs undan af den stilla och rena kärlekens ljusa och varma sol.

Hvad jag älskade dig! I vintern var du min värmande brasa, i våren min blommande lilja, i sommaren min doftande ros. Jag kysste din kalk i stormande glädje, och jag sög din doft i domnande berusning.

O, min Gud, hvad min själ hängde och hänger fast vid dig. Hvarför var du så varm i vintern, så strålande fager i våren, så blommande och doftande skön i sommaren?

Och hvarför komma nu höst och köld? Har tiden redan hunnit smutsa din kalk, och hafva sommarens längre nätter slitit sönder och kringstrött din spröda själs rosendeblad?

Kan du säga, du kära: Hvarför kan inte våren få bestå? Hvarför kan kärleken icke få vara? Hvarför skola regnskurar och tårefloder skymma bort solglansen och glädjeskimret öfver vår lefnads sommar och låta den snabbt och oförmärkt glida in uti tjutande storm och höstnattsmörker? Hvarför? Kan du svara på den frågan? Vet du det bättre än jag, nå, så säg mig då af barmhärtighet, hvarför det fulla och härliga lifvet inte varar just längre eller är just annat än en blixtlik dröm under en midnattsstund?

Det är lifvets gång, säger du. Ja, kanske! Kanske är det oss jordebarn en god och en hälsosam skola att den ena stunden af hvita och mjuka armar, slingrade om vår hals, dragas upp till oanade saligheters ljusa himlar, för att sekunden därefter af raggiga och smutsiga händer kastas ner i dagslifvets mörker och småsinnets usla och steniga stup. Men jag står inte ut med den växlingen. Jag vet inte, du kära, om det var himlafärden, som tog bort min ande, eller om det var helvetessprånget, som dödade min själ. Jag vet blott, att jag sitter här nu som en murken ruin, som en grå och vittrande stomme af ett obebodt slott,

där inom det fordom gick dans, ljöd musik och klingade munter sång.

Nåja, tiden går! När jag kom hit till er, I kullar, som grönska, I fält, som vaja, I skogar, som susa och I gråa klippor, som täljen ert allvarsfyllda språk, så voren I så sköna, och jag begrep er. Jag förstod att locka ut hvad grönskan suckade, hvad skogen hviskade och klipporna vittnade. Jag begrep allt det där, emedan du, kära, då vankade med mig öfver lund, genom skog och öfver gråa och bergfyllda stup.

Och nu — nu förstår jag intet. Det är så dödt och så dystert och så intetsägande. Hvartåt jag än ser, tycker jag nu, den forna grönskan endast är ett bårtäcke, att skogens träd äro prestafver och stenarna likbjudare. Bröllopsföljet är vordet ett liktåg, och min kärleks glada valplats en dyster begrafningsgård. Men jag vill dö där och jordas där!»

* * *

»Nej, du vell väl så hundan heller!»

Ser ni, go' vänner, saken var den, att allt det här ofvanstående inte är ett verk eller ett tal eller ett anförande af mej. Och nu ska' jag förklara affären.

Här har hela sommaren igenom legat en så kallandes fyllesofie kandidat, som staten skickat hit och betalat för att han skulle uttolka den mossbelupna skreften på en hop stenar, som stå i skogen och på kullarna kring ett kärr på ägorna till ett ställe, som heter Risbygget.

Kärret har fått namnet »Danagrop», ty det går en sägen om att en skvadron danskar, under den tid, som dessa herrar redo omkring och brände här i landet, af ursinniga bönder jagades ut och förgingo i kärret vid Risbygget.

Sägnen täljer, att icke en endaste jute kom undan vid det tillfället.

Så fingo vi emellertid fred, och minnesgoda vänner eller sörjande föräldrar till dem, som sjunkit ner och lågo och ruttnade i kärret i Risbyggets kohage, kommo hit, reste stenar på kullarna däromkring och ristade i dessa in sina omkomnes namn.

Det var nu för att tolka dessa inskriptioner, som den här ofvan omtalade kandidaten skickats hit. Man hade ju aldrig förut tänkt, att det kunde ligga en bit historia begrafven i Risbyggemaden.

Men så köptes stället af en ung man med moderna idéer. Han dränerade, och så fann han i kärret benrangel af människor och hästar, förrostade sablar och stigbyglar, pistoler och annan krigsattiralj. Det där anmälde ägaren för prästen, och denne skref till Hildebrand och Hildebrand skickade hit kandidaten, och kandidaten kom och blef kär i prostens dotter. Hon förlofvade sig emellertid med adjunkten, och kandidaten gick bet.

Detta är denna historias kärna.

Så hände det en afton, att jag och Johan i Bo hade varit nere på färgarns möte i Hvittaryd och löst ut våra vadmal. Då bar det så olyckligt till att handlarn, som bor i Hvittaryd, fått hem en låda trallarevatten ifrån stan, och Johan, som är jädrig, bytte sig till en flaska för sina två småtrillingar.

När vi så gingo hem med våra vadmal, tyckte vi, att vi kunde hvila oss i hagen vid Risbygget och ägna ett grand uppmärksamhet åt buteljen, som Johan fått för smöret.

Det gjorde vi, och när vi så hade satt oss, fingo vi höra, huru den där kandidaten göt ut sitt hjärtas innehåll på det sätt, som förut anförts.

Vi läto honom hållas, ända till dess han förbanskade sig på att han bums ville dö. Det var just då, som Johan steg upp och röt: »Du vell väl så hundan heller!»

Kandidaten blef förvånad till att börja med. Han blef nästan arg.

Men Johan ledde honom ner till oss och till buteljen. Och det var märkeligt, hvilken tröst och sinnesstyrka han tillägnade sig på tio minuters tid.

Det blef ganska roligt. Kandidaten knäckte till att sjunga sånger, som just inte voro så andliga.

»Gack med hem och ät en bit», sa' Johan.

»Tack patron! Jag ger flickan attan!» jublade kandidaten och dängde sin studentmössa mot höjden.

Så gingo vi till Bo och hade roligt. Gu' vet, huru länge vi förblefvo där, men när jag gick därifrån, så såg jag, hur den sabla kandidaten, tröstad, botad och sinnesstyrkt, stod och kysste Johans vackra dotter vid den östra gafveln.

Svartsjuka och kvinnorof.

Den här sommaren har varit ganska märkvärdig i mångahanda måtto, icke minst därför, att han så kapitalt lurat alla väderleksprofeter. Dessa spådde nämligen på senvintern alldeles enstämmigt, att sommaren skulle blifva så torr, att skörden skulle förtorka. Men den gången nöso de sig, som det heter. Vi minnas tvärtom ingen våtare sommar än denna, och på många håll inom landet har nederbörden slagit ner rågarne, så att de ligga som vore de bultade utefter åkrarne.

Men sommaren är också bemärklig, sorgligt bemärklig, på grund af det syndiga och brottsliga lefverne, som förts och föres under densamma.

Bland dagarnes företeelser förekomma ymnigt med mord, rån, dråp, våldtäkter, revolverskjutande, knifskärning med mera i den stilen, hvarjämte många oförvållade olyckor vältrat fram i sommar öfver mänskligheten i landet, såsom giftermål, fylleri, kullseglingar och explosioner. Denna tidning, som är alla de snabba nyheternas urkälla och en kunskapens brunn, har ju, som ni sett, stundom haft hela sidor fulla af rysansvärda brott och förskräckliga olyckor. Den har varit rafflande hela sommaren.

Men i vår socken hafva vi haft frid och rolighet. Här har inte begåtts något ondt, inte så mycket som ett litet barnamord en gång, och ingen olycka, värd att omtala, har inträffat. Vi hade, som sagdt, frid ända tills i förra veckan. Men då brast det löst, ska' jag säga. Då inträffade här två osedvanliga händelser, om hvilka jag inte är karl att afgöra, om de kunna rubriceras under brott, eller om de skola betraktas såsom Herrans straffdomar.

Och nu tänker jag gifva eder in bägge händelserna på en gång, så är det gjordt sen.

Då skola vi till en början först betrakta händelsen med Anders Petersons svartsjuka käring i Snufvebo. Inga Stina heter hon, och dyrbar är hon.

Fastän hon är ganska gammal, och Anders Petersson långt ifrån någon Don Juan, så är Inga Stina i alla fall så svartsjuk, att det rent af stinker och gnistrar af svartsjuka omkring henne. Hon har fått för sig, att den arme Anders Petersson inte kan tala med ett fruntimmer utan att begära henne, och att en kvinna blott behöfver titta på Anders för att genast falla till föga för honom. Hon har för sig, den arma gamla sjåtan, att det inte finns nå'n möjlighet, inte ens för en prästafru, att stå emot Anders, och därtill inbillar hon sig, att han aldrig tänker på något annat än att förleda fruntimmer brant och djupt, till höger och till vänster.

Svartsjukan är värre än lungsoten, och det är förunderligt, att inte staten tänkt på att inrätta svartsjukssanatorier, där en hop käringar, som inte kunna låta sina karlar få vara i fred, kunde interneras och möjligen få någon bot. Jag ska köra Ville Bengtsson i Häradsköp att motionera om ett svartsjukssanatorium vid nästa riksdag. Ty de svartsjuka käringarna äro ganska vådliga för omgifningen och den allmänna säkerheten. Sätter sjukan åt dem riktigt, så rifvas och bitas och slåss de som brunstiga kattor. De ä' rysliga.

»Ack, ingen tigrinna.
på blåmännens strand
är grym som en kvinna,
när svartsjukans brand
begynt i dess inre att rasa — —.»

Anders Petersson i Snufvebo hade därför att utstå ett lif, som precis liknade ormens i en myrstack. Vi sökte ständigt trösta honom på samlingar och bönemöten. Men tröst och böner voro alldeles bortkastade.

I sommar har hon varit alldeles förbanskad, och Anders bragtes till förtviflans yttersta gräns. Då kom omsider en välvillig karl och lärde Anders ett sablarnes knep.

Bakom Snufvebo ligger ett stort åkergärde med en väg igenom. Där åkern slutar är en gärdesgård och strax bredvid denna åt gården till löper ett stort dike, som utgör aflopp från en mosse, och det diket är fullt af strömmande, grumsigt och dyigt vatten.

Nå, af en halmbuka, några kjolar, en hatt, en stor kålrot och några granna band gjorde de ett fruntimmer och ställde upp det vid gärdesgården midt för vägen, sedan de sågat af stockarne till bron öfver det breda och otäcka diket. Vid lämplig tidpunkt hade man Anders att gå fjäsande omkring det där belätet, medan en annan rackare gick fram till Inga Stina och hviskade:

»Titta dit bort! Det ser ut som om Anders drages med ett fruntimmer borta vid gärdesgården i skogskanten.»

Hon tittade och skrek till, nappade en spiskrok och hafsade i väg, så att det snarkade i hennes kjolar. Hon riktigt flög fram och skällde och svor. Men när hon kom på bron, så brast denna, och Inga Stina plumsade ner i det dyiga vattnet, som rann in i henne och täppte till munnen på henne.

»Hurra!» skrek Anders, när hon började flyta med strömmen. Han var lärd att skrika så. Ih, hvad gumman frustade och skrek. Ömsom svor och skällde hon, ömsom tiggde hon om hjälp och förbarmande. När hon legat där och dykt och blifvit lagom nerklent och till hälften vattenfylld, togo Anders och hans medhjälpare upp henne, rullade henne i åkern, tills hon såg ut som en lerklump och ledde henne sedan fram till fruntimret vid gärdesgården.

»Jaså, det har gått så långt, att du är svartsjuk till och med på fågelskrämmor!» lät Anders.

Då skämdes Inga Stina, för där kom mycket folk tillstädes, som skrålade och grinade, så att de höllo på att fördärfva sej.

Hon gick hem och fick lunginflammationen. Och Gu' vet, hur det kan gå med henne. Men alla ä' vi öfverens om att hon lider, hvad hon är värd. Men ett ledt streck var det i alla fall.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Den andra vår grufliga socknahändelse rör sig om inte mer och inte mindre än ett kvinnorof. Har ni väl hört på maken?

Förhistorien är den vanliga och alldagliga. Erik i Sobo och Mina i Åsen hette de, och de älskade hvarandra så, att det skalf i deras kroppar. I all ärbarhet, förstås, åtminstone hördes ingenting annat af.

Men så hände det sig, att Eriks far en dag lurade Minas alldeles besatt vid en hästhandel, som gubbarna

gjorde. Fästmannens far hade fodrat hästen en tid med arsenik och kalk, så att han såg ut och var som ett ungt rytande lejon, när den andre köpte honom för ett oskäligt högt pris. Efter fjorton dar var hästen emellertid en luring, som inte var värd mera än hudpengarna.

Då blef där ett ohyggligt väsen. Minas far drog upp till Eriks pappa med vittnen och gaf sig till att ärekränka och slå honom i vittnens närvaro. Hvilket var oförsiktigt, ty det har då alltid var't min princip att alltid klå folk i doldom och när ingen ser det, ty då kommer vederparten ingen väg.

Men här blef det nu två stora processer, dels för bedrägeri i hästhandel, dels för ärekränkning och våld. Och processerna skilde de unga åt. De kunde inte på villkor få hvarandra, och det var så mycket djädrigare, som Mina inte var mer än 18 år och sålunda inte rådde öfver sig själf.

Då reste Erik till Amerika.

»När jag kommit i gång därinne och du blir myndig, så hämtar jag dig!» sa' han.

»Jag ska' vänta och va' trogen som guld!» hviskade Mina.

Tiden gick, och där flögo bref och vykort mellan de båda öfver den Atlantiska oceanen.

Men Minas far, Karl Johan i Åsen, har alltid varit en räf och en stor rackare. Han lurade en amerikan, som var hemma på besök, att inbilla Mina, att Erik gift sig därinne och att han hade tre barn på backen allaredan.

Då sörjde Mina, grät händerna fulla af tårar och räckte slutligen sin hand, på faderns tillskyndan och råd åt den rödhårige men ganska burgne Simon i Rasmusbo.

Nå, där blef lysning till äktenskap mellan dem, och där rustades till ett storartadt bröllop i Åsen. Där bakades och slaktades, byktes och bryggdes och syddes klädningar och stickades täcken, allt hvad tyg och remmar höllo.

Då kom, serradö, midt under stöket, Erik från Amerika hem och hälsade på i Åsen under förra veckan. Han var så lycklig, att han först träffade Mina, som satt och mjölkade ute i hagen. De redde naturligtvis upp sakerna sins emellan, för de sågo inte alls ledsna ut, när de trädde in i stugan. Karl Johan bleknade, när han fick se Erik.

»Har du hustru din med dig, Erik? Dom ha' sagt, att du är gift därinne!»

»Inte ett dugg! Jag har väntat på Mina.»

»Det är förkylt nu och för sent!» genmälde Karl Johan och var skadeglad.

»Det ser så ut!» svarade Erik med amerikansk flegma.

»Du kommer väl hit på bröllopet?»

»Tack!» sa' Erik.

Sen gick det sin vanliga lunk ända till bröllopsdagens morgon. Mina kom inte ner från sin kammare i vanlig tid.

»Låt henne vara, ho' har kanske något att stöka med, innan hon går ner!» menade modren.

Men när det dröjde och dröjde, gick Karl Johan dit upp. Dörren var låst, nyckeln ur och ingen svarade innanfrån, fast Karl Johan stod där på vinden och röt som ett ollonsvin.

Det blef ingen annan råd än att bryta upp dörren. Där fanns ingen Mina i rummet, och det syntes, att hon icke varit inne under hela natten.

»Hon har kanske gått bort till sömmerskan för att göra nå'n ändring på sin klänning!» menade en del.

Man sökte Mina hos sömmerskan. Hon hade inte varit där. Man letade efter henne öfver hela grannhället såsom efter en knappnål, men ingen hade sett henne. Man grät och förgrufvade sig, men det hjälpte inte. Brudgum och präst och bröllopsgäster kommo, men bruden var icke tillfinnandes. Man tittade i alla bodar och på alla loft för att se efter om hon möjligen gått och hängt sig. Man undersökte brunnen för att utröna, om hon dränkt sig i sinnesförvirring, som i denna sommar så ofta kommer öfver folk. Men allt var emellertid förgäfves. Där var en ryslig röra och elände i Åsen. Maten var färdig och höll på att kallna. Ingen Mina hördes af.

»Kanske den bofaktige amerikanen, Erik i Sobo, har lockat henne dit och tjurhåller henne för att ställa till spektakel», utbrast slutligen brudgummen.

»Där ha' vi ägget!» sa' Karl Johan. Och så skickades drängen med en skjuts i fyrsprång till Sobo. Om en halftimme var han tillbaka.

»Var hon inte där?»

»Erik drog af te'baks till Amerika med tietåget i går kväll!» flåsade drängen.

»Hva' i Herrans namn kan då flickan hålla hus?» undrade alla.

Strax efteråt kom en cyklist fram till Åsen med ett telegram ifrån stationen.

»Gif hit!» lät prästen och läste:

»Köpenhamn den —

Äten och dricken vår skål! Vi äro på väg till vårt hem i Minnesota. Hvad kärlek förenat, kan män'skor inte skilja.

Mina och Erik.»

»Herre Gu' han har röfvat bort henne», vrålade brudgummen. Och där blef ett värre väsen än på en auktion. Men, det var ju inte något att göra åt saken — och när man lugnat sig, åto gästerna upp maten och läskade sig med dricksvarorna samt vordo fulla. Hvilket ju egentligen var ämnet för allas betraktelse.

Fastän vi ingenting yttrade under själfva kalaset, tyckte vi emellertid allesamman, att Erik och Mina gjort förbanskadt rätt. Och så kan nu vår socken stoltsera med ett kvinnorof.

Undras, hur många landtförsamlingar kunna göra det?

Älgskyttarna.

Älgjakt var det ja! Älgjakt, go' vänner, si det är något det, som man inte får vara med om hvarje dag. Älgjakt är någonting konungslikt, raffineradt, jädrigt, någonting nervskakande, ja, för min del tycker jag, att en älgjakt kommer ens hjärta att slå lika häftigt, som det plägar banka, när man fått slag på något kärleksvildt af prima högdjurstyp, ty då blir man också ganska nervös och orolig i sin ande och mycket besynnerlig i kroppen samt undrar och undrar, hur i all världen jakten skall komma att aflöpa.

Nå, det där känna ni till allesammans, gissar jag. Det är en farlig och vansklig jakt den också, en jakt, som kan sluta fruktansvärdt illa, den kan sluta med jägarens undergång, ty den leder, vid Zeus, mången gång till giftermål.

Fullt så vansklig är icke älgjakten, fastän den, såsom här nedan skall visas, kan hafva mångfaldiga äfventyrligheter i släptåg jämte dryga kostnader i penningeväg.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kalle i Harfall hade kommit in uti patronen Snuselins handels- och kryddbod för att köpa ett tjog sill och en sockertopp. Kalle gned och prutade naturligtvis, såsom sedvänjan bjuder. Men Snuselin höll i sig som en karl och sackade inte.

Då fann Kalle i Harfall upp ett knep.

»Patron är ju en storartad jägare», sa' Kalle.

Snuselin satte händerna i sidorna, tittade som en berserk och svarade:

»Det smickrar jag mej med, du Kalle! Kommer jag ut, är det inte godt att vara villebråd. Men jag har så sällan tid, gunås. Affären, förstår du, affären ger ingen permission.»

»Annars går där en älgtjur med ko och kalf uppe i min utskog. Ibland skutta de in i min hafreåker och rumstera och husera förskräckligt. Skulle inte patron, som är duktig och jämförlig med kronprinsen i anseende till jaktväsen, kunna kvista dit upp och nedlägga älgarne?»

»Hm! Hvad var det du sa', att du ville ge för sillen?»

»En riksdaler!»

»Å för sockret?»

»Femtioåtta öre kiloet!»

»Nå, så ta'et då i Guss namn!» sa' Snuselin.

Fem minuter efteråt kom Snuselin inrusande till mej.

»Hör du», flåsade han, »jag har lyckats lura ur den där dumbommen, Kalle i Harfall, att där gå tre älgar i hans skog. Vell du följa med, så knäppa vi dem?»

»Är det inte en farlig jakt, Snuselin? Jag har hört, att älgar kan springa på en och trampa ner en med sina klöfvar, om man inte lägger ner honom i första tempot utan bara sårar honom. Och som du vet, är hvarken du eller jag så värst öfverdrifna i skjutning.»

»Hva' säjer du! Vet du inte hut? Är jag inte en primprima skytt, så var det väl konstigt.» Snuselin var stött.

»Jaja, tåla dej, Snuselin. Jag mente inte nå't ondt. Men du får ju inte ge dig ut på jakt för hustru din, allt sedan du sköt ihjäl årskalfven för pastorn och trodde, att du expedierat en varg», lät jag.

»Repa nu inte opp det där. Det var en olyckshändelse, beroende på min svaga syn. Vi ska' lura henne, förstår du. Nu går jag hem och stoppar fickorna fulla med patroner, beställer en häst till kl. 12 och säger till kärringen, att jag skall ut i bygden och tinga bort gödningsämnen. Så kommer du gående till mitt på slaget tolf med två gevär och innerfickorna och jaktväskan fulla med mat och buteljer.»

»Buteljer! du är ju blåbandist, Snuselin!»

»Det är jag, men inte på älgjakt, lell! I hemmet och i sällskapslifvet är jag den argaste blåbandist i universum och den jädrigaste tédrickaren i hela föreningen. Men på älgjakt, bror lelle, duger det inte att vara blåbandist?»

»Hvarför det?»

»Kors, man måste väl taga slaktesupen. Det är en lagförd sup. Har du inte hört, att när den kongliga jaktklubben dräpt en älg, så slå herrarne sig ner på kadavret

och ta' fram sina jaktflaskor och tömma slaktesup på slaktesup, så att de till sist inte se siktet i ändan af geväret. Det är en gammal god sedvänja, som det inte duger att bryta emot. Vi ska' i dag göra precis på samma sätt i Harfallsskogen, om lyckan är med oss», förklarade Snuselin.

»Som du vill, bror! Jag är med om hvilka stollastycken som helst», svarade jag och fogade mig efter Snuselin. Jag tordes inte annat, ty jag handlar på bok hos honom och glömmer ibland att betala på åratal. Då aftvingar han mig alltid en accept, och för att få omsätta den maran och samtidigt få bösta på och handla på boken, måste jag vara skicklig och undfallande mot Snuselin.

Precis kl. 12 på dagen närmade jag mig alltså, dignande under två gevär, matsäck och flaskor, Snuselins boning.

En skjuts stod utanför, och bredvid densamma Snuselin med gemål. När han fick syn på mej, ropade den filuren:

»Hvarthän, hvarthän?»

»Åh, jag skulle titta efter ett par rapphönskullar!»

»Hvarför har du två gevär?»

»En vet inte, hvad som kan hända. Det kan ju slumpa till att en älg eller en råbock kommer dråsandes, och då är godt att ha' vapen, som passa för sådant vildt också», mente jag.

»Du är, som jag alltid sagt, en förtänksam och klok karl. Sätt dej opp, ska' du få åka med mej en bit. Jag ska' ut och sälja påsagödsel!»

Jag lade väskan i vagnen.

»Hvad var det, som klingade. Har du spritflaskor med dej?» fräste Snuselinskan.

»Åh, för all del. Det är en butelj kärnmjölk och en flaska lemonad, som hustru min stoppade till mej!» lät jag och sprang upp i sätet.

»Far då med Gudi!» sa' fru Snuselin. Och vi barkade i väg.

När vi kommit en liten bit, drog Snuselin till att grina, så att han var nära att storkna.

»Nu lurade vi henne redigt. Och det är inte mera än rätt åt henne, för hon är så barbarisk, fast hon annars är en bra män'ska. Hur mycke har du?» pustade han.

»En liter sädes, en liter konjak och en dito punsch!»

»Tack och lof! Nästa gång får du sätta om växeln med 10 kronor, om du vell.»

»Heder och Bengt, du är en hederspistol, Snuselin.»

Hästen satte vi i Harfall, och sedan vi pustat en timme därstädes samt ätit och druckit oss till ett rysansvärdt mod och dödsförakt, tumlade vi med bössorna in i skogen. Snuselin, som inte var van vid starkvaror utan förslappad af té, kaffe, saft, bakelser och plättar med sylt, hade ganska svårt för att gå.

»Gack nu du däråt, så går jag åt det här hållet. När du får si älgarna, så drif dem ditåt, där jag är, så klipper jag dem. Du ska' i alla fall få hälften med af köttet. Åh, hvad älgkött är ljufveligt!» lallade Snuselin.

Jag gick och gick, men älg såg jag inte, utan jag kröp ner under en tall och redde mig att sofva en vändning och drömma om ett burrigt och blåögdt väsen, som trippat in i mitt hjärta.

Men jag hade inte legat mera än i cirka tio minuter, förrän jag fick höra ett skott och ett vrål och ett illhojtande i skogen.

»Siså», tänkte jag och for upp som en blixt, »siså, nu har Snuselin sårat älgen och blifvit öfverfallen af denne.»

Det var naturligtvis inte utan bäfvan, jag gaf mig i väg till valplatsen. Och verkligen fann jag icke Snuselin i en svår dilemma. Framför honom stod nämligen gamle Isaksson i Berget med en stör i högsta hugg och i tydlig afsikt att låta den falla på Snuselins vintyngda handelshufvud.

»Hvad står på, slåss ni, gamle män?» skriade jag.

Isak fällde stören. Och när jag såg honom i synen, fick jag se hans anletsdrag förvridna af den rysligaste ilska.

»Jo, han ska' ha' smörj, rätt så herre och patron han vill vara. Här går jag i skogen och plockar krösen i stillhet utan att ana satans arga list. Pang, så smäller ett skott, det smattrar där bak i mina skinnbyxor, och jag känner en sveda och ett stickande under ryggraden. Patronen har skjutit på mej. Ska' han inte ha' smörj?»

»Isaksson lille, kära förlåt mej! Jag ser så dåligt! Jag trodde, att det var en älgkalf, som gick där och fnaskade. Förlåt mej, Isaksson lelle, så ska' du få ett nytt kalfskinn.»

»Dra' åt — — — Tror patron, att jag låter skjuta mej för ett kalfskinn, till och med om det inte tar på ett

farligare ställe än det nu, gualof, gjorde. Nähej, det gör jag inte. Men vell han ge mej fem riksdaler för hvart hagel, som trängt igenom böxera, så ska' jag inte slå ihjäl honom denna gången eller göra sak af'et.»

»Nå, i Guss namn då. Det får gå! Det är bättre och saligare att gifva än att taga», snyftade Snuselin.

Därpå lade vi Isaksson framstupa och synade honom granneliga. Det var sju hagel, som träffat, ty där funnos sju hål i skinnbyxbakdelen.

»Det blir trettifem kronor», suckade Snuselin och gaf beloppet åt Isaksson.

»Det är likare förtjänst att låta skjuta på sig än att plocka krösen. När går patron på jakt härnäst?» log gubben.

»Aldrig i evighet! Gack din väg!» röt Snuselin.

Sen öfvergåfvo vi älgjakten och gingo åter till Harfall, där matsäcken och det andra fanns.

Vi kommo till våra hem midt i natten, trötta och utslitna och konstiga i hufvudet.

Dagen efteråt gick jag in till Snuselin. Han stod där i boden och såg liksom mörbultad ut. Hustru hans var som ett åskmoln.

»Nå, sålde du mycke' gödningsämnen i går, Snuselin?»

»Åh ja — det gick någorlunda! Men hur gick det med din jakt?»

»Den gick utmärkt.»

»Tror ni inte, att jag vet, hvad ni bägge togo er till i går. Snuselin fick allt bekänna kort i natt», röt frun och körde ut mej, sägandes, att jag aldrig gjorde annat än förledde honom, stackars man.

Och dock var det väl Snuselin, som förförde mej.

Men sådan är världen. Oskulden varder alltid förföljd. Det får jag jämt pröfva på.

Den sjuttonde sillen.

Hvad som skall utgöra den egentliga kärnan och den stora moralen uti efterföljande skildring ur det brusande lifvet härute i bygden, det vet jag sannerligen inte själf, när jag nu sätter mig ner och griper pennan.

Ty historien är mycket komplicerad och ingalunda lätt att utreda på halfannan långspalt uti denna tidning, som, på grund af riksdagens förhandlingar och andra dramatiska tillställningar, hvilka tarfva belysning, icke kan lämna större plats än så åt verkligt moraliska betraktelser och förädlande läsning.

Den tafla, som jag har för afsikt att nu upprulla för edra häpnande blickar, är nämligen ganska vidlyftig, och om en följetonist finge fatt uti henne, skulle han eller hon lätteligen kunna dräpa till och skrifva en roman på cirka 750 oktavsidor öfver detta ämne, utan att ni efter genomläsandet af en sådan jättebok skulle befinnas vare sig bättre eller klokare, än ni voro förut.

Ämnet är emellertid rikt. Det handlar nämligen både om Jödde i Borgen och om hans dotter Selmina, om den förres girighet och den senares kärleksträngtande hjärta, om Jöddes sorgesamma sillhandel och dotterns grusade giftermålshopp. Allt detta hänger tillsammans såsom en ärtref. Men huru det skall kunna utredas och göras lärorikt, sedligt, upplyftande, stämningsfullt, roligt och ljufligt att läsa, det

»vet inte jag
och inte ängelen heller.»

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men vi måste kasta oss in på Jödde först, ty han är dock hufvudpersonen eller nära nog bofven i denna be-

rättelse. Genom att tälja något om hans egenskaper, kan man måhända visa, hurusom girigheten leder till olyckor och elände.

Då är det först att säga, huru det gick till, när Jödde brädfodrade sin byggning i Borgen.

Väggarna började mörkna och se ganska skröpliga ut. Och icke blott det, utan de gistnade, och det var icke fritt, att snö och väta yrde in genom desamma, när vinden låg på. Hvadan Jödde insåg, att stugan mer än väl behöfde få sig en ny tröja.

Men han hade inte mera än tre bräder. Skog ville han inte fälla, och såglön ville han inte kosta ut. Så stugan fick vara sådan hon var år efter år.

Då hände det omsider, att vi socknebor en dag beslutade att brädfodra vårt fattighus, som inte ligger mer än några få stenkast från Borgen, och vi knäckte fördenskull till att forsla dit fram bräder efter hemmatal. Vi körde och körde, och det taxerades ut mer och mer bräder af oss, dubbelt emot hvad vi beräknat skola åtgå. Och det ville knappt räcka ändå. Det var ett sabla fattighus att draga bräder, tyckte vi alla, under det att vi samtidigt inte kunde nog förundra oss öfver att Jöddes tre bräder vid samma tidpunkt räckte härliga till för en dråplig brädfodring af hela Borgen.

Ni förstå kanske, gubbar, hur det gick till och hur Jödde vände sig härvidlag, utan att jag behöfver säga det, ty en får lof vara försiktig i sina yttranden och inte onödigtvis kalla en karl för »brädtjyf». Det går nämligen så sablanas lätt att få sig ett tryckfrihetsåtal på halsen i vår tid.

Af det lilla jag sagt om Jödde, kan ni emellertid bilda er en föreställning om hurudan karl han är och hur pass anseende han har.

Då blir det också begripligt, att Selmina, dottern hans, inte var så särdeles begärlig i giftermålsvägen. Inte brydde pojkarne sig så särdeles om att far hennes var en rackare, ty det öfverskyldes af hans många medel. Men stället var så snålt, att om det kom dit en friare, så fick denne hvarken mat eller annan fängning, utan han fick sitta där och sukta och söka lifnära sig med ett pussa Selmina, hvilket i alla fall, om en ska' hålla sig till verkligheten, är

en ganska dålig kost, rätt så bra det än kan smaka. Ty när magen skriker, så vill inte kärleken stå bi.

Jag passar därför på att här inflika en allvarlig maning till alla töser att icke försumma fodra sina friare rejält, när de komma. I annat fall kan det minsann kvickt slå slint med hela äktenskapssaken.

Det fick Mina i Hägnen erfara, när hon drogs med mej. Hon var en fasligt stöddig flicka och kärlig utan all ända, så jag bestämde mej för henne och dråsade ner till Hägnen en söndag.

Det var en ljuflig sabbat i begynnelsen, och allt gick bra ända tills framåt aftonen. Då började jag bli svulten, för jag hade inte fått mera än en kaffeskvätt, sen jag dit kom. Så jag blef till sist slak och kallsinnig och hängörad, där jag satt på soffan och kramade om Mina. Kärleken började ge tappt. Detta såg nog Minas mor, för rätt hon satt där och låtsades läsa 'vangelet, mens Mina bekysste min mun, sa' käringen:

»Släng på en gryta och koka lite hvitgröt, för Thurestackarn börjar se tommer ut.»

Det förstås, att det dröjde inte många minuter, förrän Mina, som ville visa, hur rask hon var, hade häft grytan med mjölk och korngryn öfver elden.

Men det gick illa med den grötaffären, och den blef också Minas så kallade Waterloo.

Hon fick kantänka lof sitta så mycke' som möjligt hos mej på soffan, så det blef dåligt rördt i grytan, och gröten vardt sabla vidbränd. Men detta var inte det värsta. Mina, som ville visa sin blifvande herre, huru kvickt hon kunde koka gröt, nappade grytan från elden, innan grynen voro på långa vägar när kokta.

Men jag åt ändå som en skogskarl, för jag hade, som sagdt, inte fått en bit i mej sen frukost och därtill friat bastant hela Guds långa dag. Men det höll på att blifva mitt sista mål. Jag fick sådana plågor på hemvägen, att jag ibland kröp som en mask på vägkanten, och jag blef så hopdragen, att jag såg ut som en sprättbåge, när jag kom till mitt hem.

Ifrån den dagen kunde jag inte tänka på Mina utan att få magaref, och kärleken slocknade i mitt bröst så kvickt som en kornblixt.

Så glömmen aldrig, töser, att vara inte blott påpassliga utan hundingen så noga med maten, när ni hållas med att försäkra er om en friare.

Denna viktiga sak hade nog Selmina blick för. Men Jödde ville ingenting släppa till. Därför kom hon aldrig i någon riktig sväng, och inte blef det något allvarligt frågsmål efter henne. Hon började till och med åldras i sitt jungfruliga tillstånd.

Då träffade hon händelsevis en gång på en karl, som inte syntes så obenägen, och denne inbjöd hon en viss dag till Borgen.

Men det var stopp, att gubben nändes släppa till ett dugg till fästmansförsörjning, så det såg illavuret ut för Selmina, som väl visste, hur viktigt det var, att karlen finge något uti sig, när han kom.

Men hon släppte inte sitt tag utan masade omkring i grannhället och lånade 50 öre här och 25 öre där, så hon fick ihop till småbröd, kaffe, gök och en anjovisburk samt till tre cigarrer.

Så det gick någorlunda galant. Karlen blef belåten med bå' ett och annat, och Selmina kom opp i sjunde himmelen. Måntro, det vill något säga att få en friare efter årslång väntan.

Så, serradö, skulle där bli ett riktigt trolofningskalas i Borgen en fjorton dar därefter, och då begrep Jödde, att han inte för skams skull kunde hålla sig ifrån att släppa till lite sofvel till gillet. Det satt, förstås, hårdt åt, men då en del socknebor vid samma tid slogo sig tillsammans om att köpa en tunna sill, sällade Jödde sig till dessa och löste sig till tjugondedelen af silltunnan.

Vid den stora och viktiga delningen kommo då icke mindre än 17 sillar på Jöddes anpart. Med dem knekade han hem till Borgen, hof ut dem på golfvet och började kontraräkna dem än en gång. Men det var stopp att han fick antalet till mer än 16. Och det kunde han heller inte få, ty en skälm hade hifvat undan den ena sillen för honom efter delningen.

Jödde räknade och räknade, svor och lamenterade och räknade och suckade, men till mer än 16 sillar kom han inte. Mina fick räkna dem sju gånger, men inte heller hon var kropp att få antalet högre än 16.

De räknade sill till klockan tolf på natten. Men det var löx, att de kunde få håll i flera än 16 stycken.

Jödde ristade och vrängde väl tjugo gånger påsen, som han burit sillarna uti. Men han var fortfarande i balans på en sill. Detta var ju rysligt. Jödde fick inte en blund i ögonen den natten. Och när morgonen kom, hade han förstås ingenting annat att göra i denna grufliga dilemma än att sätta för märra och kånka omkring till alla, som varit med om sillabytet.

»Dä fattas en sell för mej! Ni ha' väl inte händelsevis fått en för mycket?» lät han på hvarje ställe, han kom till.

Men han fick nej och grin till svar öfverallt. Ju längre det led på dagen, dess rasnare blef Jödde.

Den siste, han hade att spörja efter den förlorade sjuttonde sillen, var en bror till Selminas friare. Jödde ville inte gärna ner till denne. Men det gällde ju egendom. Och så for han omsider äfven till det stället.

»Det fattas mej en sell, du har väl inte fått henne med dej?»

»Tror du, att jag stjäl sell! Jödde», svarade karlen.

Men då var Jödde så pass altererad efter allt sitt sökande, att han icke visste, hvad han gjorde eller sa'.

»Alla de andra ha' sagt, att de fått rätt antal, och då vore det väl konstigt, om du inte skulle ha' min sell. Hit med henne på fläcken!» dundrade Jödde. Karlarne blefvo osams och röko till sist i lufven på hvarandra.

När de slogos som bäst, kom Jöddes blifvande måg till och skilde dem åt. Jödde blef skymfligen utmotad. Och när han drog åstad, skrek den tilltänkte mågen efter honom:

»Ajöss! Men den, som kan fara omkring en hel dag och till sist ge sig i slagsmål för en sills skull, den vill inte jag bli måg hos!» Och det vardt han inte heller.

Stackars Selmina!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Detta var den underbara historien. Om den kan bota någon från begärelsen att stjäla bräder och visa en del gubbar girighetens vederstygglighet samt olämpligheten att sätta sitt barns lycka på spel för en sill, så är hon inte förgäfves berättad.

Hon kom.

En liten julhistoria.

Han hade längtat och väntat så länge, så fruktansvärdt länge, tyckte han, och hans dagar hade varit så tunga. Ty »intet är som väntans tider».

Han väntade på henne, som lofvat att komma, lofvat så säkert och så heligt, och han hade alltid trott på det löftet som på Guds ord, trott med jubel i barmen, glans i blicken och i ett hopp, som gjutit stål i hans armar och gjort hans arbete lätt som en dans.

Så hade han gått där uppe och längtat efter henne och väntat på henne i månader, och af månaderna hade det blifvit år.

Boet var längesedan redt till hennes mottagande, där fattades ingenting; han hade hängt de granna gardinerna för fönstren planterat in blommor i krukor, putsat och målat, pyntat och fejat. Till vänster om fönstret längst fram i stugan var en tom plats. Där skulle hennes klädd-dragare stå bredvid den stora svällande hvittäckade nya sängen, i hvilken aldrig någon legat, och hvilken han var rädd om som en ögonsten. Där skulle det efterlängtade väna blomstret få hvila och sofva ut.

Långa stunder kunde han sitta och drömma om huru de skulle ha' det, när hon komme. Hon skulle slippa att träla så mycket, ty han, den starke, skulle bära hennes bördor också. Hon skulle slippa stiga upp så tidigt, hon skulle få ligga där, så länge hon ville, i den vackra sängen under det nya blommiga täcket med sitt ljusa och burriga hufvud mot det hvita lakanet. Han skulle icke väcka henne, utan han skulle smyga sig upp så tyst som en ande och koka kaffet om morgnarna. Och när han fått

det färdigt, starkt, godt och klart, då först skulle han väcka henne med en kyss och sedan räcka henne koppen och hålla sin arm vackert om hennes rygg, medan hon satte sig upp i sängen och drack sitt kaffe.

Han hade gjort upp så många ljufva planer i sitt hufvud, och det kärleksfulla hjärtat hade hjälpt honom därmed. Han hade räknat ut i förväg, huru han skulle bära sig åt mot henne och vända sig med henne dagarna igenom. Dessa drömmar och uträkningar hade varit hans endaste och käraste umgängelse och tidsfördrif. Men hittills hade han icke kommit längre än till drömmar, och ännu vankade han ensam omkring däruppe i boet, där ingenting fattades mera än hon. Men hon var ju det förnämsta, det, som ensamt skulle göra det till ett hem. Hvarför i Herrans namn hade han annars timrat det, odlat och redt till tegarne och slitit, tänkt och försakat, hvad som eljest plägar roa och förströ människobarn?

Han hade aldrig tagit ett spadtag, aldrig fällt ett träd, aldrig timrat in ett trä i väggarne eller slagit i en spik eller brutit upp en sten, utan att han tänkt på henne därnere i dalen. Ja, han hade alltid från första gång, han sett in i hennes ögon, haft henne för sin syn. Det var, som om endast hon funnits i världen. Allt annat hade liksom glidit undan. Hon hade kommit och ställt sig leende mellan honom och andra kvinnor, och hon hade också, gudskelof, ställt sig skyddande mellan honom och synden och frestelsen.

Han hade icke alla dar varit förnuftig. Åhnej, lockelserna hade varit svårare för honom än för de flesta, innan hon kom i hans väg och lofvade att bli hans.

Då gick han fullt upp i denna stora kärlek. När andra ägnade sig åt lek och lust och ras och tyckte, att de hade så roligt, byggde han bo och redde till hem och drömde. Det hade blifvit hans lust och glädje.

Men ännu satt han där ensam. På sistone hade han emellertid blifvit mera tungsint. Hoppet ville liksom glida bort ifrån honom.

I fjor skulle hon hafva kommit. Det hade hon då säkert lofvat. Men hon kom inte. Det var något, som höll henne fast därnere. Hennes föräldrar tyckte, att Kalle på Höjden, — så kallade han sitt lilla ställe, var för simpel och att hemmanet var för litet. Och efter Kalle varit

ett brushufvud, han som andra unge män, höllo de honom för att vara en lättsinnig krabat. De sågo väl, att han blifvit en annan. Men det höllo de bara för spel och komedi af honom, för att han skulle komma åt flickan. De förstodo inte och hade aldrig själfva erfarit kärlekens omskapande makt.

Och flickan vågade icke, tycktes det, sätta sig opp emot de sina.

»Vi få vänta, Kalle, än en tid. Kanske vänder det sig snart till vår fördel.»

Och så lät hon i sin undergifvenhet honom vänta, fast hon älskade honom och visste, hur han led. Och klagade han ibland, när de träffades, så hade hon alltid så lätt att trösta honom.

»Jag kommer, Kalle, det kan du vara säker på. Var du bara tålig och förståndig och lugn.»

»Men det går ju månad efter månad, och du kommer visst aldrig!»

»Aldrig! Hur kan du säga så? Tror du, att jag vill gå miste om det skönaste jorden har. Nej, hoppas du; än är tid, än är ej allt förbi.»

På det sättet hade den lilla af barmhärtighetskänsla vattnat och underhållit hans hopp samtidigt med att hon lät de sina hålla henne kvar därnere i Storegår'n.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu var det jul igen.

Förra julen hade hon kvittrat:

»Kalle du, te' våren kommer jag. Lita på det, du. När ärlorna komma trippande och svalorna seglande i vinden, så kommer också jag upp till dig på Höjden.

Men våren kom med ärlor, svalor, blommor och kärleksvånda. Och Lisbeth grät vid Kalles bröst i vårkvällen bak den blommande syrénhäcken.

Men hon blef i alla fall kvar i Storegår'n.

»Kom!» flämtade han.

»Inte än! Jag vågar inte. De vakta mig, som vore jag en fånge. Nu unna de mig knappt att tala med dig.»

»Men jag lider!»

»Tror du, att jag har det bättre? Men var du lugn. Te' hösten, du Kalle, kommer jag. Då går jag till dig midt för näsan på dem.»

Och hösten kom med äring och frukt och fulla lador och skymmande kvällar.

Men Lisbeth i Storegår'n kom icke upp till Kalle på Höjden.

Då började han blekna däruppe och frysa och finna det så ödsligt. Liksom i en dröm gick han bak' sin plog, och hvarje kväll, då dagen tröt, tyckte han, att hans hopp slocknade bort.

En afton sa' han till den gamla kvinnan, som skötte om hans hushåll:

»Tag bort det hvita täcket från sängen, och bred din gamla svarta schal öfver henne i stället.»

Men kvällen efteråt träffade han Lisbeth. Och hon talade så, att Kalle tog sin egen längtan för egoism och hennes svaghet att än en gång gifva efter för de sina och stanna kvar i fångenskapen, medan han plågades och våndades, denna hennes svaghet tog han för klokskap och själsstyrka. Han hoppades igen, gick tillbaka till Höjden och befallde, att det hvita täcket åter skulle bredas på sängen.

Nu var det, som sagdt, julafton igen, och skymningen började falla på.

Kalle satt framför spisen och kände sig så ensam och öfvergifven. Han såg, hur brasans lågor slingrade sig omkring hvarandra och smälte ihop i yster glädje. Det var bara han, som var ensam i hela världen, ingen slingrade sig omkring honom, ingen brann vid hans barm, och i denna nådens och kärlekens högtidskväll hade han ingen att glädja, och ingen fanns, som varkunnade sig öfver honom. Han började tycka, att det inte fanns någon mening i lifvet. Han, som hade bättrat sitt lefverne, som vändt sin håg från villorna och flärden och endast tänkt på att kunna lyckliggöra och bli värdig den, som han älskade ända till synd och afguderi, han hade för all sin sträfvan och vedermöda, för alla sina goda uppsåt och segrar öfver sig själf icke fått annan lön än denna enslighet och dessa grusade förhoppningar. Nej, det gafs ingen mening i det där, tyckte han. Det kom öfver honom, att allt var fåfängt och att han egentligen gjorde klokast i att axla tröjan och gå ut och blanda sig i de yrande och stojande ungdomshoparne.

Ja, det skulle han göra.

Han reste sig just för att följa den ingifvelsen, då

dörren öppnades och den lilla mjuka varelsen från Storegår'n stormade in.

»God jul, Kalle!»

»Herre Gud, kommer du hit i kväll.»

»Kalle, du! Se nu glad ut. Jag kommer hit med en julklapp till dig. Vill du ha'n?»

»Hvad är det då?»

»Mig själf! Vill du?»

»Om jag vill! Men du glider väl snart ifrån mig?»

»Nej, aldrig, Kalle. I går blef jag myndig, och nu rår jag mig själf. Du trodde och andra också, att jag var svag. Men ser du, jag har haft kraft att vänta till det rätta ögonblicket. Hästen står härutanför, och nu resa vi ner efter lysningssedeln. Pastorn ska' nog förlåta oss, att vi kanske komma på en olämplig dag, när han får veta, att vi väntat och längtat och varit tåliga mer än andra.»

»Hvilken jul, hvilken jul! Herren lefver, det ser jag nu, och Han är god! När sorgen är som tyngst, vänder han den i jubel, och när det är som mörkast, tänder han sitt skönaste ljus. Ah, hvilken jul det blef till sist!»

Så bar han henne ut och satte henne i schäsen och tog tömmarne. Och medan stjärnorna tändes, den ena efter den andra, for han bort med henne öfver den kända vägen genom skogen, for bort för att ur prästens hand mottaga sin julklapp. Han tyckte, att granarnas och furornas sus lät som en bröllopshymn. Hon satt med sitt hufvud mot hans axel.

»Ser du, lyckan kommer till sist till den, som tåligt bidar henne. Hvem vet, hurudant det kunnat bli, om vi rusat på i otid!» hviskade hon.

»Ja, jag ser, tålamodets mod är oöfvervinneligt, tålamodet är glädjens port, och allt hör den män'ska till, som blott vill tåligt bida.»

Frivecka.

»Gack inte dit i dag, Kalle lelle! Gack inte, utan bli hemma! Du ska' få si, att du inte ångrar dej! Lyd din gamle far denna gången!»

»Hvarför skulle inte jag gå, jag som alla andra. När en har slitit ett helt år på dålig kost, är det väl inte för mycke', att man ställer sig lite roligt en dag under friveckan...»

Kalle hade tjänat i herrgården under året, men nu skulle han sluta upp vid jordbruket och börja som handtlangare vid trämassefabriken. Det var ju så många andra, som gjorde på samma sätt. Hvarför skulle då inte han följa hopen. Ty det är ju fasonen ute i socknarna, och man flockar sig som en skock får, och dit en börjar gå, dit gå alla. Det finnes knappt en, som har mod eller sinne att skilja sig från hopen. Köper sig den ene en cykel med fritt hjul, bums måste alla de andra göra sammaledes. Blir den ene väckt på ett bönemöte, vips måste en hel hop andra böja sig på »syndarepallen» och spela omvända. Jesses, en får ju lof vara lik de andra män'skorna i grannhället och »följa moden», annars blir en utskämd och ett socknaspektakel.

Ja, så går det till.

För en tid sedan hände det, att en fylleresande kom till Sobo by och purrade på det religiösa folket flera lådor »hälsoarrak». Lådorna kommo, och män'skorna knäckte till att bota sina magar och dricka sig till hälsa af det köpta meklamentet, tills dess byamännen kultade i dikena och det andliga lifvet försvann som en blåst. När folket i Svinanäs fingo nys därom, sade de sins emellan:

»Hva' behöfva vi stå te'baks för gårdmännen i Sobo.

Låt oss ta' hem 'hälsoarrak' utå attan. För vi ha' lika go' råd som de och behöfva kanske mer botemedel än Soboboarne.»

Det gjorde de, och nu är det ett sabla väsen nere i Svinanäs också. Hvarenda förstuga i byarne är »nöblerad» med en tomlåda, på hvars lock en spritfirmas namn är måladt eller inbrändt med ståtliga bokstäfver. Lådorna ha' ställts där för att visa husets dråplighet och vederhäftighet och såsom ett vedertecken på att man inte är sämre än grannarne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, när nu moden på landet är sådan, att den ene går dit, han ser andra vanka, så var det inte stort att förvåna sig öfver om Kalle ville ge sig ifrån plog och grep, när han såg alla andra jämnåriga göra sammaledes.

Så hade han nu slutat sin tjänst och med halfårslönen på fickan kommit hem till sina fattiga föräldrar i Brostugan för att hålla frivecka. Under densamma hålles det alltid kreatursmarknad å den närliggande handelsplatsen — en riktig folkmarknad, dit all traktens ungdom enligt ett gammalt dumt och gängse mod då samlas för att rusta bort, hvad de kunna hafva kvar af sina årslöner.

Där lefves galej den dagen, ska' jag säga. Där finns öl, där finns rysligt vin, och där finns porter, som sätter mod i pojkarne.

Medan de gamla syssla med kreatursshandel, klarar ungdomen opp sina kärleksaffärer. Där går hett till på mångahanda sätt, förskräckligt hett. Det händer ju under året, att en pojke tager fästmö ifrån en annan. Ty fruntimren äro gu' nåde oss så obeständiga och så fasligt lättlockade. Så blir det osämja och svartsjuka och fiendskap och raseri.

Men de sakerna åstadkomma i allmänhet sällan något elände hemma i socknen, utan det heter alltid:

»Vänta du, din fruntimmersröfvare! När vi träffas på friveckolördag, ska' du, min själ, få din bot och få si, med hvars andes barn du goppat!»

Därför smäller det inte så sällan den dagen nere å gatorna på handelsplatsen, ty svartsjukan är en stridsorsak, som kan sätta knytnäfvar, stenar och mankiller och till och med knifvar i gång på ett förunderligt sätt.

Det var därför Kalles far så ängsligt sökte få sonen ifrån att fira friveckolördagen.

»Ja, sa' gubben, jag kan ju inte binda dej. Men lämna i alla fall dina pengar hemma, så har du dom i behåll.»

»Hur skulle det si ut, äss jag kommer pengalös? En blir ju bjuden därnere, och så får en lof bjuda igen. En får lof va' karl och visa sig, särdeles jag, som nu ska' flötta min kos!» invände pojken.

Det hjälpte inte, hur gubben predikade och påvisade, hur dumt det vore att slita ett halft år och så på en dag slänga bort på öl och vin och allt, hvad man förtjänat.

»Då har du ju ingenting annat än en illavuren kropp och fördärfvade kläder och samvetsförebråelse för dina pengar. Töcker du, att det är vettigt att köpa sej sån't, Kalle?»

»Ja, sjuker blir en, förstås, utå ölet, men en får lof vara som andra. Annars får en skuld för att vara högfärdig.»

Kalle gick alltså.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men på handelsplatsen vankade män'skorna i väldiga strömmar fram och åter öfver de smutsiga gatorna, knuffades och trängdes framför knallarnas diskar och stimmade och hojtade inne i de stinkande ölsjoppen.

Kalle gick omkring i folkhoparne och tittade efter sin ungdomsflicka. Men han fann henne inte till att börja med. Då blef han rasande och tog till att dricka öl och vin, blef bjuden till höger och vänster och bjöd igen, så att det hurrade efter'et, så att han var, såsom det heter, »lagom jämn», när han omsider fick se sin tös. Men det var i alla fall ingen treflig syn för honom. Ty en annan pojk gick vid hennes sida och höll henne om lifvet och hviskade i hennes öra, och hon skrattade och tycktes hafva mycket roligt.

I vanliga fall var Kalle i Brostugan en stillsam och godsinnad yngling, som icke hade hjärta att göra en män'ska det ringaste ondt. Men öl och vin ha' en förunderlig makt att skapa om folk. De fridsamme kunna bli såsom tigrar, när de fått en hop af de varorna innanför västen.

När Kalle såg sin Helga vanka fram på det där viset, for hin onde in i honom och förvirrade totalt alla hans sinnen.

»Jag får lof ha' mej en hop öl till, så att jag blir riktigt hågader; men sen ska' här rinna blo'», pratade han för sig själf och rusade åter till ölförsäljningsstället. Och där gick det loss igen. Ölet rann, och Kalles lönepengar smälte också tillhopa. Men det tänkte han icke på. Han blef endast argare och galnare i kroppen.

Omsider ansåg han sig ha fått den rätta stämningen för att ställa sig framför sin rival.

Det var framåt aftonen på marknadsdagen, som de träffades. Rivalen gick fortfarande och höll Helga om lifvet.

»Hvad in i — — har du på min flicka att göra. Släpp henne, annars hankar du dej en döfving, så att du står och dör!» vrålade Kalle med fradga i mungiporna.

»Hvad, har du papper på att hon är din? Ha' du fastebref på henne?» hånade den andre.

»Jo du, här har jag fastebrefvet!»

De kringstående visste inte ordet af, förrän de hörde det kratscha till i hufvudet på rivalen och sågo denne segna ner som en hösäck i landsvägssmutsen. Kalle kastade sig öfver honom och lyftade än en gång den kantiga stenen och lät den drabba midt i pannan på den sanslöse.

I detsamma kom länsman med vakten. Men Kalle var precis som ett vilddjur och våldförde sig på själfva befallningsmannen. Det blef ett uppträde utan like. Men till slut fick man dock bukt med den stackars gossen, och med kvällståget forslades på samma tåg den ene till lasarettet och den andre till fängelset.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Den natten fylldes den fattiga Brostugan med suckar och kvidan och ångest.

»Jag hade en aning, när jag bad Kalle bli hemma. Kanske är han nu en mördare, för det att det ska' vara »på moden», att pojkarna ska' supa under friveckan! Håhåjaja, sicket mod, sicket elände! Hur länge ska' det få råda i landet?» Så suckade fadern till Kalle, där han hela natten gick och vred sina händer i den fattiga stugan. När solen rann upp på söndagen, var han en nerbruten man.

Ah, den friveckan och det dryckesmodet!

En karlakarl.

Om talet kom att röra sig kring den där kärleken, hvars besynnerliga art och natur väl aldrig blifver riktigt utredd eller begriplig, hånlog alltid Karl Augustsson:

»Kärleken är ingenting annat än en ussel barnsjukdom, som de svagaste lida mest af», grinade han öfvermodigt och ryckte föraktfullt på sin stora, starka och sunda kropp.

Frågade någon honom då, om han aldrig själf känt kärleken brinna och bränna och låga och förtära inom hans egen breda barm, så genmälde han städse, att han icke hade haft ondt eller ens känning af någon sådan slags feber.

»Men du har ju i alla fall gått och gift dej! Nog hade du väl någon slags förnimmelse af kärlek vid den tiden, annars borde du väl inte kastat dej in i en så pass viktig affär, som äktenskapet är, Karl Augustsson?»

»Prat! Gifter sej gör man ju för att det är en sedvänja, alldeles så som det ju är sedvanligt, att man läser sig fram för prästen. Det hör ju till ett ordnadt lif att gå i äktenskap. Och för en hemmansägare är det ju nödvändigt. Det går inte i behåll för en sådan att vanka ogift omkring. Han får aldrig några ordentliga tjänarinnor utan bara slamsor, så att han kommer i vanrykte, eller ock får han sådana, som bara lägga ut sina krokar för honom och söka fånga honom i sina nät och som aldrig gifva honom ro natt eller dag. Nej, man gifter sig härute, om man är klok, för att få vara i fred för fruntimmer. Det är hela saken. Kärleken, som ni prata om, är ingenting annat än en sådan där svaghetsperiod i en människas lif. Den är som jag hört sägas, bara en liten episod. Kärleken behöfs inte. Den är tvärtom endast till besvär, och han åstadkommer bara omak. Titta på mej och hustru min. Inte

älska vi hvarandra. Men vi lefva ändå godt och bra tillsammans. Kärleken är inbillning eller en liten feber, resonerade Karl Augustsson och sträckte på sin kraftiga lekamen, som om han velat säga till kärleken: »Kom hit du pyssling. Här gungar du lätt».

»Men tänk, Karl Augustsson, om det skulle hända, att kärleken en gång sloge ner på dig. Han kan komma som en blixt en dag, och du är inte för gammal för honom. Tänk om han flöge på dig. Då kanske du finge känna på annat. Då kanhända hånade du honom inte längre.»

Karl Augustsson drog till med ett flatgrin.

Sådan var han. Stark som en björn, modig som ett lejon, glad som en fågel, en god men en fullständig herre på sin gård och en absolut härskare öfver sina begär. Karl Augustsson var en fri man i detta ords allra vidsträcktaste betydelse. Ingen, inte ens passionerna, kommenderade honom, där han arbetade och trallade på sin fjärding i Högelid. Och kom han ut, så var det ingenting på marknader, på resor, i sta'n eller på auktioner, som kunde locka honom från rätter stig.

Därför var han alltid vid gladt humör, han var en muntergök och en sprakfåle, som kunde sprida glädje kring sig. Ty där fanns ju ingenting, som tyngde ner hans sinne. Han hade ingenting att ångra på och ingenting att förebrå sig — denne afundsvärde Kalle i Högelid.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men nu visste icke den dåli'e, hvad som kommit åt honom sedan i höstas, eller rättare sagdt sen jultiden. Stundom förekom han uppsluppnare än förut, och ibland kunde man komma öfver honom stående som en bildstod med hopknipna läppar och tittande långt och vidöppet ut i rymden. Då kunde man få hälsa på honom gång på gång, innan han svarade eller kom till sig själf igen.

»Hva' i hundan går åt Kalle i Högelid?» undrade folk. Men det var ingen, som kunde ge besked om den saken.

Några trodde sig emellertid hafva lagt märke vid att förändringen i Kalles sätt inträdt en tid efter det hans granngård fått en ny åbo, som nyligen köpt detta ställe och ditflyttat från en annan del af häradet.

Det var duktiga människor, dessa nya grannar. Mannen var en allvarlig, nästan dyster, tystlåten och ordkarg karl, medan hustrun, som ännu var ung, däremot var som

en kvittrande fågel om våren, smidig som en kattunge och munter som ungdomens polkadans.

Folk tyckte visserligen, att hon och hennes man voro fasligt omaka. Men aldrig hördes det något annat, än att de lefde kristligt och väl tillhopa och att de båda två satte stort värde på Kalle i Högelid, som ofta kom till dem.

Hvad som emellertid förändrat denne, det var man dock inte män'ska att begripa.

Så slog det, serradö, för några veckor sedan, ner som en bomb, att Kalle varit inne i sta'n och sålt Högelid till en virkeshandlare och att han hölls med att i stället tillhandla sig ett annat hemman långt hundingen härifrån i ett annat landskap.

Vi kunde inte tro det där i början. Och frågade man Kalle själf, så skrattade han på sitt vanliga vis och stolla-des och mente på att det nog vore riktigt med handeln och att han fått för sig att pröfva jorden på ett annat håll.

»Män'skan är väl inte ett träd heller, som ska' stå på samma plan, tills det huggs ner eller vissnar. Män'skan är skapad att flytta på sig och verka på mer än ett ställe», lät Kalle.

Vi visste emellertid inte, hvad vi skulle tro, förrän vi en dag fingo se i tidningen, att Kalle lyst ut lösöreauktion i Högelid, »på grund af hemmanets afträdande och afflytt-ning från orten».

Auktionen hölls också nu strax före den 14 mars. Och det var en stor auktion. De, som inte kände Kalle riktigt, tyckte, att han på auktionsdagen var som annars. Han skämtade och skrattade och stollade som vanligt. Men jag, som växt upp tillsammans med honom, insåg nog rätt snart, att det var något ovanligt med honom. Ty hvarje gång han grinade och skämtade, kände jag på mig, att han gjorde detta bara för att söka öfverrösta några klagoskri, som ville bryta sig ur honom.

»Hvad i Herrans namn går åt store och starke karlen», undrade jag och tittade förvånad på'n.

Då fick jag syn på hur Kalles och hans nye grannes hustrus ögon möttes. Kalle skakade till, som om en cyklon snuddat vid honom. Men han blef snart herre öfver sig själf och gick bort till henne, där hon stod och såg emot honom med en så underlig längtan i de annars så kvicka och skälmska ögonen.

»Si så!» tänkte jag. »Måtte nu Herren stå Kalle bi, för nu är hans tid kommen. Nu har kärleken omsider kommit öfver honom också, och när en stark och mognad man träffas af dess åskvigg, då blir det ett stort brak.»

Jag blef kvar, tills auktionsfolket gått, och när jag sent om sider lagade mig i väg åt mitt hemhåll, följde Kalle mig en bit till vägs.

»Nu förstår jag, Kalle, hvarför du sålt gården och flyttar härifrån. Du är karl, och det finns inte många sådana som du!» lät jag, när vi gått en bit.

Kalle svarade ingenting.

»Tror du nu på kärleken?» frågade jag.

Han stannade, som om benen blifvit bromsade på honom.

»Om jag tror på kärleken, det vet jag inte. Men jag känner honom nu och vet, att han finnes och han är mäktigare än allt annat. Han kommer som en orkan och bryter ned allt, som finns i hans väg. Ingen vet, när han kommer susande. Men kommer gör han, det förstår jag, till en hvar.»

»Ja, det gör han, den plågoanden», lät jag.

»Och han hämnas förskräckligt på den, som hånar honom, såsom jag gjort», fortsatte Kalle i Högelid. »Jag trodde mig kunna vara hans öfverman. Jag var säker på att han inte skulle duga till att sarga sönder min själ. Och jag begabbade honom. Han har hämnats rysligt. Han lät mig vara i fred, och jag var insöfd i säkerhetssömn. Men så kom hon däroppe inflyttandes. Jag har var't tillsammans med tusentals vackrare och farligare kvinnor, än hon är. Men denna var mitt öde. Första gång, jag såg henne, var det händt. Och för henne gick det på samma sätt. Hon har lekt med kärleken och hånat honom, hon också, när hon var yngre. Därför blef hon omaka med sin make liksom jag med min. På det viset ha' vi syndat emot den eviga kärleken bägge två!»

»Ja, det har ni», sa' jag. »Och nu har straffet kommit. Nu har ni stött ihop, när ni äro fängslade och kedjade för evigt åt hvar sitt håll. Stackars, stackars folk! Det käns väl förfärligt, Kalle?»

»Förfärligt! Det är för litet sagdt. Det är som att natt och dag slåss med afgrunden. Vi ha klart för oss, bå' hon och jag, att vi måste duka under. Därför ger jag opp striden och flyr som en feg stackare, mens jag än har kraft att springa min väg. Blefve jag kvar en vecka till, känner

jag, att det är slut med den lilla styrka, som återstår, och då ramla vi bägge.»

»Och inte vore ni de förste, som så gjorde», lät jag.

Då stannade Kalle och spände ögonen, svarta och gnistrande i mig.

»Men begriper du då inte, att jag älskade henne till döds. Jag är färdig att ryta och skrika ut min kärlek genom skogar och öfver fällor, mina leder skälfva, det fryser utefter min ryggrad, och det brinner samtidigt som ett helvete härinne i bröstet af kärlek, som inte kan beskrifvas. Men just därför, att jag älskar henne så våldsamt, vill jag hellre dö, än att en fläkt af världens ondska eller det minsta stoft af förtalets smuts skulle vidlåda henne för min skull. Ser du, detta är den stora kärleken, som griper och förstör en människa helt. Den bryr sig inte om hvem och hvad föremålet är, om hon är ung eller gammal, fri eller gift. Det bryr sig kärleken inte om. Hon skjuter blindt.»

»Gud hjälpe dig, Kalle!» suckade jag.

»Han straffar mej! Men jag tror i alla fall, att om Han tillåtit denna eld gjutas in i mitt blod, så skall han säkerligen, när jag anropar honom därom, gifva mej kraft att göra mig värdig Elisabets kärlek genom att älska henne ända därhän, att jag kan — försaka henne.»

Han nästan pustade fram de sista orden.

Så vände han tvärt på vägen och gick till Högelid, sitt gamla barndomshem, därifrån han dagen därpå skulle draga ut till andra trakter för att frälsa en annans kvinna från förtal.

Fastän han bar på fruktansvärda kval, ville han ändå icke bryta sin ed, och inte heller komma den, han älskade, att glömma sin.

Ett sådant handlingssätt är inte riktigt modernt i vår tid. Det vet jag nog. Och de kultiverade människorna skola säkert grina åt det, kalla det för enfaldigt och skälla det för bondskt.

Men när jag såg efter Kalle, som med döden i hjärtat gick att fylla, hvad han höll vara sin plikt, kunde jag icke annat än beundra honom och mumla:

»Där går en karlakarl! Gu'alof, att det finns sådana än i detta gamla land.»

Spökstenen.

Nere i Sotaryds skog beskrifver bygdevägen på ett ställe en trubbig vinkel för att dymedels klara en hiskligt stor sten, en jättesten, som liknar ett litet berg. Det är ett vanskligt ställe att passera körandes i mörker. Många människor hafva också kört i vält uti den tvära svängen, och flerfaldiga hafva till och med kört sig till döden på denna plats.

Det går en sägen, att den stora stenen blifvit slängd dit af en jätte, som med densamma ville träffa kyrkan, hvilken ligger en half fjärdingsväg därifrån. Men jätten var för kort i tröjan den gången. Vår Herre hejdade berget, som kom flygandes ur jättehänderna, och så blef det liggande i Sotarydsskogen och hann aldrig fram till kyrkan.

Om det där är sanning eller fabler, det vet man inte, och kvittar gör det för resten.

Men hvad som är faktiskt, det är, att folket trodde ledt om det ställe i skogen, där den grymme stenen låg, skroflig och otäck, illavuren och vresig. Alltid var det skumt på den platsen till och med midt på dagen, ty granarne stodo och stå där än i dag så tätt, att de skymma undan solstrålarne.

Man var alldeles säker på att det spökade vid jättestenen. Och om det så gjorde, var det inte alls underligt.

På femtitalet körde en kronofogde ihjäl sig i svängen. Han hade kommit till Sotaryd och pantat deras två mjölkekor en dag, när hustrun låg i barnsnöd.

Mannen hade gråtit och bedt, att fogden i stället skulle taga andra kor, som för tillfället icke gåfvo någon mjölk ifrån sig. Men fogden ville inte höra på det örat. Det angick honom inte, om de hade mjölk eller inte i Sotaryd,

han handlade endast efter sitt eget godtfinnande, och inte brydde det honom heller, att hustrun låg sjuk, ty det hade han ingen skuld uti. Han lät alltså föra bort korna och lämnade bonden mjölkalös med den sjuka hustrun.

Men när fogden på färden därifrån kom ner åt skogen, slog hästen plötsligen i vildaste sken och i svängen vid jättestenen brakade det omkull med bå' häst och schäskärra. Fogden slungades mot berget och spräckte hufvudskålen mot detsamma.

Till tröst för ortsbefolkningen. Men det sades, att fogden gick igen därnere, och att man ibland under mörka adventsnätter kunde få höra honom råma mellan tallarne som en sorgsen ko.

En annan gång körde en nämndeman ifrån Böket sin hustru till döds på samma plats. De kommo från ett gille österut i socknen, och nämndemannen var väl lifvad kantänka, så att han körde vårdslöst. Det bar omkull för honom i vägvinkeln, hustrun slungades i marken och bröt nacken af sig samt dog tvärt.

Nämndemannen hade varit en storartad processmakare och förty en orättfärdig man. Äfven han gick igen, sa' folket, ty ibland om nätterna, särdeles när det led emot tingsterminernas början, kunde man få höra ett prasslande därnere, hvilket lät, som när man på ett ilsket sätt vrasslar och bläddrar i pappersluntor.

Det hemskaste, som händt vid denna jättesten, inträffade dock i slutet på fyrtiotalet. Där bodde i grannhället ett par stortjufvar. Den ene kallades Gryte-Kalle och den andre Svarte-Sven. En vinternatt hade de med skjuts kommit till Sotaryd för att stjäla en skålling, som de visste ligga invirad i lakan och färdig att torgföras följande dag. De bröto sig således in i Sotaryds bod, buro ut skållingen, vräkte den i häcken, körde bort i fyrsprång samt voro glada öfver kapet. Men deras glädje byttes snart i den grufligaste förfäran.

De körde naturligtvis omkull vid jättestenen i skogen, ty vägen var glatt och kälkarne svängde. Efter som det var snö, slogo de emellertid sig icke. Skållingen rullade ett stycke bortåt vägen. Nå, de ställde hastigt sin don i ordning och gingo bort till skållingen för att lassa på honom igen. Men så stortjufvar de voro, grepos de af skräck den gången. Det var nämligen ingen skålling, som låg

där, utan liket af en — gammal käring — gamla mormor i Sotaryd, som dött i ottan föregående dag och burits ut i boden, hvilket tjufvarne inte haft reda på. De körde sin väg i fläng och stulo inte på ett halft års tid därefter. Men när Sotarydsfolket saknade sitt lik och funno det vid jättestenen, så blef det naturligtvis en skakande spökhistoria i anledning af denna händelse.

Ja, det var ett ledt ställe i skogen, där denna märkliga sten låg, och ingen, som icke var absolut tvungen, vankade där förbi.

Af denna vidskepliga rädsla för stället begagnade sig Erik i Sotaryd och Justina i Målen och stämde möte där i Skummet, emedan de visste, att där skulle de få vara i fred för folk.

Justina var en yrhätta, en sådan där hjärteklämma, som alla pojkar voro tosiga efter och drömde om. Pojkarne älskade henne, och fördenskull hatade fruntimmerna Justina och tilltygade hennes rykte, det värsta de kunde. Stackars tös, alla karlar tyckte om henne, men gifta sig med henne vågade ingen för folks muns skull, ingen mera än Erik i Sotaryd. Men han höll sin kärlek hemlig, och folket i grannhället mente också på att Erik var den förståndigaste karl i socknen. Han lät ju inte dåra sig af Justina, det trollet.

Och Erik tyckte godt om det pratet.

»Tänk, hva' de ska' bli långnästa en dag, när du och jag, Justin lella, ramla ner från predikstolstrappan», plägade han säga till henne, när de sutto och vänslades bak' spökberget i skogen.

(Uttrycket är kanske konstigt, men ute på landet säges det städse, när det första gången lyses för ett par, att de »ramla utför predikstolstrappan».)

I ett par års tid möttes de, så ofta det stod till, bakom stenen och hade trefligt. Det var så bestämdt och så bergsäkert mellan dem, och Erik väntade bara på att han skulle få öfvertaga gårdsbruket af de gamle, som stapplade på grafvens brädd, så att han kunde få taga Justin till sig och förbluffa människorna.

Men en vår blef Justin liksom lite konstig i sinnet. På marknaden hade hon träffat på en fin och grann herre, som gick omkring och sökte värfva flickor att sköta om betfält nere i Danmark. Han lofvade dem naturligtvis guld och gröna skogar. Och Justin i Målen nappade på kroken.

Erik skalf och grät och tiggde och bad, men det hjälpte inte.

»Res inte», flämtade han, »du kommer aldrig te'baks, sådan som du nu är. Det ska' vara så ledt folk inne i Danmark.»

»Du ska' inte vara dum, Erik! Jag kommer snart igen, och jag vill se mej om ett grand, innan jag slår mej ner för lifstiden i ensligheten som matmor i Sotaryd.»

»Men om du blir bedragen och fördärfvad?»

»Asch, jag har väl ögon att se med och händer att rifvas med. Och skulle det inte vara så bra därinne, som fästekontorsherrn lofvat, så vet jag, hvarifrån jag är kommen och råkar tillbaks!»

Erik, som kände Justin, visste, att det inte skulle stå till att ändra hennes beslut. Tyst och förtviflad satt han länge bak den ödsliga stenen med armen om hennes lif.

»Det är någonting, som säger mig», utbrast han slutligen, »att du inte ska' komma tillbaka och vara den flicka, du nu är. Men lofva mig en sak?»

»Hvad då?»

»Lofva mig, att du kommer hit, när sorg och nöd komma öfver dig. Så länge det går dig väl och du har roligt, vet jag, att du icke skall komma.»

»Det lofvar jag!» Så skildes de åt, och Justin for till Danmark.

Ett par gånger fick Erik bref ifrån henne, men efter några månaders tid upphörde de totalt.

Så gick det år efter år. Erik togs med gården, när de gamla gått bort. Men någon hustru skaffade han sig aldrig.

»Hvarför gifter du dig inte, Erik? Du tränger ju så väl till att ha' en egen kvinna på gården!» förmanade grannarne.

»Den, som jag ska' ha, är inte kommen än. Men jag väntar henne», svarade Erik. Han hade blifvit en allvarlig man, en tystlåten och snart sagdt sorgbunden man.

»F—n vet, hvad han går och grubblar på!» menade grannarne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Sex år hade gått sedan Justin drog af till Danmark, då Erik en söndagsafton hade gått bort och satt sig bakom jättestenen, såsom han ofta brukade, för att drömma om sin gamla kärlek, som aldrig ville somna af i hans barm.

Han satt där länge, ända tills skymningen föll på, och han tyckte, att det var, som hade någonting hållit honom kvar.

Då hörde han prasslet i granbuskarna och började tänka på spöken. Han hajade till, skärpte blicken och reste sig för att fly.

Men i detsamma fick han syn på en blek och mager och torftigt klädd kvinna, som kom ledande ett gråtande barn.

»Justina, det är bestämdt du! Jag har känt på mig hela dagen, att du skulle komma i kväll.»

»Ja, nu är jag här! De ha' skjutsat mig med barnet ut ur Danmark, och nu ska' jag gå ner till fattigstugan.»

Erik satte sig och drog ner kvinnan med barnet i sitt knä.

»Vill du inte stanna hos mej?»

»Nej, nu vill och kan du väl inte bry dig om mej!»

»Säger du det! Hvems är barnet?»

»Mitt!»

»Hvar är fadern?»

»Det har ingen far!»

Erik kysste både moder och barn.

»Justina», hviskade han, »jag behöfver en hustru, och ditt barn är i behof af en far. Jag har alltid hållit dig kär, icke minst nu, när jag ser, att du stått vid ditt ord. Du lofvade ju att komma hit, när sorg och nöd kommo öfver dig. Du kom, och Gu' välsigne dig för det.»

Hon kunde ingenting svara.

Men om en stund gingo de tillsammans opp mot Sotaryd, och Erik bar i sina armar ett sofvande barn.

»Justin», yttrade han, rätt som de gingo, »det har aldrig förut händt annat än rysligheter vid den där stenen, och därför har det också spökat där. I kväll ha' två människor på den platsen, efter lång väntan och tunga sorger, funnit hvarandra för att gå lycka och solsken till mötes. Därför tror jag, att det hädanefter aldrig skall spöka vid jättestenen. Änglarna, som förde oss tillsammans i kväll, skola jaga bort otyget, som hållit till i skogen.

Hon kunde inte svara nu heller. Hon bara grät glädjetårar. Men numera spökar det aldrig i Sotaryds utskog.

En hjältes död.

»Ligg stilla, Lasse! Kära hjärtans ligg bara stilla!»

Det var mor Anna i Bråten, som på sådant sätt förmanade sin man, hvilken låg mäkta sjuk i sängen men som tidt och tätt reste sig upp och famlade efter sina skinnfodrade pantalonger, som lågo tvärs öfver en bänk bredvid honom. På samma bänk stod också medicinen, som utgjordes af en flaska Hoffmans droppar och några sockerbitar.

»Ligg still! Hvarför ska' jag ligga still?» flämtade gubben.

»Du är ju sjuker, och när man är sjuk, så ska' man hålla sig till sängen. Hon är den sjukes rätta valplats och värld.»

»Men hvem i alla tider har råd och tid att ligga sjuk i skördeanden, när vi till på köpet har sådant bärgningsväder, som det bestås oss i år. Nej, jag *måste* opp och ut. Ta' hit mina böxer, Anna. Jag blir nok bra, när jag kommer ut i friska luften, sängvärmen bara mattar mej, och det som pressar och tynger och gör mej värre ondt än själfva sjukdomen, det är tanken på att jag ligger här lättjefull och drar mej som en annan herrekarl i sängen, när rågen står där ute och behöfver komma in, innan nästa skur kommer ösande ner. Fly hit böxerna, Anna! Det duger inte att ligga. Titta ut, svartnar det inte. Jag tycker, det blir så mörkt härinne. Ge mej böxerna, så att rågen kan komma under tak. Det mörknar ju mer och mer!»

Gubben hade satt sig upp, när han började detta anförande. När han slutade det, föll han tungt och maktlös tillbaka på den höstoppade långkudden.

»Jesses, han dör väl inte!» Hon hajade till och satte sig på sängkanten.

Om en liten stund kom Lasse till sig igen.

»Fly hit böxera, Anna! Ljusnar det inte ett litet grand!» hviskade han så matt, att hustrun knappast hörde, hvad han sa'.

Lasse hade förtagit sig under skörden. Han hade varit ensam om alltsammans. Han hade slagit af allt höet, och han hade ensam ansat, stackat och med otrolig påpasslighet kört in det samt guskelof fått det någorlunda välbärgadt under tak. Men så hade han fått gno som en slaf och slita som ett djur. Gu' vet, hur många timmars arbetsdag han haft. Nog var det mer än åtta.

I år hade han varit alldeles ensam att sköta hela hemmanet, som på grund af sin magerhet har rätt vidsträckta ägor, så att han hade stora sträckor att fara öfver med sin lie.

Två af hans söner hade för ett par år sen gått ifrån honom och tagit arbete vid snickerifabriken i köpingen.

De voro annars rätt snälla pojkar, som ofta om söndagarne tittade hem till Bråten. Men att få dem att återgå till jordbruket var stört omöjligt. De hade blifvit fina, så fina, att man om söndagarne icke kunde skilja dem från grefvar och baroner.

Och var det väl likt, att sådana skulle vilja bondarbeta!

Men för öfrigt voro de, som sagdt, hyggliga och snälla pojkar.

Lasses tredje pojke var i år ute och fullgjorde sin värneplikt.

Fördenskull hade fadern alldeles ensam, blott med en liten pigslänga till hjälp, fått sköta gården.

Detta hade knäckt honom. Det hade gått öfver hans förmåga och öfverstigit hans gamla förslitna krafter.

En kväll, just som han mejat af de sista rågstråna, hade det flödat en myckenhet blod öfver hans läppar. Hustrun, som »tagit upp» efter honom och bundit kärfvarne, hade måst leda honom in.

Och där låg han nu.

Man behöfde icke vara någon stor profet eller förståsigpåare i sjukdomsväg för att se, att Lasse i Bråten aldrig mera skulle köra någon råg. Med lifvet skulle han aldrig komma ur sängen.

»När ett verk är utslitet, måste det stanna, det är na-

turens gång, så ni får lof ta' tröst, Anna», sa' vi åt hustrun, när vi en afton voro i Bråten för att se till Lasse.

»Åh, här är inte fråga om något så värst utslitet verk. Det hade kanske kunnat gå än i flera år. Men det ansträngdes för hårdt i bergslen, så att det kuggade ur och stannar för den skull. Hade inte pojken behöft resa till slätten, hade inte Lasse behöft förtaga sig och spränga sönder sitt bröst, så att det mesta blo'et rann ur honom», grät hustrun och torkade bort tårarne med förklädet.

Så sutto vi där tysta en stund och sågo med sorg på hur Lasse låg där och flämtade efter luft.

»Då kan man ju», yttrade Sven i Bo, »med allt skäl säga om Lasse, att han gjutit sitt blod och stupat för fosterlandet.»

»Ja, ja, det har han, gualof, gjort, det kan då inte förnekas», inföll hustrun och såg nästan stolt ut.

Men den ene sonen från fabriken i köpingen hade kommit hem och satt på en stol vid faderns dödsläger, och när han nu hörde detta resonemang, blef han liksom arg.

»Kan ni då säga, hvad fosterlandet gifvit far? har han haft så mycken glädje och nytta af fosterlandet, så att det gjort sig förtjänt af att han för detsamma spilt sina sista blodsdroppar?» frågade han och tittade hånfullt omkring sig.

Vi visste inte precis, hvad vi skulle svara. Ty det var ju en känd sak, att Lasse inte haft några sötebrödsdagar på sitt skrifna hemman. I fyratio års tid hade han stretat och släpat däruppe från solagång till solakväll för en mager föda och aldrig kunnat samla några styfrar till öfvers. Ett år råkade han illa ut för en lågsinnad och hämndefull gammal kronofogde, som höll på att taga gården ifrån honom för att själf få förtjäna på saken, och när så Lasse en gång, för att skingra sin bedröfvelse, råkade taga sig ett glas för mycket på marknaden, så dök kronofogden på honom såsom ett vilddjur för den saken också, fast Lasse gick där så from som ett lamm och inte talade någon till.

Vi kunde fördenskull icke tycka, att Lasse haft att tacka fosterlandet för så värst mycket.

»Och utom sitt blod har han väl offrat sitt svett och all sin kraft och ett långt lifs arbete för det s. k. fosterlandet. Hvad har han fått igen? Jo, ett hårdt bröd af

dess jord och hut och skam och förföljelse af dess tjänstemän!» sa' pojken och var blek som ett lik.

Vi visste inte, hvad vi skulle ge för svar på det talet. Men mor Anna redde ut saken.

»Det kvittar, hvad du pratar, pojke. Du kan vara stolt öfver att du är son till en man, som i alla fall dör en hjältes död, liksom jag själf är glad och stolt öfver att vara hans maka.»

I detsamma slog Lasse upp ögonen, plockade i täcket och mumlade:

»Ge, ge mej bö—bö—x—, rå—rågen får lof in!»

Det var det sista, han sa' här på jorden. Strax därpå tröt han.

När vi gingo dädan, sa' Sven:

»Ja, han dog likt en hjälte på slagfältet, hvilken i själfva dödsstunden famlar efter sina vapen.»

Dagsverksdags.

Jaha, gubbar nu börjas det. Det ser verkligen ut som om det skulle bli vår.

Men bli nu inte rädda, utan fortsätt ni och läs den här paschasan dristigt igenom. Ty jag tänker verkligen inte på att kvälja er med ett vårkväde eller någon annan tocken dålighet, som emot naturen är. Nä gubevars. Ty skam och inte jag må konkurrera med skalderna i landet eller öka deras antal, som gu' tröste oss, är alldeles för stort ändå. Hvadan titulaturen »skald» numera härute räknas såsom ett ganska svårt skällsord, nära nog lika missfirmligt som »Michelsen». Ty ni ha' kanske hört, att om man vill riktigt och genomgripande ärekränka en person ute i bygden, så kallar man honom »Michelsen», hvilket är det värsta skällsordet i denna tidsålder. Det hålles tusen gånger försmädligare att blifva titulerad Michelsen än att få orden tjufstryk och bandit, fähund, usling eller rackare, hvilka ju annars äro rätt bastanta och gedigna glåpord, slungade i ansiktet på sig.

Och det ska' bli rätt roligt att spörja, hur häradsrätten i dagarna ska' döma i ett mål emellan Simon i Grytås och Niklas i Boarp, uti hvilket mål Simon yrkat »lagens strängaste straff å Niklas, emedan denne midt ibland folk missfirmat och förskränkt Simon genom att upprepade gånger kalla honom »Michelsen». Säger jag då, att vedernamnet skald hålles nära nog för lika nedsättande för en person som egennamnet »Michelsen», så kan ni väl förstå, att en klok och oberyktad person inte gärna ger sig till att dikta vårkväden, rätt om lärkan drillar aldrig så klangfullt och sippan niger aldrig så djupt. Våren kommer nog i alla fall utan all skaldernas förskyllan och värdighet. Det är bara ledsamt och obehagligt, att dessa senare ha

hjärta att störa stämningen med sina rysansvärda sångförsök.

Men nu börjas det, som sagdt, för oss landtgubbar.

Vi få nämligen laga oss i ordning att taga emot våren på helt annat manér än det fina folket.

Dessa senare ha i allmänhet till sitt hufvudsakligaste bestyr att ordna med sina vårdräkter. Och det hela är naturligtvis för dem förskräckligt maktpåliggande och oerhördt viktigt. Måntro det. Att välja ut en lämplig hatt för vårsäsongen hör minsann inte till de lättvindigaste uppgifterna i lifvet. Men hvar och en har sina svårigheter att dragas med. Vi landtgubbar och våra fruar slippa, gualof, visserligen att bry våra hjärnor med något hattväsen. Den saken pressar oss inte så värst. Men vi ha i stället att gå till andra svåra val, som äro ganska viktiga för oss i dessa dagar. Vi ska' nämligen ur de på senvintern lyckligen framfödda smågrisarna utvälja dem, som vi böra behålla, och vi skola nu utkora våra julagrisar. Detta är maktpåliggande och ganska ansvarsfullt för oss samt nästan lika svårt som det är för en dam att i en hattatiljé se ut sin hufvudbetäckning. En griskulting kan utvärtes se ganska pigg och kry ut, men det fordras en sabla smak för att genomskåda hans inre och utgrunda hans ätarsinne och växtlighetsförhållanden, så att man kan afgöra, huruvida han kan komma att lämpa sig till blifvande julmat eller om han måhända kan blifva bättre skickad till afvelsdjur. Ja, män'skan står vid denna tid i val och kval, den ene i ett, den andre i ett annat afseende. Och medan vi människor gå till val antingen beträffande vårbjäfs eller grisar, så skola riksdagsmännen utvälja den metod, efter hvilken vi hela kosidangsen ska' rusa vår undergång till mötes. Riksdagsgubbarna hafva det i alla fall allra värst. Ty det har slutligen gått så långt, att huru de än bestämma sig, så blir det lika galet och besatt ändå. Hvadan jag tycker, go' vänner, att vi ha alla skäl i världen att innesluta de arma gubbarna i våra förböner. Det är det enda och på samma gång det bästa, vi kunna göra till förmån för dem.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det yttrades nyss, att vi landtmän få emottaga våren på ett helt annat sätt än stadboar och landsens fina folk i gemen.

Dessa glädjas åt denna årstid på ett helt annat sätt och af helt andra anledningar än vi. De vänta på honom för sin semesters skull och för att de i vårdagarne skola få tillfälle att hvila ut sig efter vinterns myckna ätning och supning. Och de räkna på våren och prisa honom till största delen för blommornas, fågelsångens och värmens skull samt för hvilan i gröngräset, den långa och dåsiga men stärkande hvilan i de nylöfvade lundernas sköna skugga. Och de veta sig ingen råd, förrän de få ut sina kroppar och hvad de eljest skola ha med sig till sommarnöjet ute på landet, till hvilan och rekreationen.

Men för oss börjar just nu med det stora och mödosamma dagsverket. Det är sabla stor skillnad mellan oss och det fina folket. De gå om våren trötta till hvila för att hämta krafter. Vi däremot flyga i vårbräckningen ut till svettig möda och sugande id, hvartill vi under vintern samlat krafter. Vi följa nämligen naturen, och det är för den skull, som vi äro så duktiga. När naturen och jorden hvilar, då hvila äfven vi och repa upp oss. Men när naturen ruskar på sig, vid det att solen sticker henne i ögonen, då vaknar minsann äfven vi och rusa ut för att hjälpa henne med toaletten.

När stadsboarna kappas om att söka sig sommarnöjen, då kapplöpa äfven vi uti bestyret med att köra ut vår gödsel. När det fina folket griper sina originella stafvar och draperar sig i sportdräkter för långa landtpartier, då hoppa vi gladeligen uti våra skinnbyxor och gripa till grep eller hacka. När lefvernets söndagsbarn klifva till häst, grensla cykel eller hjälpas upp i automobiler för rundturer å landet, då vada vi hoppfulla i myllan efter harf, krok eller plog, och när de förra välja ut sin sommarlektyr, då pröfva vi och rensa om vårt utsäde, som skall bli till föda under kommande år för våra och alla andras kroppar. Det är nämligen viktigt att välja ut ett riktigt bra utsäde. Detta veta vi, som så i jorden och rätta oss därefter. Men de, som så i själarna i vår tid, bry sig just inte om hvad skam de kasta ut i sina åkrar, hvilka för den skull också bära mycket törne och tistel och annat ogräs och elände.

Men fastän vi hållas för att vara både simpla och dumma, så veta vi, att skörden beror till hufvudsaklig del på utsädet och att vi här i Sverige aldrig böra experimentera med utländska frösorter, som städse äro förorenade af

svindel och annat otyg. Vi hålla oss därför numera bara till de svenska frösorterna och sädesslagen, som vår jord är van vid. De utländska endast förpesta våra åkrar, så det fordras ett fasligt arbete att få dem rena igen.

Detta sa' åtminstone Kalle i Fagerhult efter en kommunalstämma i söndags, när talet föll på vårbruk och utsäde.

»Det är med den utländska temotejen som med den utifrån främmande länder kommande litteraturen och läsningen, den är uppblandad med smörja och hvitblommande ogräs, som får rötter så stora som pepparrot och suger till sig all näringen i vår fattiga jord. Bränn opp'et!» sa' Kalle.

»Ja, längst kommer man, om man håller sej te våra gamla växter, som passa för vår jordmån. I fjol sådde jag på ett stycke en tredjedel klöfver, en tredjedel timotej, en tredjedel rajgräs och två tredjedelar alsikeklöfver, och ett sån't gräs, som jag feck, det fanns här icke make till i socknen!» braverade Salomon i Sonalöckan.

»Men nu är då fader Salomon förskräcklig. Inte kunde han så på det viset som han pratar, för inte går det väl fem fjärdedelar på en hel», inföll skolläraren, som stod bredvid.

»Jag måtte väl veta, hvad jag säger. Jag sådde två tredjedelar alsike, en tredjedel timotej, en tredjedel klöfver och en tredjedel rajgräs. Det är säkert som domen», fräste Salomon.

»Men det är ju fysiskt och matematiskt omöjligt.»

»Jag ger attan i bå' hans matematik och särdeles i hans fysik, för nå'n fysisk karl är jag inte, gualof. Men att jag blandade ihop mitt gräsfrö som jag sagt, det är säkert.»

»Begriper då inte Salomon, att om jag delar en kaka brö' i tredjedelar, så blir det bara tre klofvar af kakan!» undervisade skolläraren och redde sig till att rita opp ett exempel på vägen med käppen.

»Ja, det tror den lede. Det håller nog streck, när en talar om brö'. Men si nu var skillnaden den, att jag talade om frö. Och detta måtte väl vara en väsentlig himmelsvid skillnad emellan frö och brö'», domderade Salomon.

Det kunde skolmästaren ej neka till. Han vardt stukad, och vi andre måste ge Salomon rätt. Skolmästaren gick och var arg. Men vi grinade, så att det skallrade i luften. Ty vi äro lifvade och glada, när det våras. Då gå vi

utanpå både den fina och den lärda världen. Vi äro nyvakna och kvicktänkta då samt lifvade af hopp om nya, rika skördar. Vi äro inte utvakade. Vi ha inte suttit vid spelbord eller dryckesbord eller dansat oss fördärfvade under långa vinternätterna. Vi ha sofvit sundt och godt hos våra käringar. Vi äro uthvilade och duktiga, och vi titta med klara och glada ögon mot vårsolen. Strunt i den s. k. societeten! Eller säger inte ni, gubbar, som jag: »Gualof för att va' en ärlig bonne, när våren ringer ut till dagsverke!»

Ett inbrott.

Det, som här nedan berättas, har inte tilldragit sig under detta kalenderår. Det är nödvändigt, att jag upplyser om detta sakförhållande, på det att ingen nu lefvande länsman må vid läsningen af denna häfdateckning sitta och inbilla sig, att det är han, som här åsyftas. Ty jag har kommit underfund med att människorna hafva så grufligt lätt att taga åt sig saker och ting och att tro, det man städse pekar på dem, när man talar om några hjältedater.

Uti den kyska kammare, där detta opus frampressas under suckan och vedermöda, pust och bön och åkallan, hafva under årens lopp mångtaliga sammanstötningar ägt rum mellan mig och folk, som kommit hit bleka och skälfvande af ilska, emedan de trott sig skildrade, då någon paschasa handlat om personer i egendomliga situationer.

Människorna äro så egenkära, och enhvar inbillar sig, att ingen finns i hela den vida värld så duktig som han.

Om ni visste, go' vänner, huru många kärringar, som velat rifva ögonen ur och fingrarne af mig och hur många krukor till karlar, som lofvat mig smörj, emedan de trott sig porträtterade i dessa sedeskildringar, så skulle ni bäfva.

Själf börjar jag också draga öronen åt mig, och det är just af den anledningen jag velat förutskicka den anmärkningen, att om någon nu lefvande länsman tager åt sig, hvad här nedan sägs, så gör han dumt.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I länstidningen stod en dag följande:

»Aktjonskungörelse.

I anseanne till hemmansbrukets upplåtande på måg å doter låter Sv. Larsson i Spinkamålen genom ofantlig

aktjon försälja en del spannamål med mera som icke så noga specimineras men ändock säljes på stället till vederhäftige inropare och af mig kände som betala vid slaget» — — o. s. v.

I anledning af denna kungörelse, som äfven predikades opp i åtskilliga kyrkor flera söndagar å rad, blef där en dråplig auktion i Spinkamålen.

Men slagsmålen höllos inte denna gång framme vid själfva auktionsstället, utan ungdomen, som kommit dit för att göra upp mellanvarande tvister, höll sin Haagkonferens nere i Spinkamålens kohage. Ty det bar, skam till sägandes, så illa till att just i det ögonblick, då auktionen skulle börjas, inträffade en märklig och oförutsedd händelse.

Auktionsroparen hade knappt börjat sitt tal, så lydande: »Ja nu, go' vänner, börja vi auktionen. Buden gå i riksdaler och öre — —», förrän själfva länsmannen kom åkandes fram till folkets häpnad och bedröfvelse.

»Si på den dålie! Nu ska' en inte ens få hålla en auktion i fred för skam», murrade Sv. Larsson och skyndade att undandölja flaskan, medelst hvilken han ärnade lena upp auktionsfolkets strupar, så att de skulle kunna bjuda på och skrika bra.

»Det var ett dåligt tillbud. Stackars Larsson, nu blir det inte nå'n kläm i auktionen, och nu får han dåligt betaldt för sin spannemål, för foket blir nerstämdt och modstulet, när de ha länsmannen ibland sej. Och det kan ju ingen undra på, för en så'n gör ingen män'ska gla'!» lät kyrkovärden till de närstående, som spottade och nickade god mening.

Ungdomen drog sig, som sagdt, vid åsynen af länsmannen ner åt kohagen, och auktionen började. Men det gick, såsom man kan tänka sig, ganska matt. Ty hvem i hundingen törs skrika och ge hals i närvaro af en länsman?

Hvem i all världen kan nämligen vara säker på att inte den sabelen däraf tar sej anledning att stämma en för oljud eller till och med för fylleri? Sådant kan sätta åt dem för mindre, än att man skriker till på en auktion.

Jag minns nog allt för väl, hvad som hände mej själf för några år sen här i Vernamo. Där gick på den tiden nattväktaren och ropade ut på vissa ställen det värsta han kunde, hvad klockan nattetid var slagen. Så inträffade

det en natt, när jag lycklig och kärleksdrucken smög mig hem från ett sammanträde hos — ja det angår ingen — det inträffade emellertid sagda natt, att jag stötte ihop med nattväktaren och att denne blef så perplex, då han träffade en så dygdig man ute vid den tiden, att han fick tobaksbussen i vrångstrupen och vardt oförmögen att ropa. Då varkunnade jag mig öfver nattväktarn och klämde i med »klockan är tre slagen!» så att köpingen darrade på sina grundvalar.

Det var ju snällt gjordt af mig. Men tror ni inte, att länsmannen tolkade denna min nitälskan och kristliga gärning såsom »störande af andras nattro»? Jag fick ett fasligt arbete med att muta ner den saken.

Nej, man går aldrig säker för stämning. Förthy teg folket visliga vid auktionen i Spinkamålen, och länsmannen kom åt att för ett mycket lågt pris inropa en del spannmål, som han var i stort och trängande behof utaf.

Jojo, de länsmännen, de ha' sina egna privilegier i denna värld. Och ha de dem inte, så ta' de dem.

Men det var sant: vi ska' komma ihåg, att det här är en gammal händelse.

Nu gå vi emellertid vidare i vår text. Söndagen efter auktionen fick länsmannen roligt. Han fick nämligen anledning att fara ut med en stämningsgifning och som hans väg denna gång gick förbi Spinkamålen, tog han drängen och några säckar med sig för att samtidigt hämta den spannmål, han köpt på auktionen.

Men nu bar det inte bättre till, än att allt folket i Spinkamålen var borta den sabbaten, ty de kunde ju aldrig tänka sig att länsmannen ville hämta sin säd på en sådan dag. Spannmålsboden var därför läst med säkra lås.

Att med oförrättadt ärende återvända hem låg emellertid inte för en ung länsmansröst. Han blef arg, och i sin maktfullkomlighet tog han sig före att med drängens och ett järnspetts tillhjälp bryta upp en i bodväggen befintlig lucka, som var haspad inifrån.

Genom den gluggen kröpo drängen och länsmannen in och fyllde sina påsar. Hvilket ju var duktigt gjordt.

Men när de sedan skulle pressa ut säckarne genom hållet, ville olyckan, som ibland inte ens har försyn för att följa en länsmans spår, att en spik var i vägen vid gluggen och ref sönder säcken, så att en del säd rann ut på marken.

Nåja, den saken hjälptes naturligtvis genom extra påfyllning, och så drogo männen småningom bort från Spinkamålen. Och så långt var ju allt godt och väl.

Men när husfolket på söndagseftermiddagen kom hem och varseblefvo den uppbrutna gluggen och säden, som låg på marken, samt konstaterade inbrottet, då blef där ett väsen utan all ände.

Mågen satte i väg till fjärdingsmannen, som fick förskräckliga myror i hufvudet. Men han hade ju egentligen ingenting annat att göra än anmäla saken till länsmannen.

Mågen och fjärdingsmannen skaffade sig fördenskull en skjuts samt dråsade i väg samt kommo midt i natten fram till länsmannen och bankade på dörren, som om elden varit lös.

»Hvad står på?» bäfvade länsmannen.

»Tjufvar ha' brutit sig in i Spinkamålens spannmålsbod och stulit och bortfört en hop säd!» flämtade fjärdingsmannen.

»I Spinkamålen, säjer du?»

»Ja, just i Spinkamålen. Hvad är att göra?» ropade fjärdingsmannen.

»Dra' åt helgotte, ska' ni göra! Det är jag själf i egen person, som varit och hämtat min egen spannmål!» röt länsmannen.

Karlarne blefvo förbluffade och visste inte, hvad de skulle tro eller tänka. Men för tillfället hade de ingenting annat att göra än åka hem.

När de kommit ett stycke på vägen, sa' mågen i Spinkamålen:

»Undrar om en länsman har rättighet att bryta sej in i låsta hus och göra hvad han tycker?»

»Det måtte han väl ha. En länsman gör, hvad han vell», lät fjärdingsmannen.

»Men det ska' jag i alla fall göra mej underkunnig om på högre ort.»

»Nej, passa dej för det! För himlens skull, akta dej!»

Men så pass illvettig och dumdristig var mågen i alla fall, att han frestade på saken och hof sig upp emot länsmannen med anledning af inbrottet. Och antingen ni tror mej eller inte, så blef det länsmannen en dyr säd till sist, fast han fick henne billigt på auktionen.

Han fick ge två tusen kronor för att få historien om inbrottet nedtystad.

Och så illfundigt var folket i orten, att de tyckte, att detta var rätt.

Men ifrån den tiden hördes det aldrig af att länsmannen vidare bröt upp några bodluckor i oträngda mål.

Sjöodjuret.

Äss det finns någon Skam — och det tror jag på — så tar han nog de så kallandes tidningskarlarne. Ty annars skötte han inte sitt ämbete utan hade blifvit afselad för tusentals år sedan och afsatt med mycken nesa och försmädelse.

Nu vet ni, go vänner, att jag sitter här vid min cheffonjersklaff någon gång i veckan och knogar ihop den här smörjan från »Bondgårdar och Torparstugor». Men fördenskull har jag inte ett dugg rätt att räkna mig till tidningsyrket. Det vore ungefär detsamma, som om halfsularen Johan i Strethult ville jämföra sig med en stor och mäktig skomakare i Wexiö eller Jönköping. Jag vill inte nämna några namn.

Men så händer det i alla fall, att sådana där trägna, vakna och märkliga tidningsmän brusa ut i orterna för att taga reda på saker och ting, antingen när något svårare självmord kommit till stånd, eller när ni, som skrifva åt dem, ljugit alldeles för svårt och sakerna behöfva rättas till.

Men måtte himlen bevara oss för de där karlarne. De fördärfva ju allt hvad fruntimmer heter härute.

Häromsistens kom en sådan där tidningsungdom ut till mig här i Löngstorp i Lungemosa socken. Det var en fördubbladt rasker och bra pojke, och vi satte oss genast till att reda ut landets affärer.

Fönstret stod öppet, och han lyddes och lyddes uti sommarkvällen.

»Hva' ä du för en helgotte?» tänkte jag. »Hvarför sitter han här och lyss?»

»Hva' lyss du efter?» dundrade jag till.

»Tyst du en stund! Jag sitter och tänker ihop verser till onsdagsnumret! Låt mig få vara i fred!»

Jag lät honom vara i fred. Jag tog Ebba med mig, och vi satte oss på ett bräde ute i trädgården, så att den sabla karlen kunde få någonting, som han kallade diktarro.

Jag hade väl suttit därute cirka tio minuter och hunnit med att kyssa Ebba ungefär tvåhundrafemtio gånger — ty vi voro sams den aftonen — när karlen började deklamera i rummet:

»Skynda dig ut i skogen,
där finns en vän så trogen,
som väcker ditt lefnadsmod,
som bringar dig styrka och krafter
och blandar ditt bleksotsblod
med hälsobringande safter.»

»Det där lät bra!» sa' Ebba, som är lite stolleter efter vers och så kallad poesi.

»Tafseri!» lät jag.

»Du begriper då ingenting. Det finns inte nå'n högre lyftning hos dej. Jag tror, att hela din ande bara sväfvar kring rotamos, fläsk, pannkaka och fruntimmer!» jäbbade Ebba.

»Jag kan skilja på karlafasoner och smörja!» dundrade jag.

Uti detsamma ögonblicket tog tidningskarlen till att ytterligare deklamera därinne, så att det rungade i hela stugan:

»Hvita sky i sommardagar,
efter dig min aning jagar,
Där du simmar mjuk förbi!
Ljusa, vackra kärleksjacka,
lär mig du att himlen tacka,
för mitt ljufva svärmeri!»

»Nu börjar karlen bli galen! Vi få lof ta hand om honom, Ebba. Vi ä' inte försvarade med att ha en sådan i huset!»

»Söt ä' han!» läspade Ebbastollan.

Så drämde han till igen, den ryslige karlen:

»Dig min stolta härskarinna,
ägnar jag min lutas ljud.
Blott för dig, mitt hjärtas brud,
mina pulsar brinna.
Hvad har världen sen med mig
och hur mina öden blandas?
Ack jag lefver ju och andas
Blott för dig — för dig!»

»Det är ju så, att en knappt kan andas!» stönade Ebba.

Då blef jag rasande och gick in till den där poeten.

»Ska' vi inte ut och segla ett tag?» frågade jag, som naturligtvis ville ha honom ur huset så fort som möjligt. En vill ju inte gärna ha en person inom väggarna, som går och talar ussel smörja på vers till fruntimmers förvillande och sedernas undergräfvande.

»Jo vars! Det ska' bli roligt!» lät han. Och så brusade vi ut på sjön och gåfvo oss till att segla.

Nu vet en nog, att den här sommarn hittills inte varit så särdeles lugn. Regn och blåst och åska ha växlat om. Rätt som det har kommit ett litet varmt solsken, så har det inte fått vara mer än några minuter, förrän himlen börjat bli svart och storm och åskby börjat tjuta och rasa genom rymden och luften.

Sålunda hade vi inte kommit många meter från land och fått seglet ställdt, förrän där kom en körare från öster och skjutsade oss i väg som ett jehu öfver den lilla sjön.

Nu var det så olyckligt, att den där tidningskarlen ville sköta både roder och segel. Jag tror knappt, att han sett en båt förut, men det kvittade honom. Han svor och betygade, att det inte fanns en transatlantisk sjökapten, som kunde så mycken navigation som han.

Sådana äro de där herrarna. Allting påstå de sig kunna begripa. De hålla sig för styfvare än själfva gud fader.

Därför gick det också, såsom det gick med den där seglatsen, då en dumdristig och själfkär person satt vid styret och skulle reglera färden.

Vi vältade naturligtvis och hade ett fasligt bestyr med att komma med lifvet ur den affären.

Jag vill inte nu precis gå in på en beskrifning öfver huru det gick till att vi slutligen kommo i land, trötta, förskrämda och andfådda, och jag vill låta vara osagdt, om det var jag, som räddade honom åt publiciteten, eller om det var han, som bärgade mig åt fortsatta vedermödor, det får historien en gång framdeles sysselsätta sig med. Faktum är, att vi lefva.

Men nu ska' ni få höra, hvad jag stöder mig på, när jag håller före, att Skam ovillkorligen måste ta alla tidningskarlar, som lefva i kött och synd och inte tillhöra den religiösa pressen.

Två dar efter vår farliga färd fick jag läsa en hissnesam historia i tidningen om ett rysansvärdt sjöodjur, som hade uppenbarat sig i vår sjö och visat sig för en förtroendeingifvande man, »på hvars uppgifter tidningen hade alla skäl att lita.»

Och så kom beskrifningen öfver odjuret, en läcker och bra beskrifning för resten. Folket i orten förfasade sig och bäfvade samt började tala om himlaunder och järtecken och en förestående världsundergång.

Men när jag läste historien, så förstod jag bums, att det var min kropp och min person, den bofven skildrat och gjort till ett sjöodjur.

Jag kände igen alltsammans.

Djuret, som under nära en timmes tid iakttagits vid Tjutarydstranden, — skref han — hade ett hufvud, som på ett förvillande sätt liknade en oxes, under det att den öfriga kroppen, hvilken då och då visade sig ofvan vågor och vattenyta, såg ut såsom en flodhäst eller en dräktig elefanthona. Ögonen, som återspeglade dumhet, blandad med förfäran, stodo ut ur det vältrande och bölande odjurets hufvud. Detta enastående odjur frustade ofta ut hela kaskader af vatten, det rullade omkring i vattnet, och för hvarje gång det höjde sig öfver ytan för att hämta luft, såg det anskrämligare ut. Det var — fortsatte han i sin skrift — därför ingalunda underligt, att två unga bondflickor, som befunno sig vid stranden, sysselsatta med att klappa byk, hals öfver hufvud gåfvo sig skrikande och tjutande i väg, när det otäcka vidundret närmade sig den plats, där flickorna stodo i sin ovetenhet och oskuld. Men deras förskräckelse var lätt förklarlig, ty vidundret tedde sig som en ond ande.

Så skref han och gjorde många flera antydningar, som träffade in på mig.

Är det då så fasligt underligt, att jag är rasande på tidningsfolk och poeter?

Vårkänslor.

Den tid kommer alltid i hvarenda människas lif, då det sätter åt henne, att hon måste gifta sig — (Här hör ni nu granneligen, hvilken filosof och lärofader jag är!)

Och när denna kritiska tid inträffar, när människan, vare sig hon är man eller kvinna, gripes af en oemotståndlig begärelse efter att rusa in i det äkta ståndet, detta stånd, som framför alla andra dylika blifvit kalladt det heliga, när hon börjar försmäkta af en outsläcklig hunger och törst efter äktenskap, då, mina vänner, är det, som om människan plötsligen förlorade något af sitt förstånd — om hon eljes har något sådant — och mistade en del af sin syn. (Ni hör fortfarande, huru visdomen och filosofien rent af dråsa ur min mund.)

Människan må vara kommen till hvilken ålder som helst, hon må hafva hunnit samla erfarenheter och kunskaper af storartade djup, hennes moral må vara huru dråplig som helst, så hjälper det henne föga, när den tid kommer, uti hvilken hon varder sökt af äktenskapstrånaden och gripen af giftermålssjukan, denna svårbotade epidemi, mot hvilken ingen vaccin någonsin skall upptäckas. Där gå nämligen Koch och Behring och alla andra medicinska och fysiologiska koryféer till dagarnas ända evinnerligen bet. Nej, får män'skan för sig, att hon skall fira biläger, har hon intet medel till sin räddning i vare sig ålder eller visdom, och äfven den yppersta moral i världen faller vid sådana hemsökelser till föga och är af platt ingen betydelse.

Ni hör allt fortfarande, hur djädrig jag kan vara och förnumstig, när jag bara sätter den sidan till.

Nu vet man, att när våren kommer, så blir man konstig i kroppen. Detta känner jag, Gu' tröste mig, till af egen

bitter erfarenhet. Så snart den vådliga vårsolen begynner sticka på, när gräset tager till att gro och enebusken till att ryka, när knopparne svälla och gäddorna leka, då tager också det till att jäsa i ens blod, precis som om man hade feber i sig. Ibland känner man sig matt, ibland blir man liksom stollig och vill sprattla och hoppa såsom en på marken utsläppt kalf. Detta är tecken till att man har giftermålssjukan i faggorna. Den går också värst på våren. Då vill folk gärna gifta sig. Åtminstone är det så med mig. Jag blir alldeles toseter. Och när nu detta kan ske på det torra trädet, hvad ska' då inte ske med det färska.

Nu ville jag så gärna förmana och varna er. Men det hjälper nog inte. Det vore som att slå vatten på en gås eller såsom att tala uti pastoralteologi med en socialist. Många af er, det är jag säker på, skola under dessa vårdagar rusa till sitt fördärf. Ty det kommer surt efter. Själfva skarlakansfebern har inte så många följdsjukdomar som giftermålsmässlingen.

Varen därför på eder vakt. Det ber jag eder.

För att emellertid icke lämna er utan allt stöd i denna jäsningens tid, vill jag för er upprulla dessa taflor ur lifvet. De böra visa dels huru farlig den så kallade kärleken kan vara och dels huru viktigt det är att inte rusa af i blindo på äktenskapsstigen. Är det möjligt, bör man i detta predikament städse minnas det gamla visa ordspråket »lika barn leka bäst». Annars barkar det åt häcklefjäll, och så kan det lätt hända, att man en dag befinnes gift, men på samma gång besattandes omaka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Detta har den stackars Lena i Svinanäs syndalöst fått erfara på sista tiden.

Lena var änka och hade en giftasvuxen tös, så hon var alls icke någon dufunge. Men tro inte, att hon fördenskull gick fri från de sablarnas vårkänslorna.

Nej gubevars. De satte åt henne nästan värre än åt dottern. Det var stor synd åt Lena i Svinanäs.

En söndagsafton på vårsidan satt hon ensam hemma framför spisen och kokade kaffe och tänkte på manfolk och på ett nytt äktenskap och suckade och var sorgsen och mådde illa. Då kom Johans dumme pojk i Skrikebo instöflandes i stugan.

Pojken såg ett grand förskrämd ut och tittade i golfvet, hade knappt vett till att hälsa och kom sig inte för att säga ett ord på en lång stund.

Si saken var den, att Johan kört af honom ner till Svinanäs för att fria till dottern i huset, hvilken låg pojken emot, för han var skam till sägandes litet enfaldig och dumvuren och hade ingen lust för hvarken kärlek eller äktenskap. Han var en sådan där lycklig ost, som inte hade håg för annat än att äta och sofva. Allt annat gaf han attan.

Pojken satt som sagdt på soffan i Svinanäs och såg dum ut. Men Lena lifvades upp vid hans åsyn. Ty det var ju i alla fall ett karlämne. Hvadan hon plockade under kaffekokarn, myste och sporde:

»Hva' ä' du ute och går efter, Frans lelle?»

»Åh, just ingenting!»

»Hvart tänker du sätta i väg som längst?»

»Åh, just ingenstans!»

»Jaså, kanske du har nå't ärende te mej?»

»Dä ä' inte precis så utan!»

»Nå, hva i all sin dar kan det va'.»

»Åh, just ingenting! Men far sa te mej, att jag skulle gå hit och försöka fria, för han vell ovillkorligen att ja' ska' gefta mej!» lät pojken och glodde i golfvet, som om han velat sjunka igenom det. Så blyg var han.

Men änkestollan blef precis toseter. Giftassjukan bröt ut som en blixt i henne med all sin kraft. Utan att bry sig om, hvem ynglingen egentligen skulle fria till, flög hon opp, sprang bort och satte sig i knäet på Frans och slog armen om halsen på'n och kysste honom, så att det skrall i Svinanäs.

»Du har en förståndig far, Frans lelle, som vell ditt sanna väl. Du ska' bli löcklig, och vi ska' må godt, ska' du få si.»

»Men Tilda...»

Längre kom inte pojken, förrän Lena täppt munnen på'n med stormkyssning.

»Tilda får ge sej ut i tjänst till ho' gifter sej själf. Om tre vecker kan du flötta hit», pratade hon. Och så kysste hon Frans och höll på med det, tills pojken själf började tycka, att de inte var just så oäfvet.

De glömde kaffekokarn, änkan var precis som förtrollad, och pojkstackarn visste inte till sig, förrän Tilda och hel hop annan ungdom kommo in i stugan och fingo se, hur mor hennes satt där i knäet på Frans i Skrikebo.

Där blef, förstås, en stor tablå till att börja med. Men saken fick lof att ha sin gång. Pojken fick lof hålla god min. Han hade ju midt för näsan på folk suttit med Lena i sitt knä, och det kunde inte botas med annat än giftermål.

»Men meningen var väl, att han skulle fria te' mej!» snyftade Tilda.

»Det har han inte uttröckli'en sagt. Men faktiskt har han kösst mej, så den saken är klar!» afgjorde modern.

Hon tog pojken och trodde sig hafva fångat lyckan.

Men hon var för gammal, och han var för ung. Nu slåss de och lefva som vilddjur nere i Svinanäs. Frans har tagit till att supa som en borstbindare, och Lena fräser som en katta. Det är rent af ett litet helsike i Svinanäs.

Här se ni nu, att till och med äldre, förståndiga och aktningsvärda fruntimmer inte kunna reglera sig, när giftaslusten vaknar i våren. De glömma bort, att »lika barn leka bäst». Vakten eder därför med all flit, o, I kvinnor.

Men gamla visa män och unga vackra töser äro icke alls likare i detta stycke. Såsom synes af efterföljande lifsbild.

Sven Magnis i Björkeliden är en i allo välaktad och högeligen förståndig medelålders odalman. Han är klokare än de flesta af oss, ty han är till och med kreatursbotare, hvilket väl ådagalägger, att han är visare än de flesta.

När därför hustru hans dog och lämnade honom och deras 11 barn åt sitt öde, tog han den saken förnuftigt och såsom en man samt gick i sinom tid hän och friade till änkan i Karaby. Han behöfde, kantänka, en förståndig styfmor åt sin stora barnaskock, och det var ingen, som icke tyckte, att Sven Magnis handlat förståndigt och gjort ett bra och ett saligt val.

Så hände det nu i vårdagarne, de farliga vårdagarne, att änkans ena ko blef sjuk. Då var ju ingenting naturligare, än att hon sände bud efter Sven Magnis, hvilken heller icke töfvade att stoppa på sig dyfvelsträck och glaubersalt och brusa ner till Karaby.

Men det var vår, go' vänner, och änkan hade fått hem sin vackra dotter, som ett par års tid varit ute och lärt

sig sy. Det behöfdes inte mer: Sven Magnis blef rubbad, så vis han än var.

»Får flickan komma hem till Björkeliden och sy på mina barn lite kläder», lät han, när han gifvit kon glaubersaltet.

Det fick hon. Och mens flickan var i Björkeliden, förvreds äfven hon af vårluften, så att hon efter den betan lät bli att titta åt traktens pojkar utan knäckte till att älska och stämma möte med mor sins fästman.

Jag trodde till en början, att det bara var en liten öfvergång och att Sven Magnis snart skulle bli bra och hornöm, särdeles när det dunstade ut, att de svartsjuka pojkarne förde nojs med honom, när han var ute på giljareväg till Björkelidstösen om nätterna.

En kväll, när jag körde från kvarn, fick jag höra ett förskräckligt väsen och regemente från Gisebo ängalada. Det dunkade och slogs i väggarna och skreks och hojtades såsom uti ett rösträttsutskott. Jag band mina stutar och rusade dit. Dörren var igenspikad.

»Är det nå'n därinne?» dundrade jag.

»Visst tusingen! Det är jag. De uslingarna ha spikat in mig!» väsnades Sven Magnis.

»Hva' in i attan har du där å göra? Säj det, annars får du bli där!» lät jag.

»Jag är inte ute i tjufvaärende. Jag har bara stämt möte här med Karabytösen! De ha', förstås, lurat ut den saken!»

»Men du ska' ju ha mor hennes!» sa' jag.

»Det var meningen. Jag har ändrat mej!» skrek Sven Magnis.

Då knäckte jag till att predika för honom som den värste präst och föreställde honom, att tösen snart skulle ångra sig, att hon skulle lura honom och skämma ut honom och bli otrogen med tiden och göra honom olycklig. Jag predikade som en domprost, och jag hörde tydligen, att han grät och bölade inne i ladan.

Då tog jag en stång, bröt upp dörren och släppte ut Sven Magnis.

»Lyd nu mitt råd. Ge tösen åt pöjkarna och håll dej te mor hennes. Det passar bäst. I ä' jämnåra, och 'lika barn leka bäst'!» undervisade jag på mitt profetiska sätt.

»Åh, om du visste, hur jag älskar flickan. Det känns,

som om jag först nu börjat lefva. Jag har nog stretat emot, men det har inte hjälpt. Jag kan inte slåss med vår Herre. Jag är ingen Jakop! Men jag ska' försöka en gång till!» stönade karlen och såg verkligen botfärdig ut.

»Tag detta äfventyr till en varning, Sven Magnis!» förmanade jag.

»Ja, jag ska' bju te, och jag ska' be Gu' om hjälp!» svarade han och gick sin väg.

Sen hördes det ingenting på en vecka eller så, och jag trodde, att Sven Magnis var botad.

Men en natt fick jag höra nära nog dödsskrik från spången öfver bäcken emellan min hage och Karaby gärde, där det löper en ginväg fram emot Björkelid.

»Där ä' tydligen mord å färde!» sa' jag till hustru min, nappade till mig bössan och sprang dit ner.

När jag kom till stället, fick jag se Sven Magnis ligga på marken vid spången och vråla som den värsta tjur.

»Hva' i Herrans namn står på? Är du stucken eller skjuten karl!» skrek jag.

»Ti-ti-titta, så får du si!» bölade han och pekade på sina fötter.

Och det var då en gruflig syn, jag fick se. Jag har aldrig sett maken. Sven Magnis låg där med en räfsax omkring benen. Pojkarne hade lagt ut den vid spångändan, och Sven Magnis hade gått i henne.

»Nu är du väl botad i alla fall!» lät jag.

»Nej, det blir värre och värre. Kärleken växer jämsides med svårigheterna!»

Nå jag hjälpte honom ur denna saxen. Jag gaf honom nu förlorad och lät honom linka bort för att råka i en annan mycket farligare sax, det omaka äktenskapets vargsax.

Si, sådan är kärleken i vårens knoppning, go' vänner. Den är ryslig, som ni ser, och nära nog obotlig.

Men tänken ett grand, när ni råka i frestelse, på Sven Magnis uti räfvasaxen. Kanhända ska' det svalka af edra vårkänslor en smula.

All vår början är svår.

Vi hade i skolan en lång och gänglig kamrat, som länge svor och betygade, att han icke skulle bli en vanlig präst utan en stor och berömd hierark och en andlig talare utan motstycke samt att han icke skulle släppa efter, förrän han blifvit biskop i Skara.

Redan när vi voro i »5:te öfre», såsom det hette på den tiden, började han anlägga heliga och allvarliga miner, antaga någonting ärevördigt i sitt sätt att gå samt för öfrigt i hela sitt uppträdande, så att vi andra, som voro mera världsligt sinnade och syndfulla, plägade ödmjuka oss inför honom och kalla honom domprosten, hvilken titel han med mycken förnöjelse emottog, ty han var en underlig kurre, denne domprost.

Men, gunås, redan efter ett par år slog han prästadömet ur hågen. Han hade missuppfattat sin kallelse, sa' han, och i stället för teologien och grekiskan, med hvilka han, åsidosättande alla andra studier, förut sysslat, kastade han sig öfver matematiken, hvilken vetenskap han förr platt föraktat, hånat och begabbat.

Han kom emellertid bort från läroverket före »maturiteten», blef strax därpå sinnessjuk och dog för flera år sedan.

Jag tror fördenskull icke, att jag begår någon ogrannlagenhet mot den gamle kamratens minne, om jag här täljer den händelse, som gjorde, att han ansåg sig föga skickad till biskop i Skara.

* *
*

Det är numera, gudskelof, icke så modernt, att skolpojkar skaffa sig »venia» och dräpa till att predika under ferierna, som det var för cirka 25 à 30 år sedan.

Redan när vi voro i »6:te nedre», höllo vi oss litet hvar så visa och lärda, att vi icke aktade för rof att klifva upp i våra hemsocknars predikstolar, där vi uttydde skrifterna för det förbluffade folket och röto och dundrade väldeliga mot syndaeländet och otron och fördärfvet bland våra föräldrars sockenmän.

Det var, förstås, bara latinare, som hade undfått predikogåfvor, ty, realisterna ansågos i de dagarne såsom ett slags sämre folk, som aldrig kunde komma till någon lärdom eller tankedjup och ej heller inträffade det ofta, att studerande från staden gåfvo sig till att predika.

Det var förnämligast de mera storväxta landtbobarnen, som plägade träda upp i templen och låta sin vishet flöda.

Så fort det led mot jul eller påsk, kunde man alltid iakttaga, att ett stort antal af dessa matadorer plötsligen insjuknade och uteblefvo från lektionerna flera dagar å rad.

Lärarne frågade oss efter deras tillstånd, och vi angåfvo med bekymrade miner de sjukdomar, af hvilka de föreburo sig vara angripna, fastän vi allt för väl visste, att de icke ledo af någon kroppslig krankhet utan bara lågo hemma och skrefvo på sina predikningar.

Det är, som sagdt, verkligen riktigt väl och glädjande, att detta predikande af skolpojkar blifvit stäfjadt, ty det var naturligtvis en rysansvärdt usel andlig spis, som dessa unga män tillredde under sin skolsjuka.

Och såsom exempel på med hvilken nonchalans detta ferieprédikande drefs af en och annan, kan jag tala om, att jag blott allt för väl kände en syndfull rustibus bland kamraterna, hvilken mot ersättning skref predikningar åt sina mera trögtänkta vänner. Hans honorar utgjorde 2 buteljer punsch för en vanlig predikan. Men skulle predikanten desslikes »be om offer» och förthy behöfde en gripande framställning af sin fattigdom och sina stora andliga gåfvor, så gick det hela icke af för mindre än 3 buteljer och 10 cigarrer.

Dessa predikningar ansågos mycket dråpliga och fördelaktiga att erhålla, hvadan den unge författaren alltid hade godt om beställningar.

Till sist lärde han sig att — såsom typograferna säga — »klappa af» dessa sina foster, så att t. ex. julottan 1872 läste unge män upp alldeles samma ottesångspredikan i 5 socknar af Wexiö och 3 af Skara stift.

* * *

Under denna rådande predikosjuka bland skolungdomen var det klart, att den ofvan nämnde 'domprosten' heller icke skulle sätta sitt ljus under ena skäppo.

En gång efter julferiernas slut anförtrodde han oss klasskamrater, att han låtit sig höras i en kyrka i närheten af Sköfde.

»Gick det bra?» frågade vi.

'Domprosten' suckade och erkände, att han kommit af sig ett par tre gånger för sin rädslas skull, men hotade tillika, att han följande sommar icke skulle göra annat än predika och därigenom öfva upp sig till en rysansvärd färdighet.

»Det värsta är, att man gärna vänder om bladen galet i konceptet och då kommer man i otakt», sa' 'domprosten'.

Framemot midsommartiden samma år fick jag, som då var informator i en prästgård i Vestergötland, ett bref från 'domprosten'.

»Nu har jag fått »venia» af Buschen i Skara», skref han, »och nu ska' du be' din prost, att jag får predika i hans församling. Jag tror icke, att jag får någon rampfeber, när jag har en kamrat i kyrkan, och därför vill jag gärna börja min tourné i den församling, där jag vet, att du är.»

Han fick löfte att komma nästföljande söndag, och detta så mycket hellre, som pastorn var sjuk och i alla händelser tänkt skaffa sig en vikarie.

På lördagsaftonen kom också 'domprosten', svartklädd och grufligt högtidlig och ceremoniös. Jag har aldrig sett någon ung man så ärevördig, och sedan han visat sin »venia» och blifvit ombedd att äfven förrätta altartjänsten, tog han på sig en min, som om hela lutherska läran och svenska kyrkan icke haft något annat stöd än honom.

På natten läste 'domprosten' upp sin predikan för mig för att öfva sig gesterna.

»Du får gärna rätta mig i deklamationen», sa' han med nedlåtande min, och så gjorde jag här och där mina invändningar mot hans föredrag.

Framåt klockan 2 på morgonen förstod han sålunda att vid vissa passager sträcka ut händerna på ett dramatiskt sätt och kränga ut och in med ögonen.

»Hvarför ska' jag göra det?» frågade 'domprosten'.

»För det tyder på antingen eftertanke eller inspiration, hvilket man vill», sa' jag.

»Tack du! Lyckas jag, så sexa vi bägge på teaterkällaren, när vi komma till staden», log 'domprosten'.

»Tycker du annars, att predikan är lång nog?» sporde han vidare.

»Vet du, jag tycker allt, att det blir väl kort, det kan jag icke neka», förklarade jag.

»Men hvad i all världen skall jag göra vid det?»

»Det går lätt att hjälpa. Krångla bara in en lång psalm, som passar bra, emot slutet och läs henne sakta och väl, så dryger det ut'et», menade jag.

Och 'domprosten' gladde sig och fröjdades i sin själ åt detta råd, ref ut ett par blad ur sin psalmbok och fäste dem med en nål på ett passande ställe inuti konceptet.

»Nu är jag då väl beredd och trygg!» sa' 'domprosten'.

* * *

Sabbatsmorgonens sol rann upp, och vi drogo af till kyrkan. Men aldrig skall jag glömma den gudstjänsten, och alltifrån den stunden vill jag aldrig höra någon skolpojke predika.

I början gick det rätt bra.

'Domprosten' skred fram till altaret så sakta och högtidligt, att redan detta framskridande stämde till andakt.

Men när han slutat att läsa syndabekännelsen och skulle resa sig upp, si, då kom olyckan fram. Han trampade nämligen i kappan och dråsade baklänges inom altarrunden, alldeles som om han träffats af blixten. Handboken for utur hans hand och slungades upp i fönstret, där hon blef blef liggande.

Folket förfärades naturligtvis och kunde icke annat, när det, resande sig ur den nedhukade ställning, under hvilken det gjort sin syndabekännelse, plötsligen fick se

prästen ligga sprattlande framför altaret med benen i vädret.

Den förste, som kom till besinning, var »stöten», hvilken rusade in i sakristian och hämtade håfven, med hvilken han kratsade ner handboken ur fönstret och flydde henne åt den dödsbleke och förfärade 'domprosten'.

Se'n gick det, förstås, afvigt för honom under hela gudstjänsten, och gång på gång dabbade han sig, så att vi skämdes litet till mans.

Kappan hade fått ett hiskligt hål, det där gapade mot församlingen vid ryggslutet på 'domprosten', när denne stod vänd mot altaret, och denna syn var just icke ägnad att väcka andakt bland de goda västgötarne.

Kommen upp på predikstolen, darrade den arme ynglingen så fruktansvärdt, att han i bokstaflig mening tappade konceptet, som singlade ner bland fruntimren därunder, och det dröjde en god stund, innan det kom upp till talaren.

De instuderade dramatiska gesterna, rullandet med ögonen och allt det där, som skulle göra hans föredrag läckert, uteblefvo totalt.

Han läste episteln i stället för evangeliet, glömde ut flera viktiga kyrkoböner, så att när det hela ändtligen var slut, hade »domprosta»-stackarn gjort det grundligaste fiasko, som säkerligen blifvit utfördt i någon kyrka under detta århundrade.

»Jag predikar aldrig mer!» bedyrade 'domprosten', när vi gingo hem.

»Nä', jag kan väl tro't, men huru går det då med ditt blifvande biskopsämbete i Skara?» suckade jag.

»Det får du ta'!»

»Tackar!»

Ministerkris i Lungemosa.

Anders Josopsson i Storegården svär och betygar, att han vid nästa decemberstämma kommer att afgå från ordförandeplatsen, på hvilken han med ära och icke utan framgång suttit under tre kapitulationer, det vill säga under cirka tolf år, om det gått rätt till. Hvilket inte just kan vara att slå sig i backen på, ty vid val förekommer alltid något trassel. Ibland händer det nämligen, att man glömmer välja om förtroendemän i kommunerna och låter de gamla sitta kvar, äfven sedan de uttjänt sin tid, än åter lyser man val och boterar in personer i styrelsen, innan de, som fungera, hunnit verka sina år ut. Hvem i hundingen har väl tid att gå igenom de gamla protokollen och titta efter när hvarje händelse inträffat. Och ett år till eller från kan väl egentligen kvitta, tycka vi.

Hvad nu våran Josopsson beträffar, så är det nog ganska troligt, att hans regemente inte kan vara slut förrän framåt jul nästa år, eftersom ju alla kommunala val, enligt Mose lag och 1862 års författning och professor Rydins uttolkning af densamma, skola företagas på jämna årtal.

Detta dristade vi säga åt Josopsson häromdagen. Men han blef bara rasande.

»Jasså», röt han, »jasså, ni vill instrujera mej i författningssamling och i lagtolkning, ni, som ä' så dumma som — som — som ja, som höns och bagglamm. Ni ä' dummare än sju par oxar te'sammans, och jag vill inte ge så möcke som mina gamla träskostöflar, som jag slet opp i förfjor, för era begrepp i kommunalen.»

»Men du valdes ju sist nettan hunrofira ve' julati'en, invände vi.

»Det ger jag attan, när jag valdes, för det stod nok i protokollet, äss jag inte glömt sätta dit'et, hvilket kan va'

möjligt, för ja' säjer som domarn, att en ska' inte belasta protokollet med en hop småsaker, som falla utå sej själf. Men jag sitter inte en gång mer än året på den stolen. Jag tar min hand ifrå' er och ger klubban attan. Hva' har jag haft för tack för att jag reglerat socknen och ställt allt på fötter och lärt de fattige att veta hut och tuktat skolmästaren med skorpioner och stukat prästen, så att han inte fått sin vilje fram? Jo, skam har jag haft te' tack. Ovett har jag haft i lön, och skällning får jag i pension. Det ger jag i alla fall sjuttan. Men ni ska' få se, att det brakar åt häcklefjäll med socknen. Det är rätt åt er!»

»Men du kan väl låta beveka dej, Josopsson!»

»Beveka mej! Vet ni inte hut? Beveka mej. Är jag inte en karl, egenråannes och fri? Är jag sköldig er pengar? Har jag inte lagt mina onera? Är jag kanske ett fruntimmer, menar ni, efter ni tro, att jag ska' ge tappt och låta beveka mej och ge vika och släppa till mej, när jag en gång sagt nej. Dra åt helgotte karlar!» dundrade Josopsson och stampade golfvet och spottade i spisen, så att det fräste.

Vi blefvo nästan ledsna, ty Josopsson hade varit en djädranes ordförande ifrån begynnelsen.

Aldrig var han kinkig, utan man fick säga, hvad man ville på stämmorna och hundsvottera och ärekränka sina motståndare efter behag, hvadan stämmorna voro riktiga skådespel af såväl uppskakande som roande art. Inte höll han heller så värst styft på författningarne, utan allt gick ledigt och lätt.

Var det någon, som gjorde sig till och påpekade, att stämman vid något beslut, såsom det ofta hände, gick utöfver sin befogenhet, så fick han tvärt Josopsson i lufven på sig.

Vid sådana tillfällen var han ganska grym och fruktansvärd.

»Jasså, du säger, att vi gå utanför vår befogenhet. Men jag säger dig, att du ska' sätta dej ner på bänken och hålla din käft, för här är det jag, som för ordet och inte du. Om du inte vore en sådan ryselig dumbom, som du är, så visste du, att vi ha kommunal självstyrelse här i landet, och när vi själfve få styra och ställa, så ska' man vara en sådan skråe som du, om man kan ge sig till att tala om något gående utöfver befogenheten. Nu vet du det.»

Josopsson var, som ni finna, ingen karl att konstras med.

Därtill hade han ett märkeligt sätt att klämma till sina motståndare. I den vägen var han alldeles lik skribenterna i landsens s. k. »Folkblad». De kunna, som ni vet, aldrig hålla sig till sak utan endast till person. Fakta taga de afstånd ifrån. Om nu t. ex. jag skulle tvingas antyda, att ett »Folkblad» råkat misstaga sig i en sak och bevisar detta tydligen och klart, så börjar Folkbladet bums en diskussion, i hvilken den håller sig så långt från det för handen varande ämnet, som solen är ifrån jorden. I stället kastar sig Folkbladet öfver min person, påstår, att jag är en drummel, en muhamedan, en mormon, en sybarit, att jag är fallen för vilda orgier, att jag tuggar snus, slåss och är otrogen i äktenskapet samt en bakåtsträfvare med mera, som visserligen låter bra men som inte hör ett dugg till ämnet. På det viset för »Folkbladen» sin diskussion öfver de sociala spörsmålen. Hvilket är synd, ty man uträttar ingenting i världen genom råhet och glåpord. Ligisters applåder kan man, förstås, vinna genom sådant. Men de äro ingenting värda.

Josopsson skulle blifvit en sabla bra Folkbladsredaktör. Det är säkert, ty okunnig var han, hut visste han inte, och aldrig höll han sig till sak.

En dag t. ex. trädde patron i Hällarp upp på en stämma och talade för en reparation i fattigstugan. Patronen plägade eljest aldrig gå på stämmorna. Men nu hade han fått veta, att snön yrde in genom väggarne i fattigstugan, att hjonen höllo på att förfrysa och att de flesta socknemännen inte levererade annat än sura alstubbar till fattigved. Beträffande detta höll han en dundrande straffpredikan på stämman. Såsom rätt och kristeligt var.

Han fick svar på tal af Josopsson.

»Patron ska' inte va' så bred i gapet», talade Josopsson, »ty vi veta nok attan, hvem patron är. Han är inte likare än vi, fast han tittelerar sej patron och åker i droska. Hvem vet för resten, om ho' ä' betalter. *Vi* ha inga växlar på banken. Men det har patron, så tro inte, att vi krusar. Stoppa han igen sina egne hål, men stick inte till att komdera oss. När vi bli te reds, så se vi nok till fattighuset och hjonen.

»Sköt han om sin son, som ligger i Uppsala och super och vrasslar. Fattighjonen, som stå under vårt husbonde-

välde, ska' vi nok reglera. Vi veta, som sagdt, nok, hva' patron går för. Sköter han sin jord bättre än vi? I helsefyr! Går han oftare te skreft än vi? Nä' gubevars! Ä' han rikare än jag? Han nös sej. Vesserligen gör han större kalas än vi, det är sant. Men för det att patron kan borga hem finare drickesvaror och slå präst och kronobetjäning fulla tre eller fira gånger om året, så har han ingen rättighet att häfva sej opp te nå'n förmyndare eller rådgifvare för oss. Och därmed punktum!» sa' Josopsson och slog klubban i bordet.

Patronen gick ut i vredesmod, och fattigstugan fick förbli i sitt gamla esse.

Man kunde inte annat än beundra Josopsson för hans modiga ord. I alla fall räddade han oss för en utgift. Han var en bra ordförare. Men nu ville han afgå. Hvarför?

Jo, i fjol höstas blef han biten i skånken af Torpar-Svens hund en kväll. Det var mörkt, och hunden såg inte, att det var ordförandens byxor, han spolierade och en mäktig mans vad han ref sönder.

Josopsson blef som ett bi, ty det dröjde fjorton dar, innan såret läktes.

Men på nästa decemberstämma dref han igenom en motion om tio kronors hundskatt inom kommunen. Det blef ett fasligt gny på den stämman, ty det fanns många hundägare i socknen. Men Josopsson skällde ut dem allesammans, så att de voro inte vatten värda, och skatten gick, som sagdt, igenom.

Men detta blef en farlig seger för Josopsson. Alla hundägare gaddade ihop sig och beslutade att skjuta sina hundkreatur, den ene efter den andre nu i höst samt förära Josopsson kadavren. Och det ha de hållit ord med. Körde Josopsson till sta'n, hade alltid någon smusslat en död byracka under hans vagnssäte eller i hans höpåse. Ofta, om kvällarne, när han skulle klifva i sängen, öppnades dörren tyst, och en död vall- eller fähund singlades in och blef liggande på hans hufvudkudde. När Josopsson trädde ut om morgnarne, snafvade han ofta på förstubron öfver en dödad hunds lekamen och drog bälgsides i backen. En dag fick han fem döda hundvalpar i en låda med posten.

»Dä ä' nok kommenalblankenter!» sa' Josopsson, då han fick lådan.

Men när han så fått syn på innehållet, höll han på att få slaget och satte sig för att lämna bå' protokollsbok och klubba ifrån sig.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jaja, omständigheterna kunna blifva hvem som helst ganska öfvermäktiga. Och såsom ni hörde i början, är det omöjligt att få honom till att stanna kvar på sin post, hvadan här nu stundar till en ministerkris och en kabinettsförändring i Lungemosa.

Men lifvet är sådant. Det är en evig strid, och det är, som pojken sa', när han satte hundskinnshättan på far sin: »Det är hund på hund», sa' pojken.

Lefve sporten!

Det är alldeles obegripligt, hvad sportsinnet griper omkring sig här i landet nu för tiden. Mången anser det såsom ett mycket glädjande tidens tecken och håller före att vi på grund af dessa ideliga sportöfningar och träningar ha hopp om att de kommande generationerna skola bli kraftigare, friskare och bättre än vi, som lidit ett grand af våra fäders libationer.

»Om de åkt bicykel litet mera och supit mindre brännvin, så hade vi varit likare, än vi äro, och inte haft så stor disposition för influensa och annat elände!» yttrade en talare nere i Vernamo för några månader sedan.

Själf vet jag inte riktigt, hvad jag ska' säga om det talet, men jag kan konstatera, att vi sedan dess, af omtanke för våra barn, börjat hängifva oss åt sport på ett sätt, som verkligen börjar blifva oroväckande. Nästan hvarenda en af oss har lagt sig till med en bicykel och rätt i rappet finns här inte en käring i trakten, som inte kan gå omkring i stugorna och skryta öfver att hon blifvit kullslagen af en Vernamoherre af nåd och nedlåtenhet utan hennes egen förskyllan.

Själf har jag måst betala 54 kullar ägg, som jag slagit sönder för käringar, dem jag nedgjort under morgonpromenader. Hvadan sporten kan sägas vara en bra dyr historia, äfven om den sedan är hälsosam och stärkande.

Många andra ha dock varit mycket värre däran, särskildt under inläringsdagarne, hvilket ju egentligen icke är att säga så mycket om, ty lärdomens rot är i allmänhet bitter.

Här finnas de, som åkt ner både i Krycklebäcken och i Lagan och varit nära att omkomma. Och andra gången patron Snuselin var ute för att visa sig och stoltsera på

gatan, gick det på sned för honom, så att han kom hufvudstupa in genom fönstret i ett rum, där jungfruföreningen hade möte, och han åstadkom genom sin uppenbarelse ett sådant afbrott i gitarrspelet, att ynglingarne, som, förstås, voro när, blefvo vredgade och drogo Snuselin ut på bakgården samt gåfvo honom smörj.

Och en dag hände, att fyra stycken patroner sutto inne på gästgifvaregården i mycken oskuld och stillhet, när de plötsligt hörde ett brak mot ytterväggen, såsom af en jordbäfning. De hunno knappt i sin förfäran knäppa ihop händerna och göra bättring, förrän sekreteraren i blåbandsföreningen kom instörtande genom fönstret och vardt liggande på magen midt öfver deras bord, ödeläggande 1 liter konjak, värd 7 kronor 50 öre, som han fick betala.

Ja, här är ett sådant hjulande öfver allt, natt och dag, att ingen människa någonsin eller någonstädes kan vara säker till lif eller lem.

Hvart man kommer och hvart man går, träffar man alltid på någon, som ligger och sprattlar, och häromsistens såg jag en syndaträl rusa fram och fånga själfva sparbankskamrern bakifrån på framhjulet af sin trampmaskin. Ve! ve!

Men vi äro sådana sportkarlar, så vi fästa oss egentligen inte ett dugg vid några malörer, utan vi bara gå på för att utveckla oss.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I söndags gåfvo vi oss ut på en skön äng samt med hustru, kaffe, punsch, älskarinnor och annan välsignelse för att njuta af naturen och våren, som nu avancerat ett rätt godt stycke här nere.

Men äfven där njöto vi på det sättet, att vi hängåfvo oss åt sport.

Först drogo vi till med längdspräng.

»Det här blir roligare än på en cirkus», mente fruntimren och ställde sig nyfikna framför den käpp, som vi lagt på marken och till hvilken vi skulle hoppa för att vinna pris.

Nå, den förste patronen, som skulle hoppa, gaf sig i väg.

Det var verkligen högtidligt att se, hur han barkade åstad och spände musklerna och grinade och stönade och skefvade. Men han glömde att ta sats, förrän han kom ända fram till käppen, så att han fick denna mellan benen

och slog ner som en fallande mjölsäck midt ibland de gallskrikande fruntimren.

»Sir I, att ja' kom öfver!» skrek han emellertid, då han kraflade sig opp.

Men som vi inte kunde gilla hoppet, blef där en så mycket långvarigare diskussion å ämnet, som hopparens hustru och svägerska höllo med honom och bedyrade, att han »kom flera alnar på andra sidan käppen».

Slutligen enades vi om, att man inte kunde bedöma längdsprång, annat än då de företogos öfver en graf eller dylikt, och så beslöto vi att i stället hoppa öfver en bäck, som flöt där.

»Kör för bäcken!» skreko vi, och fyra sekunder efteråt befunno vi oss alla plumsande och flåsande midt i honom, som till på köpet hade dybotten.

»Anagga den uslingen! Han var bredare, än han såg ut till!» mente vi, när vi slutligen kommo upp våta och otäcka på alla vis.

Det värsta var, att det yrde och skvabbade af oss, så att vi inte fingo komma när fruntimren på tre meters afstånd, på det att vi inte skulle fördärfva deras vårkläd-ningar.

För att emellertid kunna hålla oss varma, skulle vi se'n företaga höjdsprång öfver snöre.

Nu voro vi förstås arga, så vi sprungo i ilskan och kommo rätt bra i luften. Men fyra af oss dumpo omkull vid nerkomsten, och därvid rämnade deras permissioner på ett så betänkligt sätt, att de fyra männen fingo gå afsides och sätta sig på tufvor, ty stående kunde de inte visa sig.

»Men hur i all världen ska' de komma hem?» suckade en fru.

»Åh, vi gå efter er på vägen och ni förbinda er att inte se er tillbaka!» mente männen med de spolierade pantalongerna.

Till lust och gamman hade en af patronerna tagit med sig en jättelik selseflaska, hvilken vi sedermera hängde upp på ett snöre mellan två träd.

Därpå band man en duk för ögonen på en person, satte en staf i hans hand och anmodade honom att på vinst och förlust gå bort och klämma till krukan, så att hon ginge sönder.

»Kors så lifvadt!» jublade fruntimren. Men de fyra männen på tufvorna svuro, för att de icke kunde vara med.

Nå, den förste, som gick åstad att krossa krukan, barkade öfver i det dukade kaffebordet och lade mig i skallen med stafven, så att jag höll på att förgås.

»Sir I, att ja' råkade krukan i första tempot!» jubilerade han.

Och allesammans grinade, så att de kunde sig fördärfva, och påstodo, att de aldrig varit med om något så lifvadt i all sin tid. De gåfvo honom till och med konjak för hans dråpeliga gärning och förlåto honom, att han trampat sönder åtta par koppar.

För att dock i någon mån trösta mig, skulle jag se'n få gå åstad och ödelägga kärilet.

Men eftersom jag var ilsk och följaktligen oresonlig, påtade jag till ögonduken, så att jag såg ett grand och kom fördenskull mycket riktigt till krukan samt gaf henne en dräm, så att hon flög i tusen bitar.

Det blef emellertid inte galet förrän då. Ty den synddrypande patronen hade fyllt henne med gammal härsken och usel tran, och när krukan gick i kras, fick jag naturligtvis hela eländet öfver min lekamen, så att jag efter den betan måste gå än längre bort från sällskapet än männen på tufvorna. Ty jag spred en rysansvärd stank omkring mig.

Men bortsedt från alla dessa malörer, hade vi ändå ogement roligt under vår sportafton, och när vi sedermera framåt kvällen tågade tillbaka till köpingen, spredo vi en oblandad glädje och munterhet omkring oss i vida kretsar bland alla dem, som mötte och sågo oss.

Först tågade fruntimren och väckte gamman genom sina mer eller mindre tillskrynklade toaletter. Men ett riktigt jubel uppstod vid åsynen af de blöta och dyiga männen med de söndersargade pantalongerna, hvilka linkade efter tillsammans med mig, som luktade såsom tio garfverier.

Hurra, hurra! ljög öfver fält och gator, där vi drogo fram; och nu ha folk ett glädjeämne att behandla i tre veckors tid härnere. Så det finna vi, att sport är någonting i hög grad lifvande och välsignelsebringande.

Kajsa.

Vi voro en skock dundergubbar, som gingo hem från kyrkan i söndags uti solbadd öfver dammiga vägar.

Före oss stultade våra gummor och rörde upp dammet med sina helgdagskjolar, så att vi voro liksom ett grand rasande på dem och hostade och spottade och fräste och till och med småsvuro, våra gamle syndare, fast vi vankade från Guds hus.

Bland oss gick Bengt i Bygget, hvilken, gunås, inte är så värst öfverdrifven i läsning, fast han annars är en rik och välaktad och ganska manhaftig karl.

Rätt som han gick, stannade han och sa':

»Töfven lite, go' vänner!»

Vi stannade.

»Jo, kan nå'n af er säga, hva' tusingen det egentligen menas med prästens vecka, som de orera så grufveligt om nu i dagarne i våra blad? Hva' ska' det gå ut på? För min del töcker jag, att vi ha Gudi nok af fruntimmersveckan. Hon är minsann inte för ljufvelig ibland; och ska' här nu ställas till med en prästavecka, så blir det rent rasande. Åtminstone för oss, som ha sandjord. Ty prästaveckan ska' naturligtvis bli en brännande och torr vecka, eftersom det ju sägs, att prästerna ä' så torrfängda nu för tiden!» dundrade Bengt och såg vidlyftig och, såsom det heter, djupt indignerad ut.

I början fattade vi andre inte hans mening. Men Johan i Johansbo, som har ett grundrikt hufvud och läser som en präst, klämde i att grina, så att han kunde sig fördärfva.

»Gack te' skolmästaren, Bengt, och bed att han lärer dig stafva och lägga ihop! Hi, hi, hi, det är, gualof 'pres-

sens' och inte 'prästens' vecka, som stundar. Gack te' skolmästarn, så fort du slutat våran, Bengt!» skrattade Johan.

Och vi stämde in.

Bengt blef rasande och snopen, spottade och började ta långa steg på vägkanten.

Sen redde Johan ut för oss, hur det hängde i hop med pressveckan ifrån början och till slut. Ty han är, som sagdt, en grundrik man, som begriper det, han läser, hvilken gåfva inte är allom gifven.

»Jaha», slöt han, »det är en evinnerlig synd, att vi ska' ha en så ändalöst lång väg te' Stockholm. Annars skulle vi då med, gubbar, och ha våra roliga och lärorika stunder, för det är i alla fall pressen, som regerar världen!»

»Det är osanning! kanoner och pengar regera, gualof, än», inföll Lars i Lassabo, som, förstås, har flere tusen utlånta i bygden. Och vi andra gubbar voro nära däran att instämma med Lars i det stycket.

Men i detsamma började Johan, den filosofen, tala om vår ungdomstid och minna oss på hurudana vilddjur vi då voro i socknen om lördagskvällarne.

»Hade pengar eller präster eller proselyter eller länsmän eller till och med kanoner, äss dom kört fram med sådana, kunnat styra oss på den tiden?» sporde han.

»Nä, kanske de'!»

»Nå sir ni nu. Nej, det minns ni nog, att det bara behöfdes ett bättre hufvud än våra, att det inte tarfvades mer än ett varmt och känsligt hjärta för att ta gadden ur oss, att det var antingen ett lustigt eller ett allvarligt ord, sagdt i rätter tid och på rätt sätt, som, skam till sägandes, gjorde folk af oss», lät Johan.

»Hvad i all sin tid menar du nu?» gapade vi.

»Kommer ni ihåg Kajsa i Åsen?» log han.

Åhå, nog mindes vi Kajsa. Och när talet nu föll på henne, saktade vi alla liksom efter ett kommando vår gång, för att våra gummor måtte komma ur vårt ögonsikte, mens vi gingo och grunnade på Kajsa. Alla våra gamla hjärtan började klappa fortare vid det ljufva minnet.

Och Johan drog fram de gamla paschaserna om unga Kajsa i Åsen, den ystra och käcka, vackra och burriga Kajsa, som hade bättre hufvud än hela pojkaskocken tillsammans och ett redigare förstånd än allt det gamla folket i

socknen tillhopa. Hon lärde oss folkaforor under lek, och hon lärde oss kärlek.

Johan i Johansbo minde oss på alltsamman, hur Kajsa trallade och dansade ibland och talade allvarsord ibland till oss, så att vi skälfde därvid, hur hon blef skamfilad och utskriken såsom en dålig flicka af de dumma och kortsynta, för det hon gick emot oss. Och dock hade de i stället bort bära henne på sina händer, ty hon gjorde oss inte annat än gagn och nytta och godt. Det var liksom ett behof hos henne att göra så.

Åh, en så'n tös hon var!

En gång hade vi fått för oss att vältra Skrikebo ladugård ner i ån en lördagskväll. Vi voro ursinniga på ägaren, som skvallrat på oss och skaffat oss något obehag. Vi hade allaredan burit fram stenar och timmerträn och gjorde i ordning brott för att tippa huset i ån. Där kom folk och ville hindra oss, men vi drefvo bort dem med stakar och stänger, ty vi hade gifvit oss den uppå att fullfölja vår föresats, om det så rätt skulle kosta oss häktelse. Ladugården skulle tumlas i ån.

Då kom Kajsa dit. Innan vi visste ordet af, hade hon krupit upp och satt sig på ryggåsen.

»Minns ni gubbar», lät Johan, »hur härlig hon satt däruppe och blixtrade med ögonen under de mörka vackra ögonbrynen, och minns ni, hur vi dängde våra egna doningar i stället uti ån och tiggde henne att komma ner, och hur vi sen drogo dädan i frid och följde henne som lamm?

»Jojomen hvad vi det mindes. Och det var inte den enda gång, hon rädda oss från ondo.

»När vi tidt som oftast ville draga ut i fejd mot grannsockenpojkar, nosade hon strax reda på't och gensköt oss och jollrade och pratade med oss och höjde pekfingret och förmanade oss som en mor, fast hon inte var mera än tjugutvå år, samt vände oss om i stunden, då hvarken länsman eller präst skulle förmått uträtta ett dugg med oss, trots deras stora väldighet.»

Ja, Johan gick igenom hela kapitlet med oss på kyrkovägen och redde ut hur Kajsa i Åsen gjorde folk af oss och mildrade råheten i oss endast med sitt goda hjärta och sitt lilla blixtrande hufvud. Hon gjorde oss allvarsamma och eftertänksamma till sist hela hopen, ty vi älskade henne slutligen af all vår själ. I stället för att löpa ute och härja

och föra röfvarlif om nätterna, höllo vi oss hemma och tänkte på och drömde om Kajsa.

»Blef det oss slutligen icke så lite till mans, att vi inte kunde göra ett dugg, utan att vi först undrade för oss själfva, hvad Kajsa kunde ha för tankar om'et?» sporde Johan.

»Jojomen!» läto vi.

»Nå, men hvad har det här pratet för sammanhang med vårt första tal om prästens vecka eller hvad det nu ska' heta, det stora och långa och vidlyftiga stollastycket i Stockholm? Äss jag inte är allt för dummer, så töcks du, Joan, vilja gå här och bevisa, att pressen är ett slags blixtrande Kajsa i Åsen, som bara vill älska folk och göra dem godt och än med skämt än med allvar locka dem att följa reela vägar och gå ärliga gångar?» inföll Lars.

»Det kvittar, hvad du lägger in för mening i mina ord. Men jag för min lilla del tror, att vi inte behöfva misströsta om världen och mänskligheten och ungdomen, om intelligensen får styra och kärleken råda», genmälde Johan.

I detsamma hade vi hunnit Stockebo vägskäl, och gummorna började hojta och skrika efter sina respektive män och spörja, om vi inte ville med hem.

Malena i skogen.

Vi sutto på gungbrädan, som står vid östra gafveln i Ragnarök och pratade historier och paschaser för hvarandra. Och jag ska' säga, att det var så kallandes rena verba, som kommo fram den aftonen, för vi voro, skam till sägandes, inga småpojkar, som sutto där. Utan vi voro allt så pass karlar, att ingen af oss hade misstro till sin öfverlägsenhet i alla stycken öfver själfve våran riksdagsman.

Så pass karlar voro vi.

Men om det blefve fråga om att jag här skulle teckna ner en berättelse, som återgåfvo de historier, som vi drogo, så säger jag bestämdt stopp. Ty det kan talas mycket från gungsebrädan i Ragnarök, som inte duger att sätta in i ett blad. Fastän det får lof medgifvas, att landets lagar nu äro sådana, att här kan skrifvas och talas åtskilligt, som egentligen borde vara belagdt med halshuggning eller annat urbota straff.

Mycket af sådan art talades äfven i Ragnarök besagda afton. Särdeles voro vi slängda uti att hudflänga människor och lagar, grannar och författningar, domare och nämnd, präster och länsmän. Måntro det fanns inte mycken heder kvar i de personer, som kommo på tal. Innan vi släppte dem, voro de nidingar, tjufvar och banditer.

Sådant är lifvet.

Men vi talade annat också. Och hvad det handlade om, kan ni förstå, när jag nämner, att fruntimren flögo upp, rusade i väg och skreko: »tvy den dålie», så snart vi kommo in på det kapitlet.

Och ändå får ingen säga, att Ragnaröksfruntimren äro några stiftsfröknar eller något annat ömtåligt i kvinnoväg. Snarare tvärtom, det vet jag, som gått så långt, att jag till och med friat däruppe.

Under tiden satt gamle Sven i Ragnarök på en stol intill oss, lyddes, molteg och skakade på hufvudet.

När vi länge hållit på, afbröt han oss slutligen. Han stötte med kryckan i backen och sa:

»Jag tycker, att ni borde veta hut och skäms! Det är rent ynkligt att sitta och höra gamla karlar, som vell kallas förståndiga, förlida ett helt målbete med att språka en sådan sakramentskad smörja!»

»En har inte mer roligt, än en gör sig själf, far lelle!» genmälde sonen hans.

»Jasså! Men anse ni, att sådant tal och sysslandet med sådana tankar är något roligt, då stå ni, i mitt tycke, allihop med den ene foten i en idiotanstalt!» brummade den gamle och spottade föraktfullt långt utåt gården.

»Men en får väl om någonting tala!» lät Isak i Fästampen.

»Dä får en. Men har en ingenting annat att tala om än om nästans fel, och har en intet annat att ta till, när en vill vara kvicker, än att skälla ut andra och prata svinaktigheter och en hop elementskad lättfärdighet, så är det, med förlof sagdt, bättre att hålla käft.»

»Men en kan väl inte sitta stummer som en fisk eller vanka som en döddansare genom denna världen heller!» mente sonen.

»Titta er omkring i Guds värld och på lifvet, så få ni vackrare och bättre ämne till era betraktelser, om ni, förstås, *tänka* ett grand öfver hvad ni då få se. Och hålla ni på med sådant en liten tid, så få ni roligare däraf, än ni nu kan tro. Tusen gånger roligare än af sådant elemenskadt struntprat, som ni nu fört här i flere timmars tid.

»Här satt ni nu nyss och gjorde er löjliga öfver gamla Malena i Skogen och skojade öfver att hon aldrig vill ta en karl i hand och att hon får liksom frossa, när hon får se ett småbarn. Ja, lite konstig är hon, där hon sitter och rufvar i sin stuga i hålskogen. Men ni har kanske inte tänkt på hvad det kan vara, som gjort henne sådan. Ni babbla bara öfver det, ni se, men grunna aldrig öfver orsaken därtill.

»Malena har gått igenom mer, än ni ana. Det är underligt, att hon bara lefver.»

»Hva' kan det va'?»

»Jag minns henne sen ungdomen, och en sedigare och bättre flicka fanns inte. Duglig i sina gärningar och vacker att se på. Hon var sådan, att man skulle kunnat dikta visor och sånger om henne. Hon var som ett solljus, och det var omöjligt att inte älska henne.»

»Älskade ni henne också, far?» inföll sonen.

Gubben satt och teg en stund, liksom hade ett gammalt minnes sky dragit förbi hans inre syn.

»Det angår dig inte», utbrast han slutligen. »Så kom blixten och slog ner i henne. Det var en vacker blixt, för det var en son till patronen på Håldaholm, som träffade henne på en midsommardans. Gu' vet, hvad han satt i henne för stollastycken, men hon blef rakt som vurmer. Det var kärlek, kan jag tro, ty så såg det ut. Jämt och samt såg man dem mötas. Och pojken var nog lika toseter som hon. För han tänkte tydligen inte på något annat än henne en hel sommar. Och hade det inte varit för hans kärleks skull, så hade det gått illa för honom, ty här var många andra, som afundades honom, och han hade nog blifvit ihjälslagen, om han inte svurit på att han menat allvar med sitt frieri.

»Ni vet nog, hur dant raseri det uppstår ibland bondpojkar, om det kommer en herreman och kniper bort en af deras vackraste flickor. Det ha många ledsamheter uppstått för sådant.

»Men Håldaholmssonen svor och betygade högt och heligt, att det skulle bli gifte af mellan Malena och honom. Det hade blifvit ett vackert par af dem.

»Det är emellertid ett gammalt ordspråk, som säger, att den, en vill ha, den får en aldrig, utan en får hålla te' godo med det, slumpen kastar till en.

»Så gick det också här. De fingo inte hvarandra. När sonen sa' till sina föräldrar, att han ovillkorligen ville gifta sej med Malena, så lärer det blifvit ett förskräckligt lefverne i Håldaholm. Det sades, att prosten till och med slog sin son och hångrinade åt honom. Och frun, som var fin och af adlig stam, blef liggande sjuk i tre veckors tid, naturligtvis.

»Men så gick det, gunås, stolligt med Malena. Och på den tiden ansågs sådant mycke', mycke' chikanligare och mer förnedrande än det, gunås, gör i vår tid.

»När Malenas far kom underfund med det, gick han till Håldaholm och rasade som ett vilddjur. Han var heller ingen karl att lekas med. Han slog näfven i bordet och sa', att om det inet blefve gifte af, så skulle han tutta eld på hela Håldaholm och att han skulle få hjälp därtill af hela socknen.

»Nå, då låtsade patron, att han skulle ge med sig, och gubben fick ett par dar efteråt skicka Malena till herrgården.

»Sen sågo vi henne inte på länge. Vi trodde, att hon inte ville visa sig, och höllo det för riktigt.

»Men saken var den, att de farit af med henne långt bort, och när hon kom åter, var hon konstig och sa', att de hade låtit stjäla hennes barn. De hade väl löst in det nå'nstans.

»Sonen var emellertid nog en svag natur, kan jag tro, ty han hade lydt sina föräldrar och låtit föra sig utrikes. Och där stannade han. Men hemma spred patronen ut att sonen helt enkelt rymt för att slippa giftet.

»Här har ni Malenas historia. Hon hade trott på lyckan och löften, och för den trons skull blef hon utskämd och olycklig. Är det underligt, att hon icke vill ta en karl i hand och att hon skälfver till, när hon ser ett spädt barn?»

»Nääh!» svarade vi snopna.

»Och nu låta ni väl henne vara i fred?» slöt den gamle.

»Jaah!»

Regn.

Ah, detta evinnerliga smattrande natt och dag, vecka in och vecka ut af tunga regndroppar mot tak och rutor.

Under lång torka vid midsommartid kan man jubla, när man plötsligen efter lång och tålig väntan vaknar vid ett sådant smattrande.

Men att månad efter månad bara se, hur det faller regn, regn, oupphörligt regn, det stämmer ner lynnet och dränker all glädje.

Hvart jag tittar, ser jag svartnande höskylar på fälten, där de numera icke stå till prydnad.

Bonden suckar, hvarje gång han ser dem. Tjogtals gånger, när sol tittat fram och det har liknat sig till torkväder, har han och hans folk bredt ut dem »för att de skulle blåsas ur».

»Håller det sig till kvällen och blåser, som det nu gör, får jag, gualof in mitt hö, har han sagt och börjat hoppas. Men han har städse knappast fått stackarna bredda, förr än det har kommit ett plötsligt skyfall igen.

Då har han gått hem med trötta steg och stönande satt sig på soffan, därifrån han hört, hur regnet ideligen häftigt blaskat mot hans förstusten.

I sådana tider är det synd om bonden. Jag ser honom nästan jämt stå på sin gård, i ur och skur, blickande upp mot himlen för att spana efter någon ljusning.

»Tror ni, att vi få uppehållsväder snart, gamle far?»

»Nä, det ser mörkt ut. Den här sommarn är precis som män'skolifvet. Mycke' mörker och föga ljus, mycke' tårar och lite solsken. Hå hå, ja ja!» Och så går han ristande sitt gamla ärliga och sorgsna hufvud.

Ja, det är just ingenting härute, som ser gladt ut. Hästarna stå hopkrupna timmar efter timmar under träden

och se sorgmodiga ut. Blickar jag ut genom fönstret, ser jag hönsen stå ruggiga och dystra inkrupna under krusbärsbuskarna, där de söka skydd mot den evinnerliga syndaflod, som än silar och silar, än strömmar ner i fruktansvärda kaskader. Allt är blött, folket är genomvått från morgon till kväll, kjolarna blaska kring de käcka landtflickornas kraftiga ben; i alla förstugor och framför alla spislar hänga våta kläder till torkning och ånga unket och fränt.

Män'skorna ha snufva och bröstvärk, vägarne äro som lerältor, alla diken stå fulla med vatten, kärren och maderna äro oåtkomliga, och det värsta är, att man icke kan komma åt mossarne.

Vi få intet torfströ i år.

Hva' ska' Rösiö säga om den saken?

Nej, att vi icke få torfströ, är nog inte det värsta.

Jag har sett något än sorgligare än den öfversvämmade mossen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Liden heter stället. Det ligger fagert fast sidländt och han, som bor där, har väl ännu icke hunnit skaffa ett tillfredsställande aflopp för sina små ägor. Men en flitig karl är han.

Går man sent hem från fisket och styr förbi Liden, så synes alltid Anders ute i arbete, och vankar man vid fyratiden en morgon därförbi för att vittja sina don, alltid är Anders uppe och knogar och hvisslar, stark och morgonfrisk.

Anders i Liden var alltid vid godt humör. Han hörde till dem, om hvilka man säger, att »de äta sin gröt och grina.»

Och dock hade väl få människor slitit värre ondt i lifvet och haft mera vedermöda än han.

Han hade varit ett socknens barn. När han var så där omkring fem år gammal, stod han föräldralös. Då dog nämligen hans moder på fattighuset. Hvem hans far varit, visste ingen med säkerhet. Men det hviskades man och man emellan, att det var en af socknens storgubbar. Ingen tordes emellertid säga ett ord, ty det gifs inga farligare suveräner på jorden än sockenkungar af bondestam.

När modren slutat sitt förfelade lif på fattigstugan, så hölls där auktion på Anders, år efter år, så han ambu-

lerade nästan öfver hela socknen. Och man vet nog, huru sådana barn hafva det. Stundom kunna de visserligen för någon tid komma till godt och beskedligt folk. Men det är sällan, ty de goda befatta sig sällan med att ropa in barn på kommunalauktioner.

I tio år fick Anders på det viset gå under klubban framför kommunalordförandens bord i sockenstugan.

Lite mat, mycken stryk och klent med kläder fick han under denna tid, då ett barn växer och magen ständigt skriker efter föda.

Men Anders stod på sig.

När han gått och läst och socknen inte behöfde sälja honom längre, kom han ut och i tjänst.

»Jag är för fattig att komma öfver till Amerika», plägade han säga, »och därför får jag lof tjäna bönderna härhemma. Och kanske är det lika bra, för nu vet jag att taga ut min rätt både hvad lön och mat beträffar.»

Och Anders tjänade, fick allt bättre och bättre löner, ty han var en bra dräng, och det var ett rifvande efter honom.

På det viset gick det, tills kärleken en dag kom öfver honom.

När den kommer, vill män'skan inte gärna tjäna hos andra utan önskar sätta fötterna under eget bord.

Det var klart, att det var en fattig, mycket fattig flicka, som Anders tyade sig till.

»Lika barn leka bäst», lät han. Och så fick han på afbetalning den lilla ägan vid Liden. Dit flyttade han ock med sin tös och knäckte till att ordna ett 'eget hem'.

Där har jag nu sett honom under ett par somrar, och det har synts på allt, att han hvarken sparat på arbete eller omtanke.

»Det tycks gå framåt för dej, Anders!»

»Gualof, det vurnar sej bra! Bara en gnor och inte släpper tag!»

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I söndags afton blef jag nästan rädd, när jag fick se Anders. Han satt på sin åkerren i duggregnet och såg ut som en dödsdömd. Han var blek som ett lärft i ansiktet, och i ögonen hade han ett uttryck, som liknade förtviflan. Bröstet gick häftigt på honom, och han andades tungt genom näsan, ty han satt och bet på tänderna.

»Go' afton, Anders!»

»Gu afton igen, så är det betaldt», svarade han vresigt. Jag kunde knappast känna honom igen.

»Hur står det till därinne?»

»Dåligt!»

»Är hustru din sjuk?»

»Inte som jag vet. Hon hade hufvet opp, när jag gick ut.»

»Är din lille pojk krasslig?»

»Nä, gualof!»

»Har du några sjuka kreatur? Sommarsjukan går ju, sägs det.»

»Jaså, då kommer hon väl hit, så att eländet blir fullständigt!»

»Hvad är det, som trycker dej då?»

»Trycker mej? Titta dit!»

Och så pekade han ut öfver sitt rågfält. Jag hade ofta lagt märke till den trädan. Anders hade nästan den vackraste råg i trakten.

Nu låg hela fältet utefter marken hopsnodt i skvalande vatten, som steg upp ur dikena och dränkte hela skörden, som tycktes vilja gro.

»Rågen kan resa sig! Det kan väl ej falla regn i evighet. Och du ska' ta tröst, ty det är ju i alla fall en världslig sak!»

»Så kan han tala! Men det är min första skörd, som jag gladt mig åt, ända sedan hon kom upp i höstas. Ingen vet, huru jag gödt det fältet med svett, hur jag försakat för att få det gödsladt, hur jag plitat och burit dit matjord och löfmull långt opp ifrån skogen i månljusa nätter. Jag har gladt mig åt den biten, som skulle ge det första bröd, vi skulle baka af egen råg. Och nu ligger det där fördärfvadt och ger mig blott en hop rutten halm.

»Kan jag ta tröst, när jag ser frukten af årslångt släp drunkna inför mina ögon?» stönade han.

Se'n satt han en lång stund och funderade. Därpå reste han sig och räckte mig näfven.

»Förlåt, jag talade visst dumt nyss. Ingen har rättighet att beklaga sig öfver Herrens gärningar.»

Tandvärk och kärlek.

I den vackra runa, som skrefs i Smålandsposten öfver den i mer än ett afseende store Sigurd efter dennes frånfälle, skildras ett ganska märkeligt drag hos Sigurd.

Det mäles nämligen, att den store kåsören en morgon vid sextiden befanns sittande å redaktionen med ombundet hufvud och af smärta förvridna drag. Han hade nämligen den fruktansvärdaste tandvärk, och ändå sysselsatte han sig med författandet af ett »Kaleidoskop», som handlade om »en ung flickas morgondrömmar». Och det sades, att den biten likväl blef så utomordentligt mjukt och fint skrifven.

Ja, sådana kunna karlar vara. Men inte skulle den här gossen stå ut med det.

Ehuru jag väl någorlunda vet, hvad en ung flicka kan ligga och tänka på och drömma om, när hon vaknat på morgonen och ligger och sträcker sin uthvilade, lättjefulla och mjällhvita kropp i sköna attityder, skulle jag i alla fall aldrig kunna skrifva om sådant, när jag hade tandvärk.

Och just nu har jag den vildaste och rysligaste tandvärk, som någon säkerligen blifvit benådad med sedan människans uppträdande på jorden.

Om redaktören finge se mig i detta ögonblick, skulle han tvifvelsutan skratta sig fördärfvad. Det finns nämligen ingen apa i de tropiska urskogarnes vilddjursfyllda dunkel, som kan se mera ful eller mera satanisk ut, än jag gör på denna stunden.

Redaktören skulle grina och bäfva.

Den ena ansiktshalfvan har svullnat och gifvit sig ut till sådant mått och spändt omfång, att den liknar magen

på en oxe, som förätit sig på fuktig klöfvergrodd. Näsan är vriden på sned, så att hon sitter alldeles i närheten af öronmusslan. Ni må tro, att detta tar sig synnerligen formskönt ut. Har ni aldrig sett en persons näsa luta sig intill och nosa i hans eget öra, så kom hit. Här kan detta egendomliga skådespel beredas er af nåd och för intet. Ena ögat är naturligtvis igensvullet och ser ut såsom en igenkastad löpgraf. Ve mig, att jag blef född! Det andra ögat gnistrar af raseri såsom en tigers.

Alla män'skor, hustrur och barn och älskarinnor, hafva flytt mig, antingen af vämjelse eller fruktan. Om vetenskapen komme så långt, att man kunde bekaja en krigshär med en gnistrande tandvärk, skulle ingen makt på jorden kunna stå emot den härens vildhet och raseri. Den ödelade hela världen på femton minuter.

Alltså går jag här ensam med mina plågor och mitt ursinne. Jag sparkar i väggar, slår sönder vattenkaraffer och drämmer stolar i golfvet, så att deras ben gå sönder. Öfvergifven och afskydd, fruktad och flydd går jag här, utan att någon bringar mig tröst, Salubrin eller Stigzelii tanddroppar.

Blott en enda bäfvade icke tillbaka för mig utan uttryckte i stället sitt beklagande öfver mitt eländiga tillstånd och mina fruktansvärda vedermödor. Men det var en karl, som kom hit för att kräfva pengar. Sådana ge sig inte ens inför själfva afgrunden.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och dock är detta den dag, under hvilken det skulle skrifvas om kärlekssagan nere i Backegård.

Kärlek och tandvärk, huru höra väl de ihop? Men så länge lifvet aldrig så matt flämtar i en tidningskarl, måste han fullgöra sina åtaganden och sin plikt.

Om därför alla människor ville taga oss till ett föredöme med afseende å pliktuppfyllelse, goda seder, renlefnad och dygd, flit och tankeskärpa, så skulle detta på ett förundransvärdt sätt påskynda ankomsten af det tusenåriga riket.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kärleksagan i Backegård, var det ja!

Den var kort i början, men nu tänja de ut henne, så att hon tydligen räcker under ett par personers hela lif.

För några år se'n kom här en ung, fin herre och hyrde in sig hos Samuel i Backegården.

Han gaf sig inte mycket i slang eller prat med folk. Han nämnde bara, att han hette Lind och låg i Stockholm och studerade till läkare. Studerade gjorde han också som en helan karl. Vare sig han gick på en väg eller man såg honom ligga i en skugga, alltid las han i en bok, och böcker sades han hafva med sig i hundratal. Så nog bå' kunde och ville han studera.

Karlen såg bra ut. Han var, såsom man kan tänka sig en prins, lång, ståtlig, mörk och brunögd. Alla fruntimmer, som fingo se honom, fingo hjärtklappning och blefvo förvillade i sina sinnen. Mest patronens flickor i Heldaholm och prostens töser.

Men han tycktes inte bry sig ett dugg om dem. Mötte han någon af dem ute på vägen, så hälsade han artigt och som en grefve men gick efteråt läsande som vanligt i sin bok utan att slå sig i språk med någon af dem.

»Han är en döddansare, som inte har sinne för fruntimmer utan bara för sin läsning», mente folket. Och det såg verkligen så ut, ty det ville mycket till att inte bli dårad af särdeles patronens töser, som voro såsom liljor.

Men det dröjde inte så fasligt länge, förrän vi kommo underfund med att den där flitige och allvarsamme läkarkandidaten hade ett duktigt och rejält fruntimmerssinne. Och då blef det oss klart, hvarför han icke heller brydde sig ett dugg om damerna i Heldaholm och prästgården.

Till Backegården hör en vacker hage, där den där Lind plägade hålla till med sina böcker. Den var nästan igenvuxen af björk, ek och bokbuskar, så där var klent bete. Men Samuel ville icke rödja där för att få bättre gräsväxt, ty han tyckte, som sanningen var, att den var för vacker att fördärfva.

En vacker afton gingo Samuel och jag genom den hagen. Där gick nämligen en genväg genom densamma och som ledde till ett ställe, där vi den dagen hade något att uträtta.

Rätt som vi gingo, syntes kandidaten stå och titta framåt gångstigen.

»Undras, hvad han glor så strängt efter?» lät jag.

»Åh, det är väl något i hans böcker, som han funderar öfver!» genmälde Samuel i Backegården.

»Låt oss ställa oss här bakom hasselbusken, så få vi

se, hur han vänder sig. Sådana där lärda herrar ha så underliga fasoner», mente jag.

»Ja vars, det kan bli roligt nog!» svarade Samuel.

Och så undstucko vi oss bak busken.

Vi hade inte stått där i en minut, förrän vi fingo skåda Samuels Mina komma ledandes med en kviga.

Kandidaten stod still.

Det ville tyckas, som om han inte varit riktigt frisk, ty det skälfde till i honom ibland.

När Mina och kvigan kommo midt för honom steg han åt sidan och tog af sig hatten. Tösen var som en pion i ansiktet.

»Får jag tala ett par ord med Mina! Det är något, som jag absolut måste säga. Ty jag reser härifrån i morgon!»

Hon stannade med kon och tittade ner i marken.

Han gick bort och ställde sig bredvid henne.

»Jag har rest hit för att med ro och frid kunna ägna mig åt min vetenskap. Den trodde jag var min endaste kärlek. Men första dagen, jag kom hit och i samma ögonblick, jag såg Mina, smög sig en annan åtrå och en annan kärlek in i mitt hjärta. Det har inte gått så bra med studierna i sommar, ty du, kära barn, har tagit åt dig hufvudparten af mina tankar. Men om du nu lofvar att blifva min, så får jag både dig och min vetenskap att kämpa för, och då ska' jag kunna ganska snart bygga ett bo åt oss.»

»Sicken förförare!» mumlade Samuel.

»Inte vill kandidaten gifta sig med mej?» stammade flickan.

»Om jag inte vill!» Och så tog han henne i famn och smekte och kysste henne. Kvigan sprang sin väg.

»Hva' ska' en tro om honom? Ska' jag gå fram och jordslå honom?» flämtade Samuel.

»Låt dem hållas! Titta på honom! Den, som inte pratar mer och ser ut i ögonen på det viset, som han därframme gör, är en bra karl och lurar ingen flicka», lät jag.

Det gjorde han inte heller. Häromsistens fingo vi se doktorinnan Lind, född Samuelsson, grann och ståtlig, fin, lycklig och drottninglik, fastän född af bondefolk.

Och ändå kan folk påstå, att bonden icke går ur den bondfödde förrän i tredje led.

Bröllopet i Knista.

»Hvad skall jag väl sjunga?
O, drottning, befall!»

Jo, den här gången skall jag kväda något, som jag bestämdt bör ha ett stort pris och mycken berömmelse för. Icke af den Svenska akademien, ty den är ett grand oförstående, när det gäller att bedöma skriftställeri i den praktiska genren. Det är ju uppläst och vidkändt. Gu' vet, hvad den akademien egentligen fäster sig vid, ty den tyckes ge attan i både form och innehåll.

Men jag vill inte kasta några stenar på Svenska akademien; det göra de frisinnade tidningarne i landet, och de hafva naturligtvis rätt därtill, ty det heter ju, att den, som utan skuld är, han kaste sten. Fördenskull har jag aldrig vågat mig in i Sv. akademien, trots det att hr af Wirsén flerfaldiga gånger skrifvit hit till Vernamo och erbjudit mig än den ena än den andra stolen, allt eftersom någon gubbe troppat af från den vittra areopagen till himla. Men jag har alltid afböjt erbjudandet.

Nej, det är från ett annat håll, jag väntar medalj och berömmelse och tacksamhet för det här verket. Jag väntar det från landets nykterhetskorporationer. Ty det är min afsikt att med en bild, gripen direkt ur lifvet, ådagalägga spritens förbannelse. Och det skall ske på ett originellt sätt.

Man talar eljest om hur många dårar, fattighjon, brottslingar och förstörda hem spriten skapar. Så det veta vi. Men jag vill här nedan visa, huru spriten, när den får hållas en liten vändning, kan göra klokt och aktningsvärdt folk till idioter och stollar för några timmar. Jag skall äfvenledes visa, huruledes den sablarnes spriten, utan att man vet om det, förstår att osedd smyga sig in bland hederligt folk,

likt en orm i paradis, och ställa till spektakel och skandal och kopparslagare och magsyra och självförakt.

O, jag skall visa, att äfven den stabilaste måste se upp med båda ögonen och ständigt vara på sin vakt, om han ej någon gång skall öfverraskas af denne smygande, lede och ödeläggande fienden, som aldrig ger pardon.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Där skulle bli bröllop i Knista, och där hade rustats och ordnats långt i förväg, ty det skulle bli ett hedersamt bröllop. Där fattades inte mojenger, ty bruden var en rik nämndemans dotter, och pojken, som skulle vigas vid henne, var ingalunda barskrapad. Han hade naturligtvis lika mycket han som hon. Annars hade det ju inte burit sig.

Nu kan ingen människa på jorden påstå annat, än att nämndemannen är en ärans man, en riktig hederspistol, som åtnjuter allas aktning. Och detta med rätta. Ordning och sedlighet och kristlighet ligga för hans röst, måttlighet är hans princip, och ett anständigt lefverne är hans valspråk.

Men någon fullfjädrad absolutist är han icke, utan han ställer fram en gammal flaska på bordet, när han gör gille ibland, precis som han sett häradshöfdingen och kronofogden och prosten göra, när de ha främmande till middag.

Men det säger jag: blifven absolutister, go' vänner, så att spriten inte kommer åt att spela er några spratt! Ty hade nämndemannen i Knista varit helnykter, och brännvinet förty bannlyst från hans hus, skulle det inte gått åt häcklefjäll med hans enfödda dotters bröllop.

Som sagdt, det skulle bli ett hedersamt bröllop. Själfva kronofogden och alla hårdvallsgubbar och redtrådar i socknen voro inbjudna, och till den ändan hade nämndemannen i sitt hjärtas fullhet och af högfärd tagit hem ett helt ankare brännvin jämte något föga vin åt fruntimren.

Nåja, vigseln gick galant och bra, som om det varit smordt, och middagen kom och vardt till mycken båtnad och trefnad. Flaskan gick fram och tillbaka som en skottspole vid karlasidan af bordet, och de djupa gubbarne, allt ifrån kronofogden, som satt öfverst vid pastorns frus sida, ända ner till stämningsmannen, som naturligtvis placerats nederst, blefvo rödare och grannare i synen, så att fruntimren, som sutto vid motsatta sidan, hade ett vackert färgspel framför sig, synnerligast kronofogdens näsa välvilligt

nog i och för höjandet af glansen småningom började antaga en blåaktig färgton.

»Är han inte grann?» lät kyrkovärdamoran till sin bordsgranne.

»Jo, jesses, han är som en oljetröckstafla.»

Så gjordes där tal, granna och djupa tal. Men kronofogden talade på vers. Det gör han alltid, när han är glad, ty han är en sablarnes pojet, påstås det.

Ja, ni ska' få höra hans bröllopskväde, hvilket nu sitter inom glas och ram i de nygiftas bo:

»Jag höjer bägarns rund
på denna glada stund,
för Anna och för Sven
jag tömmer bägaren.»

Måntro det lät. Gästerna blefvo rörda, karlarna harklade sig, och fruntimren snöto sig. Det är en jädrans fogde att kunna klämma i med bå' ett och annat.

Men allting hafver en ände, och det hade bröllopsmiddagen i Knista också.

Efteråt skulle det, förstås, bli slätt kaffe, som »Kalas-Lena» hölls med att klara af i köket. Gumman kallas på det viset, emedan hon är själfskrifven kokerska på alla kalas i orten.

Det var just vid detta kaffekokandet, som brännvinet lade sin lömska natur i dagen.

För att under själfva middagen slippa besväret med att tappa upp ur ankaret, hade nämndemannen, som är praktisk och påhittig, hällt upp brännvinet i en mjölkcylinder och ställt densamma i en vrå i köket.

När nu »Kalas-Lena» skulle ihop med att koka kaffet, som skulle täras ofvanpå maten, fick hon händelsevis syn på brännvinscylindern och trodde, att den innehöll vatten.

»Gualof», sa' hon, »här ä' ju vatten inne, så jag slipper gå te brunnen.»

Och så hällde hon den store kopparkokarn full med brännvin och började mala kaffet, mens det förmenta vattnet kokade upp. När det började puttra i kokarn, lade hon i näfve efter näfve med kaffe jämte en hop klarskinn.

»Rejält ska' det bli», mumlade Kalas-Lena.

Ni kan tro, att det blef ett kaffe. När Lena smakade af det, sken hon riktigt upp.

»Det är starkt som järnbindsle, och det har precis gökasmak!» log hon.

Så serverades detta kaffe. Fruntimren tyckte nog, att det hade en stark och en underlig smak, men det vet man ju, att på landet måste man tära det, man får, om det rätt bär emot, ty annars får man namn om sig att man är högfärdig och »håller sig för god». Fruntimren klippte alltså kaffet, och när de fått i sig den första koppen, tyckte de, att påtåren inte var alls motbjudande, utan de anammade den också.

Men sen blefvo de lifvade och smilefina. Ögonen rent af dansade i dem, och särskildt prästfrun blef alldeles som en tösaslänga. De kunde knappt sitta stilla; de skärrade och pratade och skåkade och grinade utan all ände.

Karlarne voro alldeles förtjusta i kaffet, och flere stycken gingo ut åt köket för att tacka »Kalas-Lena» för det likaste kaffe, de känt. Men hon satt på en stol och sof. Hon hade kanske tömt ett par tre koppar hon också.

Pastorn gick omkring och ristade sorgset på hufvudet. Han var nu den ende redige på hela kalaset.

Om en stund blef det fråga om dans.

Go' vänner, nu kommer det rysliga. Kronofogden fick fatt i pastorskan och dessa knäckte nu till att dansa can-can på ett vidunderligt och högst lättfärdigt sätt. De skuttade emot hvarandra och sprattlade och sparkade i högan sky, alldeles som om ingen religion eller anständighet funnes till.

Pastorn sökte förgäfves halfgråtande stäfja sin husära.

»Gå undan, det är snart slut!» flämtade hon och sparkade upp mot kronofogdens blåa nos.

Gu' vet, hur länge de emellertid kunnat hålla på, om inte fogden vid ett tillfälle trasslat in sig i Inga Stinas kjoltyg och dråsat baklänges midt i fruntimmersskocken.

Då slutade dansen.

Men där hände efteråt många andra stollastycken, som jag skäms för att tala om.

Måntro, godt folk, när fruntimren på ett kalas fått sådant kaffe, så går det inte riktigt gudeligt till. Där höll till och med på att utbryta slagsmål, ty i yrseln togo gubbarne stundom miste om sina käringar, och sådant tåls ju inte, som man vet, på landet.

Och så att tänka sig, att hela detta stora spektakel skulle hända i ett eljest hedersamt och aktadt hus och ut-

spelas af de likaste karlarne, som finnas i orten. Det är, så att man kan bäfva in i själen.

Här, om någonsin, kan man se, hvilken afgrundsande, hvilken förförare och satan spriten är, och här kan man lära, att det inte duger att dagtinga med honom ett enda dugg. Historien är mycket lärorik, och det är just därför hon berättats.

Men nämndemannen, den stackars nämndemannen, har förklarat, att han vill bli skapad till en get den dag, då en brännvinstår härnäst kommer inom hans dörrar. Och fogden svär på att han vill bli en bock, om han nå'nsin mera dansar can-can med en prästfru.

Kyrkovärden i Grytås.

Om ni visste, huru många författare och humorister det finnes ute i landsbygden, så skulle ni bäfva, särskildt om ni är socialist!

Ty emedan socialismen är renons på allt, hvad humor heter, enär den icke förstår densamma, kommer det att dröja århundraden, innan socialisterna kunna vinna någon terräng härute. Humorister, och det äro vi till största delen allesamman på landet, kunna nämligen aldrig blifva socialister. Vi kunna aldrig utbyta vår »rosenröda sorg» mot hat och ilska. Nähäj, det hvarken kunna eller vilja vi i all evighet.

Som sagdt, ingen kan göra sig en föreställning om huru humoristerna rent af myllra härute.

Häromsistens satt jag en afton och svettades och svor och slet mitt hår och slog näfven i bordet och spottade och väsnades, ty jag skulle författa, och det ville inte gå. Att författa är nämligen inte precis detsamma som att göra en selpinne eller att sätta i en byxknapp. Sådant kan man nämligen göra när som helst, till och med om man nyss varit i den allra värsta kollision med sin hustru, ja, till och med, när man har tandvärk.

Men författa går ingalunda, annat än när man är i en viss ljuflig stämning.

För mig ville det vid detta tillfälle inte komma ur fläcken.

Just när jag var i den allra värsta födslovåndan, kom Sven Peter i Vällingabo inklifvandes.

Denne man ser egentligen mera ut som en tiger än såsom en humorist. Han glor som en tjur. Han sätter ut munnen och rynkar pannan, och hans röda skägg står rakt

ut såsom taggarna på en igelkott, när denne skall fri sig för en hund.

»Jaså, du sitter med det där skräpet. Du har godt, du, som slipper göra någonting», dundrade han.

»Dä här är mycke djädrigare än att bryta sten eller meja råg. Titta så jag svettas! Och ändå har jag inte fått ihop mera än ett halft tjog rader. Hurdan tror du, jag ska' se ut, när jag kommer te' slutet. Jag får byta om underkläder tre à fyra gånger, innan jag fått ihop betinget, som är cirka 230 rader», genmälde jag suckande.

»Tvi den dålie! Ta' hit pennan och gack ifrå' stolen, så ska' jag kränga ihop en paschasa åt dej på mindre än en halftimme. Och därtill en mycket likare paschasa, än du någonsin född i all din tid.»

»Vasego!» lät jag och lämnade fältet åt mannen från Vällingabo.

Han satte sig till. Aldrig har jag sett honom sätta ut truten eller dra' ihop ögonbrynen så hemskt, som han gjorde, när han fattade pennan och skref:

»Ta' saken lugnt.»

Detta efterföljande, som är lika vederhäftigt som en första inteckning och lika sant som Mose böcker, hände sig för några få år sedan en söndag vid gudstjänsten i Grytås.

Kyrkovärden i församlingen hade under några söndagar inte besökt Herrans hus. Dels hade han var't sjuk, dels på kalas, dels hade han vatt ute och rest.

Så blef han ändtligen en söndag så ledig, att han kunde gå till kyrkan. När han kom dit, var allt godt och väl och templet i ordning, fast kyrkovärden inte på länge tagit någon befattning med detsamma. Häraf synes det, att en högre makt verkligen vårdar sig om sin kyrka.

Men rätt som kyrkovärden stod där och inspekterade, tog kyrkostöten till att breda ut den hvita duken öfver altarrunden.

»Hva' står nu på? Ska' här bli nattvardsgång i dag, pastorn?» sporde kyrkovärden.

»Jaha, det är sålunda bestämdt och kungjordt!» genmälde pastorn.

»Ja, si det var värre det», lät kyrkovärden i Grytås »för detta hade jag, ta mig den dålie, inte ett dugg reda

på. Så jag har inte fått med mej kistenöckelen. Och det värsta är, att jag tror, att vi inte har ett enda dugg vin hemma!»

Pastorn blef naturligtvis alldeles förfärad. Om templets murar störtat samman öfver hans hufvud, kunde han icke blifvit mera förbluffad och hjälplös. Han ref — icke sitt hår, ty han är flintskallig — utan sitt skägg, så att det yrde rundt om i sakristian. Han slog sig för bröstet, så att det dånade genom hvalfven, grät, stönade och ropade:

»Kyrkovärd, kyrkovärd, hvad skola vi taga oss till i en stund sådan som denna?»

Men kyrkovärden var naturligtvis situationen vuxen.

»Logna sej pastorn, dä ha ingen skada skett!»

»Lugna mej! Huru skall jag kunna vara lugn, när kistenyckeln är fjärran och vinet slut!»

»Logn i stormen! Dra' nu bara till med ett skriftermål, som räcker, mens jag sätter för märra och åker hem efter nöckeln, och skulle det rätt inte finnas något vin i kistan, så blir det alltid någon råd!»

Detta lugnade i någon mån den arme pastorn.

Kyrkovärden gick ut och satte för sin häst samt knekade af mot sitt hem, medan pastorn gick ut och tog till att skrifta Grytåsaborna på det förskräckligaste. Halftimme efter halftimme skriftade han dem, så att de till sist alldeles dignade ner i bänkarna. Och han höll på därmed i två timmars tid, ända till dess han fick se kyrkovärdens leende anlete i sakristiedörren. Först då slöt han och gaf Grytåsaborna en stunds delation. Men de hade i alla fall gjort skäl för hvad de undfingo under de två timmarne.

»Nå, huruledes hafver det gått, kyrkovärd?» flämtade den andfådde pastorn.

»Jo, det var som jag trodde. Vinet var slut!»

»Ve, sjufaldt ve!»

»Var bara logn! Småskolerinnan hade en slank saft och skolläraren en skvätt konjak, som vi blandat tillsammans. Dä smakar riktigt bra.»

Då sken pastorn upp som en sol, lade sina händer på kyrkovärdens hufvud och välsignade honom. Därefter nunnade pastorn, som varit en gammal Uppsalasångare, för sig själf: »han blandar ljuft — —»

»Sir pastorn det, att allting reder sig, bara man tar saken lugnt!»

Här slöt Sven Peter.

»Ska' jag sätta mitt namn inunder, såsom en borgen för sanningen af det skrifna», frågade han.

»Åh, det kvittar!»

»Hva' tycker du om paschasan?» log Sven Peter.

»Hon är bra. Men jag är liksom litet rädd för henne. Det kan kanske finnas präster, som bli stötta, när de få läsa henne», menade jag.

»Dumbom! På sextonhundratalet hade hon kanske inte gått an. Men nu ä', gualof, våra präster så fina och upplysta och humoristiska, att de förstå ett skämt de också», lät Sven Peter. Och jag var rent förbluffad. Aldrig hade jag kunnat tro, att den grymsingen kunde ha nå'n blick för de komiska sidorna i detta lifvet.

»Kan du göra make till paschasa?» stoltserade han efter en liten stund.

»Nä, det kan allt hända!»

»Nåja, det begär ingen heller utå dej. Hur ska' du kunna skrifva något rejält, som bara har hufvet fullt utaf fruntimmer, af flickor, hustrur och änkor. Därför duger du inte till å skrifva om annat än kärlek och skyar och vestansmek och jasminer och annan dylik bråte och smörja.»

»Men det är ju bara gyckel!»

»Gyckel! Man har inte rättighet att gyckla, annat än när man vill rätta till en dålig sedvänja eller förbättra en medmän'ska, som inte låter stuka sig på annat vis», predikade den maruffeln och gick sin väg. Men jag behöll hans paschasa. Den ska' väl, enligt hans mening, ha till syfte att mana kyrkovärdar till trägen kyrkogång och noggrant iakttagande af det, som till deras ämbete hörer.

Parlamentarism.

Godt nytt år och allt, hvad som kärt är!

Och nu ska' här talas om en gruflig och ganska enastående händelse.

När man läser skildringar öfver sammanträden i den österrikiska riksdagen eller från hvilken riksdag som helst i universum, till hvilken ombuden äro valda och korade förmedelst s. k. allmän rösträtt, så kan man bäfva öfver huru män'skor kunna bära sig åt.

För min del har jag, förstås, aldrig satt riktig tro till de där skildringarna, ty jag vet nog attan af egen erfarenhet, huru saker och ting kunna krängas till och göras läckra, spännande och dråpliga uti tidningar och tidskrifter.

Hvem vill nämligen tänka sig, att riksdagsmän, hvartill man väl bör utse åtminstone ett grand hyfsade karlar, kunna under en debatt blifva så besatta, att de flyga på hvarandra såsom tuppar, svärja och hårdragas, slänga stolar mot hvarandras politiska skallar samt kalla hvarandra vid namn, det vill säga titulera hvarandra jubelidioter, fullblodsskojare och dylikt, som är mera drastiskt än egentligen skönt och akademiskt.

Ja, jag las en dag för icke längesedan, att en ungersk riksdagsman midt under en debatt sprang upp och förklarade sin motståndare, som likväl var grefve, vara en »son af en ulmerdogg och en boricka».

Jag trodde ända till i år, att dylika skildringar voro lögnhistorier.

Ty hvem i all världens namn skulle väl, äfven med den allra vildaste fantasi kunna tänka sig sådant försiggångandes i vår svenska riksdag.

Tänk om vi ute i landsorten en dag i Dagens Nyheter eller något annat sanningsvittne finge läsa t. ex. följande:

»Under debatten i går rörande religionsundervisningen i skolorna blef hr Räf utom sig och kallade prosten Redelius för uroxe och chimpans, hvilket uppkallade herr Hazén att benämna herr Räf filisté och edomit. Denne senare fick hjälp af herr Byström från Stockholm, så att kammaren efter cirka 15 minuter mera liknade en socialistkongress eller ett slagfält än en rikets församling».

Ja, hvad skulle vi säga, om vi finge läsa något sådant? Vi skulle bäfva i vårt innersta och skyla oss af blygsel.

Hvem kunde väl därför sätta tro till tidningarna, då de talade om att sådana och än värre scener pläga utspelas i kulturländernas riksförsamlingar?

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men nu har jag varit med om ett kolifej, som gör, att jag måste tro.

Berörda kolifej utspelades visserligen inte uti en riksdagskammare utan i rusthållaren Peter Svenssons storstuga i Storebro. Men det kan ju smälla lika högt, ty Svenssons är ett mycket högaktadt ställe, och vi, som spelade farsen äro, eller vilja åtminstone vara, lika goda och kloka karlar som riksdagsmän. Flera af oss hålla oss till och med för bättre, ty ingen af oss skulle någonsin i världen kunnat lockas och tubbas till att rösta för t. ex. väglagen.

Nu är det så, att Storebro tillhör ett oerhördt stort byalag med utmarker så stora som t. ex. konungariket Sachsen. Genom byalagets marker skynda åar, där ligga flera små sjöar och glittra, där finns väldiga skogsmarker, buskafällor och ljungryar.

Byalaget förfogar alltså öfver de allra dråpligaste jaktmarker. Men ingen af männen jagar, ty det hålles vara nedsättande för en bonde i den trakten att löpa kring med bössa och hund.

»Jaga kunna herrar göra, som inget ha för sig!» heter det.

Fördenskull har byn arrenderat ut sin jakt till en herre, som ger sjuttiofem kronor om året.

Detta belopp kom nu på nyåret och skulle delas ut nere i Storebro.

Men det var minsann lättare sagdt än gjordt. Det var den djädrigaste affär, en människa kan tänka sig, ty där

finns cirka 50 stycken åboar i byn, af hvilka alla äga olika stora lotter, en del af dem så små, att man kan spotta öfver hela ägoarealen. Sin anpart af jaktarrendet skola de dock ha. Men hvar finns den räknemästare i riket, som kan klarera den saken?

Så samlades vi i Storebro trettondagsafton och fyllde upp hela den stora stugan. De sjuttiofem kronorna lågo framme på cheffanjersklaffen och lockade med underbar makt.

»Jag tycker, att vi dela upp det efter oförmedladt mantal», lät Peter Svensson.

»Ja, det säger du, för då får du mest. Alltid har du var't en lurifax och gått med räfvastycken. Men här hugger du inga rof!» dundrade Jonas i Västragård. Peter började glo som en tjur, och vi kände, att åska och blixt voro i närheten.

»För min del tycker jag, att vi dela efter förmedladt mantal!» lät en.

»Nähej», dundrade en annan, »vi gå ut ifrån fyrktalet. Det blir det rättaste.»

»Det blir krabb och bråk och svår räkning med de många fyrkarne. Vi lägga bevillningskronan till grund», mente en annan.

Nu var jag med för att räkna och dividera åt dem. Då föreslog jag, som ville komma undan allt för mycket bråk:

»Gack ut ifrån hufvudtalet. Det är ju inte så mycket att dela.»

Men då tog det eld i dem.

»Du har alltid velat komma ifrån allt på ett lättvindigt och orättvist sätt. Vell du inte räkna åt oss, så dra' du åt häcklefjäll!» röto de, hvilka som värst var.

Sist steg Torpar-Erik fram och dängde näfven i bordet och svor på att han skulle ha hela jaktarrendet ensam.

»Hvarför det? Är du galen!»

»Nehej — men det sköts i fjol inte ett ben på nå'n annans ägor än mina. Eller gjorde det, kanske?»

»Nej, det förstås. Men det hör inte hit.»

»Hör det inte hit. Sköt han inte älgkalfven på min mosse och tjädertuppen i min skog. Och det var det enda, han lade neder, om jag undantar min lilla kviga, som han råkade i kohagen, och din bagge, Peter, som hans hund bet ihjäl. Hit med de sjuttifem, för jakten har bara gått

på min mark!» Och så drämde karlen än en gång näfven i bordet och bröstade sig öfver att arrendatorn icke var't män'ska att skjuta något annat än hos honom.

Vid detta momang uppstod där ett hiskligt lefverne i Storebro alldeles såsom uti ett utländskt parlament. Där svors, och där skreks, och där röts, och till sist kommo vi, Gu' förlåte mej, ihop att slåss, ty Sven Peter ville göra rent hus och häfva ut oss. Men vi tyckte, att vi voro för goda att låta drifva oss ut som hundar. Och i ärliga ärenden voro vi ju stadda. Därför blef där ett väsen utan all ända och ett brakande särdeles i dörröppningarne. Ja, jag kan gärna säga, att bå' dörrar och dörrposter lågo som strö på gårdsplanen, när vi gingo dädan.

Någon delning af pengarna kom inte till stånd.

»Nähej, om jag så lefde i tusen år, tar jag aldrig emot ett öre af de trätomedlen, det håller jag mej för god till», säger nu nästan hvar och en af byamännen, hvilka nu lefva i den rysligaste osämja.

Jojomen, när det blir fråga om att skifta egendom, då blir det ett sataniskt parlament af.

Förlist.

Det var tal om brott, om mord och självmord, stöld och bedrägeri, rån och annat, som tidningarna dagligen hafva att omtala.

»Folket försämras och förvildas, skam tar allt mer och mer öfverhanden, och ändå hållas här flera predikningar och föreläsningar, än det nånsin förut gjorts, och skoltiden förlänges, skolmästaren blir lärdare, brännvinsmagasinerna stängas, och män'skorna påstås vara 'mogna'. Hvart barkar det af med folket? Är här någon, som kan säga det?» suckade Isak Bengtsson.

»Asch, människorna äro icke sämre nu än fordom, och det begås nog icke mera dålighet heller. Men saken är den, att man får reda på allt i vår tid med dess många tidningar, som basuna ut och krångla till och färglägga allt. Ingenting undgår dem, allt nosa de reda på, och de göra minsann ingenting sämre, än det är utan snarare värre. Män'skorna slogo nog ihjäl, bedrogo och lemlästade hvarandra och självmördade sig då som nu, fast det inte blef så veterligt», inföll Aron i Hålan.

»Beträffande självmord, så har jag en gång var't med om den saken», mumlade Petter i Skrikebo.

»Har du velat självmörda dej?» gapade vi.

»Åh kors, inte jag, men jag var med om att hindra en person från att begå den synden. Och kan ni tänka er, att jag ibland tänkt på att det kanske var orätt att ställa sig i vägen för honom. Han hade undgått många års söndersargande kval, om jag låtit honom få sin vilja fram den gången.»

»Men själen hans, Petter, och den stora synden!»

»Ja, det är så det», lät denne.

Vi blefvo naturligtvis nyfikna och bådo honom tala om händelsen för oss. Slutligen berättade han följande rörande historia för oss:

»Ni vet nog», började Petter, »att det inte är så gängse med självmorden härute på landet, gudskelof. Här rucklas och spelas icke så mycket och föres icke ett så enerverande lif som i städerna. Man är inte utsatt för så värst många ruinerande frestelser ute i bygden, där inga lustbarheter, inga gyllene krogar, inga spelhus och farliga kvinnor locka och tubba till öfverdådigt lefverne, stöld och förskingring, som ofta drifva folk att skjuta eller förgifta sig. Är det någon härute, som själf tager sitt lif, sker det antingen i vansinne eller af girighet eller af kärlek eller i svartsjuka.»

»Tala inte om svartsjuka, Petter. Det är detsamma som galenskap. Tvi attan! Svartsjuka karlar kunna gärna döda sig. De ä' inte värda att gå på jorden. Svartsjuka gör mannen dum och löjlig och nedsätter honom i kvinnans ögon. Svartsjuk är icke den, som älskar, utan den, som kräfver att blifva älskad men som saknar förmåga att väcka kärlek. Svartsjuka är ingenting annat än blygsel, blygsel öfver att ha gjort upp räkningen utan värden. Tvi! Var det en svartsjuk man, som du hindrade ifrån självmord, så uträttade du inget storverk, Petter», förklarade Aron.

»Nähej, det var det inte och inte någon girigbuk heller!»

»Hvarför var han då ledsen vid lifvet?»

»Därför att allting rämnade och brast under honom. Om ni vill låta bli att afbryta mej, så ska' jag tala om alltsammans för er.

»Ser ni, karlen hade varit med om mycket, och han var en ganska treflig person. Han hade ett godt hufvud, ett gladlätt sinne och ett vekt hjärta. Han var aldrig sen eller nidsk, när det blef fråga om att stå andra till tjänst. Han fann liksom ett nöje i att gifva både sitt och sig själf, när det gällde. Och det begagnar sig dåliga människor af, så han kom ofta i stora bekymmer och många farligheter och äfventyr. Men därtill var han oförvägen och oförsiktig. Blodet var hetare i honom än i andra, och det jagade honom gång efter annan att begå handlingar, som gjorde, att folk, som inte kände honom i botten, höllo honom för att vara omoralisk och sedeslös. Men det var inte så farligt med den saken. Han gjorde bara öppet

och i ljuset, hvad andra utförde i mörkret. Därför blef han svärtad, under det andra, som voro tusen gånger sämre än han, fingo gå och gälla för skinande och oskyldiga lamm. I alla fall kunde ingen ångra eller känna mera ruelse öfver sina snedsprång, än han gjorde.

»Den, som aldrig sett honom i hans ensamma stunder, kunde tro, att han var den lyckligaste människa på jorden. Han gycklade och sjöng och härjade och skränade som en tosing. Man skulle kunnat tro, att hela karlen var enbart raljeri. Men jag, som kände honom, jag visste, att han i själfva verket fann sig djupt olycklig.

»'Jag slinter jämt', plägade han säga till mig, 'jag faller gång på gång, jag har intet fäste. Allt, hvad jag trott på, har gått sönder, alla, som jag inbillat mig älska, ha inte förstått mig — jag drifver omkring som ett vrak, finner icke någon ankargrund och skall aldrig nå den lyckokust, som jag drömt om, se'n jag var yngling.'

»Men så kom där», fortfor Petter, »en kvinna en dag i hans väg och gjorde honom till en annan människa. Det var, som om hon genom en enda blick gjutit stål i hans karaktär och gifvit honom en annan ryggrad. Han fick annan glans i sina ögon, hans skämt blef finare och blidare, och hans trall började gå i en annan tonart. En gång sa' jag till honom: 'du tycks inte va' så glad som förr, men du ser ändå så lycksalig ut.'

»'Ja, ser du, jag väsnas icke som förr, ty nu behöfver jag icke skräna för att öfverrösta något sorgeskri i hjärtat. Nu är jag den sällaste på jorden. Jag har fått fotfäste på en solig lyckoö, nu först lefver jag och känner, att det är skönt och stort att lefva. Det är, som jag vore en annan, ny karl, som står på säkrare fötter, på fötter, som inte ska' slinta på småsaker'.»

»Hva' heter kvinnspersonen?» sporde jag.

»'Det säger jag inte. Ni få inte ens andas på henne. Men en dag, när tiden är fullbordad, ska' ni få se min rosiga brud, och när jag fått henne och kan värna henne, ska' jag föra ut henne midt ibland er och skrika af lust: 'hon är min!'

»Karlen blef allt gladare och allt bättre. Det fanns ingen, inte ens en stiftsfröken, som numera kunde anmärka något mot hans moral. Det var, som om allt slagg fallit af

honom och som hade han gått igenom en ny födelse. Han riktigt sken af den renaste lycka.

— —

»Så gingo några månader. Men en novembernatt, när jag gick hem från min tilltänkta och tog ginvägen öfver Sjöåkra ängar, ni vet, fick jag höra ett stönande från branten invid ån. Ni kommer väl ihåg det där stupet och de farliga hvirflarne i vattnet, som koka och fräsa där nedanför. Jag tyckte mig känna igen karlen, som skymtade däruppe, ty månen kom i detsamma framskimrande under ett moln. Jag sprang dit. Och det var han, som stod där och höll på att taga af sig tröjan.

»'Hvad i Herrans namn tänker du på?' sa' jag.

»'Jo, jag ska' lägga mej och söka somna från alltsamman.'

»'Lägga dej här?'

»'Nej därnere! Det är en skön och mjuk bädd. Ser du de hvita spetsarna på lakanet? Det är en sådan där slängvagga, där sjuka och oroliga män'skobarn, som tarfva lugn sömn, snart vyssjas till ro. Hör du inte vaggvisan?'

»'Kom nu, så gå vi. Du är visst sjuk?' sa' jag och sökte draga honom med mig.

»'Nej, nej, nej! Om det finns någon barmhärtighet i dig, så går du din väg', stönade han. 'Sjuk, sa' du! Bah, har du sett mig sjuk? Jag har bara gått igenom en liten operation. De ha skurit ut hjärtat ur bröstet på mig. Det har gjort mej litet ondt, och nu behöfver jag ro, mycken ro och lång ro. Det finns därnere. Gack du, och var lugn. Jag blir snart bra.'

»'Men du var ju så säll. Du hade ju fått fotfäste. Och nu håller du på att slinta ner här, därifrån du aldrig kan komma upp. Tänk på din 'rosiga brud', så blir du snart karl!' tröstade jag.

»Men det var som att gjuta olja på elden.

»'Tyst, tyst', tiggde han. 'Det finns intet annat än sorger för mej här på jorden, och därför vill jag dit ner i hvirflarne, som äro barmhärtigare än lifvet. Det fanns, när det kom allt omkring, en annan, som hade förmånsrätt till min drömda lyckoö, och jag drefs därifrån af brutala näfvar. Vet du, hvad det vill säga, Petter?' flämtade han. 'Det är en smärta, som icke är lik någon annan. Tager någon i dag ifrån mig något, så lär jag mig i morgon

att umbära det. Tillfogar någon mig ett kroppsligt sår, har jag ju läkarens konst att tillgå. Men bryter man af mitt sista och endaste hopp, och behandlas min enda kärlek som en dårskap, då gör man det heligaste inom mitt bröst till en lögn, och då gifs det ingen annan balsam än den långa sömnen, som löser upp bekymrens hårda knutar!'

»Han ville partout ner i strömmen. Herre Gu', hvad jag kämpade med honom i den natten! Men till slut fick jag honom bort från det farliga stället och att öfvergifva de syndiga tankarna. Ofta har jag emellertid sedermera under åren tänkt, att det varit tusen gånger bättre för honom, om jag låtit honom hållas den gången.»

»Hvarför så?»

»Åh, ni kan väl tänka, hur det gick med honom, sen han i det där spelet förlorat hjärta och tro och hopp och lust. Han gled och gled utför, stackarn, och hela hans återstående lif blef en helvetets pina.»

»Hvad blef det med honom?»

»Han förliste!» suckade Petter.

Vi sutto tysta en stund. Slutligen yttrade Aron:

»Ja, det är nog klokast att inte kasta sten på någon. Det rör sig så mycket i ett människohjärta, som ingen kan begripa, och det kan ju komma stötar, som inte ens den starkaste kan stå emot, och stormar, i hvilka äfven den allra kunnigaste och bäste och modigaste seglare måst förlisa.»

»Men det tillhör oss att kämpa, så långt vi förmå för räddning och seger», sa' Petter.

»Det gör det förstås. Och ve oss eljest!» medgåfvo vi andra.

INNEHÅLL.

	Sid.
Vinteridrott	3
Krigslist	8
Karlaprat	13
Hon fick honom	17
»Du gamla, du fria!»	21
Metropolen vid Lagan	26
Manda i Kråketorp	31
Den illfundige skalden	35
Hustrubyte	40
Ombytta roller	45
Den gamla historien	50
Lella Fia från Chicago	54
Redaktören predikar	59
Lärdom och grogg	64
Vid kvällsbrasan	69
Upplysning och saktmod	74
En grann karl	79
Daléns bravader	84
Förlossad	89
Tröst	94
Svartsjuka och kvinnorof	98
Älgskyttarna	104
Den sjuttonde sillen	109
Hon kom	114

Sid.

Frivecka 119
En karlakarl 123
Spökstenen 128
En hjältes död 133
Dagsverksdags 137
Ett inbrott 142
Sjöodjuret 147
Vårkänslor 151
All vår början är svår 157
Ministerkris i Lungemosa 162
Lefve sporten! 167
Kajsa 171
Malena i skogen 175
Regn 179
Tandvärk och kärlek 183
Bröllopet i Knista 187
Kyrkovärden i Grytås 192
Parlamentarism 196
Förlist 200

Af *Thure Sällbergs* roande skildringar från den småländska landsbygden finnas att tillgå:

Folkaforer och stollastöcken.
Bygdeprat af THURE SÄLLBERG.
Pris 1 kr.

Småfolksprat och storgubbatal.
Bygdespråk af THURE SÄLLBERG.
Pris 1 kr.

Pojkastreck och gubbafasoner
af THURE SÄLLBERG.
Pris 1 kr.

Bland sockenkungar och backstugusittare af THURE SÄLLBERG.
Pris 1 kr.

Från bondgådar och torpstugor.
Berättelser af THURE SÄLLBERG.
Pris 1 kr.

På kvällskvisten.
Historier från bygden af THURE SÄLLBERG
Pris 1 kr.

Snack och rejäla ord.
Historier från det brusande lifvet i bygden
af THURE SÄLLBERG.
Pris 1 kr.

Thure Sällbergs skildringar från småländska landsbygden äro öfverdådigt roliga. Man *måste* skratta, när man läser dem, och skrattet är godt och hälsosamt, ty förf. använder aldrig dåliga medel till att roa och underhålla sin publik. (Karlskrona Weckobl.)